

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בבחי').

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת וילך תשע"ח-ע"ט

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט

או הרבה כפי הפנאי.

71 מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף ל עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

1 אבלי תירוח לית לן בה - רש"י גורר. מחיי כמנומי - כשכתוב ומגיה בו השישין את
2 מה שחומר. וזה הוא יחירות בפשיה - ארבע בכל דף. ועד כאן שייך לוף בטו. בן. קמבר
3 - השישין והולך עד שיגמור לעיני כל ישראל בסוף הדף הזה
4 כי קאמר רב - ויגמור בארבע הדעות. בחומשין - קא סלקא
5 דעתך. דברך בשאר דומשין

6 שאין עשוין בקדושת
7 ספר תורה, אבל
8 עשוין דין בגלוי
9 כספר תורה. בחומשין של ספר תורה - כן
10 (בראשית 1) ויירש בארון במצרים, ובגן 'ככל'
11 מעיהם' (שמות 10) ורבה שייך (ויקרא 10)
12 וירידו ירוח' (במדבר 10) וכל לבתוב באמצע
13 הדף, כדרך שגומר בשאר דומשין שאינן של
14 ספר תורה. אבל 'לעניני כל ישראל' מידו בדסק
15 הדף. אף באמצע - שיטה - באמצע הדף. שמה
16 באמצע של קומץ - ולא באמצע הדף. שמה
17 פסוקים - מריבת משה'. יחיד קורא אותן -
18 אדם אחד קוראן, ואין מפסיק ביניהם כדי
19 לעמוד אחד ולקרות. אפס' ספר תורה חס' -
20 ומשה קורא לו ספר תורה ללוקח את ספ'
21 התורה הדיד' תקדוש ברוך הוא אוסי' - ומשה
22 אומר אחיו כדי שלא יענה בבתי. וכתוב
23 מכאן ואילך משה חתם בראש כל אלף הדף
24 אחיו מרוב עצרו. כמו שנאמר להלן ספוי קרא
25 וגי' - ולא היה אומר אחיו. משום דקדמת הדי'
26 ליטא דלא כרבי שמעון - דכרי דאמר רב
27 שמעון משה כתב - עד לוד שביק פסוקים,
28 ויפסיק ביניהם ויקרא אחר. ואישתי - ונדכת
29 בדמעו. אישתני משאר ספר תורה. בחומש מצוה
30 - ומצוה עבר, אבל אי כתב היה מצוה ויתרה
31 ספי. פחות מכאן או יתר על כן לא יעשה -
32 שתפרים של חבורי הידועת יפין בה שאינן ברוך
33 יותר מדאי. והלכך לא יעשה יריעת עגרות -
34 שלא על תורה מוקדבין יותר מדאי, ולא
35 ארבות - שלא להרחיקו יותר מדאי. ולא ירבה
36 בדפים - לעשות שמה בקלף. אם קלף קטן
37 הוא. מפני שהדפין קטנים ונראין בארתי. ולא
38 ימעט ברפין - לעשות שלשה (ביריעה) וציל'
39 דפין גדולות ורבותו אם ידעה גדולה היא.
40 מפני שעניני משוטטות - כשהדפין רחבים.
41 ותורה בראשי השטות. ורומנה לו וירעה שיש
42 בה תשע דפין - למדת האחרים, וצריך לקדור
43 מפני שאינן יודעין על כתי שגוה. ולא יאביע
44 לבאן והמשל לבאן - כדי שלא תאה או יתירה על
45 זו יותר מדאי. כמה דברים אמורים - ולא ימעט
46 ולא ירבה בדין. בתחלת הפס' - אבל בסופו
47 אפילו אין לו בתחית אלא פסוק אחד - ויכתבו
48 בכל ארבעה דפין ואפילו דף אחד - ועשה בכל
49 הידועת. אלא אימא פסוק אחד בך אחד - אם
50 רוצה יעשה דף קצר מן תיבה אחת שישטה
51 אחת, כדי שיגמור בסוף הדף. שיעור גליון -
52 דספר תורה. ובחומשין - שאינן עשוין גליון
53 תורה. אבל עשוין הן בגלוי כדספר תורה. לא
54 יפעט - לעשות אחתיו קטנות בשיטה לענינה
55 ותחתיה מפני רוח הגלויין. ספני רוח שש
56 שיטה לשיטה - כגון אם שרטט באמצע הדף
57 שני שטיט שאין רוח כדי שיעור ביניהם - לא
58 ימעט הכתב מפני אונתו ריח.

1 אבלי תירוח לית לן בה - יש טועים. כשמוספין בתביה אם מליאה אם חסירה - שעשוין
2 אותה מליאה. משום תירוח לית לן בה. ולא מילתא דיא, ודבא מיירי בתירוח
3 שוררין. דלא אמרין דמדיח במנומי. מפי רבי. **שלמה** פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן -
4 דרב רבינו משולם היה מפרשי. לעמוטי שלא יאמר שליח ציבור ועמו. קשו לרבינו תם. דרבימי
5 התבנים אם היה רגילות שישטיע שליח ציבור

6 לקרא בתורה, כדמוכח בפרק שני רמגלה (בא. ב)
7 דאמרין: קראת שנים יצאו. מה שאין כן בתורה
8 אלא כן עיקר כמו שפירש בקדושתו: לאפקוק שלא
9 יקראו זה אחר זה אותם שמונה פסוקין, כגון זה
10 ארבעה וזה ארבעה, או זה חמשה זה שלשה. ומה
11 שהניח עבשי שמשייע שליח ציבור לקרא
12 בתורה - כדי שלא ליכשר את לב שאינו יודע
13 לקרות, כענין שמענו במסכת ביבומר (פרק ג
14 משנה 1) שהתקינו שמקראי את הכל. וכן הדיא
15 דברפרק תורה ונדה (נא. א) שהתקינו שמטבילין
16 כלים על יגבי כל הנשים. מפי רבי. **בבבא** ואילך
17 כתב יהושע - מה שנהגין לומר צידוק הדין
18 בשבת במנחה. פירש רש שלום אגון. על
19 שנפרש משה רבינו באותה שעה. לפיכך נמנע
20 מלספוק בתורה. משום דאמרין: חכם שבת - כל
21 מבי מדרשותו שבעיר בגלילין. וקשה: הדיא כתוב 'כן
22 תבה ועשרים שנה אנכי היום', ודרשין: דיום
23 מלא ימי ושנותי וראש השנה יא. א. א. א. א. בשבת
24 מת אם כן כתב 'דיום' מערב שבת, ויש לתמוה
25 דכתיב על העתיד לרבי שמעון לא בעי למימר
26 הדפסוק נאמר על העתיד, מדקדקיה לא מדה
27 דרביני. ללוקח את ספר התורה הדיד', שמה על שם
28 שטיחיו הושע להשלימו. ועוד קשה: דבסדר גמלם
29 ממשע דבשבעה בארד שמה ששה בו ערב שבת
30 היה, ודקטין: ואחר הפסוק ששמה ושנים כותב
31 העיר כל אנשי המלחמה הקיפם אחת, ויהי ביום
32 השביעי ושיכמו בבוקר וגי'. רבי יוסי אומר: יום
33 שבת היה. והשתא מה שחוללנו ללכבד לו בעשרים
34 וזעמים בניסן, אם כן יפריש שדה שבת -
35 עשרים ושמונה בניסן היה, ומדעשרים ושמונה
36 בניסן שבת - שבעה ארבי יום שבת מפי רבי.
37 **ומשה** כתוב - יש פירוש גדיסי: 'ומשה אמר
38 וכתוב'. וחומרא היא לכותבי ספר תורה מוזהר
39 והפליץ. אף על גבי ומייתיר ראה מנרין, שנאמר גם
40 היה היה עשה. כן מפי רבי. ובקדושתו גם גרסי:
41 'אומר וכתוב', ופירוש שם (בבבא) וזה לשונו:
42 הקדוש ברוך הוא היה אומר משה אומר (והכתוב)
43 אחרי כן שלא יענה בבתי. וכתוב. ואילך
44 משה חתם בדמעו ולא היה אומר אחיו מרוב
45 עצרו. כמה שנאמר להלן 'ספוי קרא' וגי', שלא
46 היה בו אפילו אחד אות - פירוש: ספר תורה
47 שלקח מן השוק, לא תחשב עד בחקט מנחה.
48 שדיה אצל חבירו בעבירה. שהיה משהה ספר
49 שאינו מוזה. ומעיל על כל באילוי בתבו. מפי רבי.
50 **גגון** למשפחותיכם שלש פעמים - רבינו תם
51 פירש בחקין ספר תורה שלו בשם רבינו גובלא,
52 שאמר בשם הגאון: הייתי שבהתיבה דקט, אבל
53 כשהתיבה גסה - הכל על בני הגוי, ויכול לשטות
54 דפס בשטיין ארכיבן, דאין ענינו ששלושת כיון
55 שבהתיבה גסה. מפי רבי. **בבבא** אחד בך אחד
56 - ואף על גב דליכא ששים שטיין או שיעורין
57 אחריני דמסכת סופרים - ליכא למיחש דף
58 אדון. אף על פי שאישר לו לסיים אדון בפסוק
59 אחד, כיון שיש בדפין אחרים ששים שטיין אלא
60 אם כן יעשה דפין אחרון שטיין ארבות. מפי רבי.
61 שלשה

44 וישתה, ובין תיבה לתיבה - כמלאה אות קמנה, ובין אות לאות - כמלאה חוט השערה. אל יבטול
45 אדם את הכתוב, לא מפני ריח של משה ולא מפני ריח של מעלה, ולא מפני ריח שבין שיטה
46 לשיטה, ולא מפני ריח שבין פרשה לפרשה. ונדמנה לו תיבה פת המש אותיות - לא יכתוב

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף ל עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינליץ)"

1 **שלישה** בתוך הדף ושתיים חותם אף – אמר רבנו תם דרש צריך שיהא כולו בתוך הדף.
 2 מפר רבי. **רבי** יוסי אומר אף תולין את השם רב יצחק אומר אף מוחק וכו' –
 3 גורר – היינו לאורי שתיבישה הבחיבה, ומוחק – היינו בעוד לוח, ואינו הדור כל כך.
 4 ומדקדק רבי יוסי אמר, אף תולין, רבי יצחק אומר אף מוחק, ממעט לכאורה גורר דרש
 5 מכולה, ותולה גרע מניח, ומוחק גרע מתולה.
 6 אבל אף אפשר לומר כן, אלא רבי יצחק אדרבי
 7 יודעה קאי ולא אדרבי יוסי, ותולה גרע ממוחק.
 8 כדארמין ברזלמשו פק קנא דמגילה דאמר רבי
 9 ועירא רביי דגנאל טעם אר, הלכה מכו שזאא
 10 אומר: מוחק את החול וכותב את השם ותולה את
 11 החול, ומכתיב ליה הדם שלש חובת שיהם
 12 שם אי שרי לחלה, דלמנא דקא כשש בן
 13 חיבת של חול לא מחויי בר טפל למח שבפניו:
 14 ואיבעת ליה אפילו בשלש חובת שכולם שם,
 15 כגון 'אל אלקים יי' וכו' בחיב בספר תהלים אי שרי
 16 למחלה או לא, ורבינו תם פירש והתול עדיף
 17 מכולה לרבי יוסי, ולא גריס 'אף תולין'. ובגאן
 18 הפסיק הלכה תולין קסבר דקא תולין ולא מוחק
 19 וכו', וכן פוסק רבינו תם. אבל אף אפשר לומר
 20 כן, בדומה ברזלמשו תולין גרע, ומיחו קשה א'
 21 גרסנן במגילתה דרבי יוסי 'אף תולין', דהא רבי
 22 יצחק נמי מוחק תולין כדאייתא במסכת סופרים
 23 פרק ש' ע"ב, וקניני טעם לא חל השם – יתלו ב'
 24 השיטין, דרבי רבי יצחק, רבי מאיר אומר: מוחק
 25 משלפניו וכותב את השם על מה שכתב, והיה
 26 נראה לומר דבזא פליגי, דמר סבר תולין עדיף
 27 ומר סבר מוחק עדיף, ומיחו אין לחוש אי פליגא
 28 ברייתא דמסכת סופרים אהא דשמעתן, דעל
 29 כרוזן אליבא דרבי מאיר פליגי, דקניא הוא רבי
 30 שמעון בן אבדו אומר משום רבי מאיר: אין
 31 כותבין את השם אל על מקום הגורר ואל על מקום
 32 המחק ואין תולין את השם, ויש עשה משלם
 33 את היריעה כולה וכו'. ומנהג מפי רבי.
 34 **וליאמ** אף הלכה מבי – בפרק 'כל הגני'
 35 (שם כ"ח א) ובסוף מגילה (לא ב)
 36 רבי דובת, ודקדוקין פירש 'אדמו' (גנ ב)
 37 פירי ב' הא גונא. אהא קרין תולין מעשה דובת
 38 דלא פירי, מפי רבי. **תרומת** שם של דמאי
 39 שחורה למקומה כר – משנה היא במסכת דמאי
 40 (פרק ד' משנה א) וקתני רישא: הלווק פירות עימי
 41 שאני נתמן על המעשר ושבת אף עימי
 42 (דמאי) שואלו בשבת ואוכל על פיו, ולמונאי
 43 שבת לא יאכל עד שיעשה, תרומת מקומה
 44 דמאי שחורה למקומה כר, ופירש בקונטרס:
 45 בשבת הקילו משום כבוד שבת, והואיל דמאי
 46 דרבנן הוא דרוב עמי הארץ מעשרין הן, וטעם זה
 47 הוא בירושלמי במסכת דמאי, ועוד מפרש של
 48 טעם אהא, איתמ שבת על עם הארץ, ולא הלש
 49 הירושלמי, בחרייא משמיה דרבי תנינא: מפני
 50 ש'ול השבת תהיין, ואם מפני כבוד השבת למל'
 51 לי שואלו על ידי עילה: רב כייב בשם רבי תנינא:
 52 איתמ שבת על עם הארץ והוא אומר אמת.
 53 פירוש: משום דשבת קובעת למעשר איתמ שבת
 54 עליו, פירי, דבן גינת: ושבח מונאי שבת לא
 55 יאכל עד שיעשה, משום אהר שאני עימי שלילי
 56 באימה: תני שאלו בחול לא יאכל בשבת, דמאי דמאי איתמ שבת עליו –
 57 ועמנא דרבי שמעון שחור מפרש התיב משום דאיתמ יומטו עליו והוא אומר אמת, פירוש: מאור: שהפירוש, מפי רבי. **א** איתמר עלה אמר רבי יוחנן הלכה כרבי שמעון שחור במסוק
 58 בתרומת מעשר של דמאי – ברוב ספרי גריס 'רבי יוחנן', כאן בפרק 'בתמה המקשה' (תולין ע"ב ב) ובפרק 'אף על פי' (בתוכות נה א), וכן מוכח שם בפרק 'אף על פי',
 59 דהיינו אפולמנא דרבי יוחנן אדמוגנא, וקשה: בדמאי גבי יהודה דתול המצרי קא פסיק רבי דמנאטל בר דמנאטל בר דמנאטל שמוען שחור, ומוחק' (מש' שם)
 60 (עמוד ב) מוכח דרוקא במסוקן ובתרומת מעשר של דמאי הוא דקאמר דהלכה כמותו ולא באחרני. גבי הדיא בן פקיעה, דרב אדא בר תנן דאמר ליה רב אשי: ויל שחיתיה ופרקי, והאמר רבי
 61 תנינא: הלכה כרבי שמעון שחור, ולא עוד אלא כל מקום ששני רבי שמעון שחור בו ומשני: אבא בי רב אשי כירא לי דאמר רבי יוחנן: הלכה כרבי שמעון שחור במסוקן ובתרומת מעשר של
 62 דמאי, אבל באחרני לא, ויש לדחות, ובספר רבינו גרשום תיב בהדיא דפול המצרי: רבי יצחק בר דמנאי אמר שמואל, וכן בספרים שונים. מפי רבי.

1 לא יורקנה לבין הדיפן – ולא יכתבנה חוץ לשטרות חוץ דף, אף על פי
 2 שהתירו לכתוב שתי אותיות חוץ לדף מתיבה בת חמש, ותיבה שלימה לא התירו.
 3 תולה – מגדה בין השיטין. מוחק – בעד שהכתובה לוח. וכותב – השם על המחק.
 4 אף על פי שאינו הדור כל כך בגורר. רבי יצחק אומר אף מוחק, ממעט לכאורה גורר דרש
 5 מכולה, ותולה גרע מניח, ומוחק גרע מתולה.
 6 **אלא** שלש בתוך הדף ושתיים חותם אף – אמר רבנו תם דרש צריך שיהא כולו בתוך הדף.
 7 **תיבה** בת שתי אותיות – לא יורקנה לבין הדיפן,
 8 **אלא** חוץ וכותב בתחילת השיטה. המועה בשם –
 9 **גורר** את מה שכתב, ותולה את מה שגנר, וכותב
 10 את השם על מקום הגר, דברי רבי יוחנן. רבי
 11 יוסי אומר: אף תולין את השם. רבי יצחק אומר:
 12 אף מוחק וכותב. רבי שמעון שחור אומר: כל השם
 13 כולו תולין, מקצתו אין תולין. רבי שמעון בן אבדו
 14 אומר שגנר רבי מאיר: אין כותבין את השם אל
 15 על מקום הגנר ולא על מקום המתק ואין תולין
 16 אותו, כיצד עושה? מסלק את הידיעה בקלה ונגונה.
 17 **איתמר**: רב הגנאל אומר רב, הלכה: תולין את השם.
 18 **רבה** בר בר נתן אומר רבי יצחק בר שמואל, הלכה:
 19 מוחק וכותב. **וליאמ** מר הלכה כמר, ומר הלכה
 20 כמר! – משום דאפקי להו, אמר רבין בר חיננא אמר
 21 עולא אמר רבי תנינא: הלכה כרבי שמעון שחור;
 22 ולא עוד, אלא כל מקום ששני רבי שמעון שחור
 23 – הלכה כמותו. **אהייא**? איליאמ אהא, רבי שמעון
 24 שחור אומר: כל השם כולו תולין, מקצתו אין תולין;
 25 והא איתמר עלה: אמר רב הגנאל אמר רב, הלכה:
 26 תולין את השם, ורבה בר בר נתן אמר רב יצחק בר
 27 שמואל, הלכה: מוחק וכותב; ואם איתא, הוא נמי
 28 **ליאמ** אלא אהא, רבי שמעון שחור אומר: אפילו בן
 29 המש שנים וחורש בשדה – שחיטת אמו מותרת;
 30 **הא** איתמר עלה, ועירי אמר רבי תנינא: הלכה כרבי
 31 שמעון שחור, ואם איתא, הוא נמי ליאמ! אלא אהא,
 32 **בראשונה** היו אומרים: היוצא בקולך ואמר 'אתב' –
 33 **גם** לאשתי" – רבי אלז יתקבו ויחננו, חזרו לומר:
 34 **המקשר** היוצא בשיירה, רבי שמעון שחור אומר:
 35 **הא** המסוקן. אין נמי, אהא: תרומת מעשר של
 36 שחורה למקומה – רבי שמעון שחור אומר: אף בחול
 37 שואלו ואוכל על פיו; והא איתמר עלה, אמר רבי יוחנן:
 38 **ובתרומת** מעשר של דמאי, ואם איתא, הוא נמי ליאמ! אלא אהא, רבי יוסי בן
 39 אומר משום רבי שמעון שחור: פול המצרי שיערו לרוע, מקצתו השיש לפני ראש השנה
 40 ומקצתו אחר ראש השנה – אין תורמין מזה על זה, לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן
 41 החדש על הלשן ולא מן הלשן על החדש, כיצד עושה? צובר גרנו לחובו, ונמצא תורם
 42 ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו, ומן הלשן שבו על הלשן שבו, הא איתמר עלה,
 43 אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי שמעון שחור, ואם איתא, הוא
 44 נמי ליאמ! אלא אמר רב פפא: אשירה, רב נחמן בר יצחק אמר: אין, רב פפא אמר:
 45 אשירה

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"
רש"י
 תוספות

1 **שידה** התן בית שמאי אמרים נמדרת בפנים כו – בפרק "כירה" (שבת מה, ב). ושם פירש
 2 בקונטרס ושידה היא מרכבת נשים. וקשה: דאם כן למה לי מירדה? המיוחדים
 3 למדרס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן. דאפילו פשוט כפי עץ המיוחדים למדרס מטמא
 4 מדרס. כדמוכח בכורות בפרק "על אלו מומין" (תל, א) דאמרין: בחין דהוה למירוסת ולא

5 איתקוש לשוק ועוד שמה. בפרק דרומא מדרס –
 6 מיטמא טמא מת, כדחתיא בפרק "סביב א"ב" (נדה
 7 מט, א): כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת,
 8 אלהתן תבן במסכת כלים (פרק יח משנה ב) דשידה
 9 מצלת באלה המנה: ובפרק "כירה" (שבת מה, ב)
 10 מייית לה בגמרא. (ואין ניאותר, וכן מוכח בגיור
 11 דאמרין: "בחין גודל" טה). אדניה עשייה למרבת
 12 אדם. בפרקין: והנה לארץ ועמם שידה חיבה
 13 ומגול כו, וקאמר רבנן: בחין לא שכיחא לא גורו
 14 ביה רבנן – משמע דלא שכיחא ליה בטח כו ונראה
 15 לפרש: דעשייה לרזיה בה כלים. ומיזה קשה
 16 מסתפק בפרק "רבי עקיבא" במסכת שבת (פג, ב)
 17 דחתיא רבי רבנא אומר: נלמדנה משק, מה שק
 18 מיטלטל מלא וריקן כו, באמאי הא עשייה
 19 למדרס, שנכנסים בה בני אדם וכו' לומר: דאדרי
 20 בספירת גזרות, שיעקב עשיות לנת לתוכן
 21 פרקמטיא, ולא תמיא למדרס. ועוד נראה, דאפילו
 22 עיקרו אתי לעבדיר אדם בני כלים. וכן
 23 שידה למרכבת נשים – ולא חשיב מדרס, כיון
 24 דלא עבידא לזוית נשען עליה, אלא ללכת
 25 ממוקם למוקם. מידי דהוה אלוסקטין שחורין
 26 שבת (ב, א). פירש:
 27 שאקטיב בלעו, שדולכים עליהן בימות הגשמים,
 28 ולא דמי לעגלה של קטן ובסוף פרק שניו דביצה
 29 (בב, א) דטמאה מדרס. ומיזה רבנן ונבאל פירש:
 30 אלוסקטין – מקישי רבנן ונולות שחולכין עליהן
 31 דליציני לחדושו, ואין טמאין מדרס רבין דאין
 32 עשיות לתמא מדרס. מידי דהוה אסולס,
 33 דמעטת בפרשת "יודי ביום השמיני" סולס וקולב
 34 וניתוחת ומגמרת מרכבת (חוקק א): "וכל כלי
 35 עץ ולא כתיב 'כל כלי עץ', ומדאניה מטמא במת
 36 אניה מטמא מדרס. דכל המטמא במדרס
 37 מטמא טמא מת. כדתנן בפרק "בא סימן" (נדה מט,
 38 א). והיני טמאה, משום דאני עשוי לתמא כרבי
 39 אלא לירב כו וליעולת. מפי רבי. **אימא** רבי
 40 שמעון שזורי אומר יין – פירשו: יין חוקק. אלא
 41 שמן ורשע. וקשה רבנן ויהא ספק כרבי

1 **נמדרת בפנים** – דאמרין התם: כורת הקש וכורת הדקים וכו' ספנה אלכסנדריית
 2 ושידה תיבה ומגול, שמחוקקים ארבעים סאה בלות. שהן כוריים בישב – ינאו
 3 מתורת כלי ואין מקבלין טמאה. השידה נמדרת בפנים – אם מחוקק הלחה
 4 כוריים – טהורה. מבחין – עובי גרסיהם נמדר עשה. ודראק אילו היה חלל
 5 מנפנים היה משלים לכוריים. עובי הגרסיהם

6 – דגרסיהם עבים יותר מן הגרסיהם. לבמו
 7 – מסתרה סביב לפניהם. וביניהם – אוחז
 8 אור שבין דגרסיהם מתחת אין נמדר. ולא
 9 אגרונין וראקן כאילו שוליים וירודין עד דקא
 10 דגרסיהם. פסח – מקום חשוב הוא. שכן
 11 תחילה קולפים – בין שנטמא באב הטמאה
 12 או בארשון או בשני – היה אידוי ראשון.
 13 דקמיא לן (פסחים ד, ה) כל הפוסל את
 14 התרומה – מטמא משקין לזוית תחילה. ושמן
 15 משקה. יין לא – בתמידה, דין מי איבא
 16 למנא דאמר: לזו משיקה הוא? אלא אימא
 17 רבי שמעון שזורי אומר יין – ולא שמן
 18 ורביש. דלא הוה משקין. ואחר קאמר רבי
 19 תנאי הלכה כרבי שמעון. נתקרב לי מבול
 20 – דמיא בחולין, ולא יבול לרפשיש ממנו
 21 מופי חולין המערבין בו. ואף על גב דרביא
 22 אל מדיבין מדאורייתא במעשר, אפילו חבין
 23 הואיל ומיחייב מדרבנן – וזהו ליה מן הדין
 24 הפטור על טבל החייב. קח מן השוק – דמיא
 25 מעט הארץ. דהוה נמי פטור מדאורייתא על
 26 הפטור דאורייתא. ולימא קח מן הגוי – דפטור
 27 מדאורייתא חייב מדרבנן. אין רוב עמי הארץ
 28 מעשיין – אלא מספקין בזה מחצה על מחצה.
 29 הולכין איבא למיור: ומעורב המעורב ושקרא לא
 30 נטמשה, אי נמי אפייכא. קח משעתה, וקשה לי:
 31 ליה אם כן כשלוסקתה מן הגוי נמי, שמא עם
 32 הארץ זה שכבר פירות הללו לא עשרין. והוה
 33 ליה מן פטור על החיוב תראה בעניי השטבל
 34 הזה טבל גמור היה. וכן שנתעב בחולין
 35 – בטל, דמדאורייתא חד חרבי בטיל, והוה
 36 ליה פטור מדאורייתא. והבין איה דאמרוהו ביה
 37 אמוהו: טבל אסור במשהו, והצריכו להפריש
 38 עליו תרומה. וזהו מנייה וביה – דאל, וחולין
 39 מתוקנין פטור לגמרי, ואפילו חיובא דרבנן
 40 ליבא. ואמר ליה: זאק מן השוק ועשר עליו
 41 לפי חשבון טבל שבו. קסבר: רוב עמי הארץ
 42 מעשיין הן, והוה ליה פטור מדאורייתא חייב מדרבנן כו. הא: וינמא ליה קח מן הגוי,
 43 דפטור נמי מדאורייתא דקא סלקא דתב שי קנין (לוי להפקיע) כו חייב מדרבנן. קסבר
 44 אין קנין לגוי. איבא דאמרי בו קסבר איה עמי הארץ מעשיין, ושמא זה שמכר לו
 45 עשירי. והוה ליה חייב מדאורייתא. וטבל המעורב בה פטור מדאורייתא. קשי – פריך.

אשרדה, דתנן: בית שמאי אומרים: נמדרת בפנים,
ובית הלל אומרים: מבחין, ומדרים אלו ואלו שאין
עובי תרלום ועובי הלבוזין נמדר; רבי יוסי אומר:
מדרים שעובי תרלום ועובי הלבוזין נמדר, וביניהן
אין נמדר; רבי שמעון שזורי אומר: אם היו תרלום
גבוהות ספח – אין ביניהן נמדר, ואם לאו – ביניהן
נמדר. רב נחמן בר יצחק אמר: אין, דתנן, רבי
מאיר אומר: שכן תהלה לעולם, ותקמים אומרים:
אף הקבש, רבי שמעון שזורי אומר: אין הנין. מכלל
דתמא קמא קסבר: יין לא? – אימא, רבי שמעון שזורי
אומר: יין, תנא, אמר רבי שמעון שזורי: פעם אחת
נתערב לי מכל בחולין, ובאתי ושאליה את רבי
טרפון, ואמר לי: לך קח לך מן השוק ועשר
עליו; קסבר: דאורייתא ברוכא בטל, ורוב עמי
הארץ מעשיים הן, ותוה ליה כתורם מן הפטור
על הפטור. ולימא ליה: לך קח מן הגוי! קסבר:
אין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר,
ותוה ליה מן החייב על הפטור. איש אף דאמר,
אמר ליה: לך קח מן הגוי; קסבר: יין קנין לגוי
בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, ותוה ליה מן
הפטור על הפטור. ולימא ליה: קח מהוה ליה –
קסבר: אין רוב עמי הארץ מעשיין. שלח ליה
רב יימר בר שלמיא לרב פפא, הוה דאמר רבין
בר חיננא אמר עילא אמר רבי חנינא: הלכה כרבי
שמעון שזורי, ולא עוד, אלא כל מקום שששה רבי
שמעון שזורי הלכה כמותו, אף בתערוב ליה מכלל
בחולין? אמר ליה: אין, אמר רב אשי: אמר לי
רבי וזמרא, קשי בה רבי חנינא מפוראי: פשיטא!

42 שמעון שזורי, ובכל דוכתא משמע טמאה דהתלמוד דשמן חשיב משקה, בפרק קמא דשבת
 43 (ז, א) גבי מפיז מיהו בוצרין בטהרה ואין מוסקין טהורה, ובמסכת מנשרין (פרק יח משנה ד)
 44 (רבי עקיבא) דחשיב כשבעה משקין יין ושמן, ובפרק "זבית" (שבת קמד, ב) גבי מוחל השמן,
 45 ובפרק "דפסחים (ד, ח) גבי הסיף רבי עקיבא: מיתויל של בחנימ לא נמנעו להחליק
 46 שכן שפסל בטובל יום בני שנטמא בטמא מת, ומוקף ליה בנר של מחבת דהויא אב הטמאה,
 47 חרוב הוה חרוב כחלל. ודייק: קסבר רבי עקיבא טמאה משקין טמאה אחרים דאורייתא כו, מאי איריא טמאה מת? אפילו בראשון ושני נמי תחילה הוה; דתנן: כל הפוסל את התרומה מטמא
 48 משקין לזוית תחילה וטמאה מאי קשיא? לימא דרבי עקיבא ביה דלא חשיב שכן משקה אלא אכולי ומיזה, כרבי עקיבא אנת קושיא, דשמעין ליה דחשיב שכן משקה
 49 במסכת מנשרין, ומייית ליה במסכת שבת בריש פרק "זבית" (קמג, ב) חלב האשה מטמא לרצון ושלח לרצון כו, אבל מטמאה דהתלמוד קשה כמו
 50 שפירשתי וחרץ רבנו (ה) דרבא מיידי בקדוש, כדקתני רישא השמן והחלב של גריסין, בזמן שום לחים – הרי יין ראשונים, פירשו: דהוה משקין, קרש – הרי יין שניים, ויש ספרים שרישא
 51 זו כותב בהן, ורבי מאיר אומר שמן תחילה לעולם אפילו קדוש, והשאת ניהא הא דנקט "לעולם", וכן דבש דכומיס, ויין דרבי שמעון שזורי – כולה בקדוש איידי. כו מפי רבי
 52 **קטנה** אין קנין קטנה – רבי אמאי אומר שמן תחילה לעולם אפילו קדוש, והשאת ניהא הא דנקט "לעולם", וכן דבש דכומיס, ויין דרבי שמעון שזורי – כולה בקדוש איידי. כו מפי רבי
 53 בניאי מוקם ליה: רבי מאיר אשכחן דאיה ליה מירוח הגוי דאניו פטור (וסבר שי קנין לגוי דאניו פטור) לקמן בפרק "רבי ישמעאל" (מנחות ב, א) אבל קסבר שי קנין בסוף פרק קמא דעבודה
 54 הוה (בא, א). ורבי יוחנן איה ליה שי קנין בפרק "השואל" (בבא מציעא קא, א), ואיה ליה נמי מירוח הגוי (ואינו פטור לקמן בפרק "רבי ישמעאל" ל) רבי ישמעאל" (בבא מציעא קא, א) ורבי
 55 דלא אמר ליה קח מעעיצן שאני נקבו וא מתבואת חוצה לארץ, ועוד, לך לקח דרבנן הוא, בדרושנין: "בואת וירע" ולא לקוח בפרק "זשורח" את הפועלים" (בבא מציעא פא, א) ומיזה
 56 הרב ריצח יצחק הרב ברבי רבין ומיזא מפרש: הני מילי בשלקוח עד שלא נתמרה, ואפשר שלא היה מעורב, ומיזה רבינו חם מפרש דאורבה, בגמרות הוה דומיפטר לקוח, ורצח עין אי מירוח
 57 הגוי פטור אפילו מדרבנן בתבואת דגוי, דאמרין בפרק קמא דבכורות (יא, ב) הולקת טבלים ממורחים מן הגוי כו, והא דגורנין ליתכן בעלי בסיק
 58

1 מי קאמר במשנתנו ב - כי היא גונת דייק בפרק בתרא דרבותא (קט, א) גבי כל
 2 מקום שאמר רב גמליאל רואה אני את דברי אדמונן, ותימה: דברפי' כירד' (שבת לט,
 3 ב) גבי כל מקום שאהא מוצא ענינ' תולקס' ואחד מברע - הלכה דברבי המבריע חוץ
 4 מקולו משלניתו, וקא פריך: אימא דהי מילי במנותיקא, אבל ברייתא לאו ויש לומר: כיון
 5 דאמר 'חזין מקולי ממשלנותי' שהיא משנה, הוי

6 כאילו פירש 'במשנתנו', ומדוע קשה: בתני כללות
 7 דברפי' ימי שהתיציתוהו (עריבון נוה, א) קאמרא
 8 רבי מאיר ורבי יוחי - הלכה כרבי יהודה, רבי
 9 יהודה ורבי יוסי - הלכה כרבי יוסי, אמרין: סלקא
 10 דעתך אמנא דהי מילי במנותיקא אבל ברייתא
 11 לא, אף על גב דא קאמר 'במשנתנו' ושמיא
 12 שאני ענהו דלא קאמר 'כל קאמר' - מפי רב, **מ**י
 13 דאפינן הא דלא אפינן - משמע דספר תורה
 14 כשר בלא אפינן, וקשה ריבוי עניניו דאמרינן
 15 פרק 'המוציא ייך' (שבת עט, ב) גבי ספר תורה:
 16 על הגולל ועל הדוכסוסטוס כשירה, מעימנע: אבל
 17 דיפתרא דמליח וקמיה ולא עפינן - לא (מיקרי
 18 ספי), וברפי' סידוסה (ז, ח) אמרין: אין חובבין
 19 פרשת טהרה אל על הלוח ולא על הניח ולא
 20 על הדפתרא אלא על ומגילה כשארם בספרי,
 21 וכל שכן ספר תורה דנקרא ספר טפי, כדאמרינן
 22 במסכת סופרים: אין חובבין אל על הניח ולא
 23 על הגולל ועל הדוכסוסטוס כשירה, מעימנע: אבל
 24 'המוציא ייך' (שבת עט, ב) קמיה על הניח ועל
 25 הגמולת פסולת, ולא קמיה מוחק, ועוד קשה: היאך
 26 אנו חובבין ספר תורה על הקלפס שלנה לא אינן
 27 מעופדין, וכן גיטין שאנו חובבין קלפסין שלנה
 28 דברפי' (שנין ושנין טו, ט) משמע דוקא בדאפינן
 29 חובבין אבל לא אפינן - לא, דיכול להודיעין
 30 ומפטר רבינו תם: דאמרינן (שנין ח' באפינן
 31 תרע, ודא קמין דאין יכול להודיעין, ודא משמע
 32 בגיטין שרלא אפינן: יכול להודיעין - היינו קלפסין
 33 שלחם שיש עושים בהם תיוקן של עיפון, וקודם
 34 עיפון יכול להודיעין (שנין ח' דהיפתרא' א' 23)
 35 והרע שגם בימיהם חובבין שטרות בקלף שאינו
 36 מעופדין, כדאמרינן בפרק שני דגיטין (שם) כרבו
 37 במי טריא ופוצא - כשר, ומוקי לה כרלא אפינן,
 38 ומדוע איבא לאוקומי בנייר של עשבים, דלא
 39 מתיקני לה בעצפיה, כמו שפירש' שג' גוסטרס

1 כי קאמר 'במשנתנו' - דמשמע: משנה ולא ברייתא? קרע הבא כשני שיפון - אם נתקע
 2 גליון של ספר תורה, ונכנס הקרע בשני שיפון בתוך החב - תפטר, בשלש אל תפטר -
 3 אלא סילק את הידיעה, תיקיא - קלף ישן, מנינא קריעה, אפינן - הוי שורר כשתיקא,
 4 אפינן = מתוקן הקלף בעצפין שקרוין גליש, והני מילי - דתופר, בנידון - יתפור, אבל
 5 אבל כדברדס = פניד'יש בלעז, בין לרף - אם

6 נקרע עד כנגד החב, שאילו היה בכחב היה
 7 יותר משלש שיפון, וכן שישה שלש - אם
 8 נקרע, יתפור או לא יתפור. שתיים שתיים -
 9 שישות קצרות, שישות שיטה בת שתי תיבות,
 10 שתיים - כוו ושלש בוא ואחת בוו, מאי? כל שכן
 11 (דברשה, ששעאה שישות ד'וא יסיר משה,
 12 ששיטה אחת אורכה שישות אחת קצרה, שאין
 13 ממלא כל השיטה, או שירה כמותה - שכתב
 14 השירה כשאר התיבות אריח על גבי אריח,
 15 שתיים שלש אחת - היינו כשירה, שלא יעשה
 16 בקיוב - כותה - כאחל רחב מלמטה
 17 וקצר מלמעלה, היינו אחת שתיים שלש, וגב -
 18 שלש שתיים ואחת כותה - על הארץ
 19 כשיתה אחינה כלומר, אין כשיתה אחינה
 20 אלא שתי תיבות הללו, כמפ' שיטה - הוי
 21 מתחילין לשיטה אחינה, כותה -
 22 בתחילת שיטה - הוי מתחילין לשיטה אחינה
 23 כותה - מאן דאמי' כותה שיטה -
 24 כדי שיהו שמים על הארץ, דמשמע כדכתיב:
 25 וכן כבודו שמים על הארץ - כן יאריך ימיכם,
 26 ומאן דאמר בתחילת שיטה - כלומר, די
 27 ארדוקי ארץ ששמים, דהכי משמע די דהכי
 28 דמדקא שמים מארץ - כן יארכו ימיכם,
 29 דבריד לה מאחד בלש' שמים - לאחד
 30 כשנתבה כופלה כפי' משנאל לצד יימן
 31 כשהינחה בולת, והיינו מאחד' כלפי' שמעו',
 32 שראש השורה' שמעו ישראל' וסופו 'וי'
 33 אחד', והתחיל לכופלה מאחד' וקפל ובה עד
 34 'שמעו', ודוכסוסטוס = קלף שלא קנה, בבין
 35 דף - כמון עמוד שבספרים, ארובה וקצה, אברחי

מ"י קאמר 'במשנתנו?' - **כ"ל מקום ששנה' קאמר.**

אמר רב ועירא אמר רב הננאל אמר רב: קרע הבא בשני שיפון - יתפור, בשלש - אל יתפור. אמר ריה

רבה וזמי לרב אשי, הכי אמר רבי ירמיה מדיפתאי

משמיה דרבא: הא דאמרין בשלש אל יתפור - לא

אמרין אלא בעתיקתא, אבל חדתתא לית לן בה; ולא

עתיקתא - עתיקתא ממש, ולא חדתתא - חדתתא

ממש, אלא הא דלא אפינן, הא דאפינן, והני מילי

בנידון, אבל בנידון לא. בעי רב יהודה רב אבא: בין

דף לרף, בין שיטה לשיטה, מאי? תיקו. אמר רבי

יערי אמר רב הננאל אמר רב: מוזהר שכתבה שתיים

שתיים - פשרה, אופיעא להו: שתיים שלש ואחת,

מהו? אמר רב נחמן בר יצחק: כל שפון, שעשאה

כשרה, מיתבי: עשאה כשרה, או שירה כמותה -

פסולת! - כי תניא תהיא כספרי תורה, אתמר נמי:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, ואמרו לה אמר

רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מוזהר שעשאה

שתיים שלש ואחת - כשרה, ובכלבד שלא עשאה

פקודה, ובכלבד שלא עשאה פונב, אמר רב חסדא:

שעל 'הארץ' - בשיטה אחרונה; איבא דאמרי: בסוף

בתחילת שיטה - כי הוי דמרחקא שמים מארץ,

אמר רבי הלבו: הוינא ליה לרב הננאל דפרקי לה

מ'אחד' פלפי' שמעו, ועושה פרישותיה סתומות.

מ"י קאמר רב ריהא רבא דף לא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

עשאה כשירה - מכאן משמע, הא דתניא בפרק 'הבונה' (שבת קג, ב) כחבב כשירה, או שכתב השירה

כיוצא בה, או שכתב שלא בדין, או שכתב דאזכרתו בודב הרי אלו יגזו - בספר תורה מיירי, דהא מוקמינא לה הבא בספר תורה, ותימה, דברפי' 'כל בחבי' (שבת קטז, א) בתחילתו

תניא: אין בין ספרים למגילת אלא ספרים נכתבין בכל לשון, ומגילה על שמהא כתובה אשורית על הספר ובריוו ותיקי' חרב רבי יוסף, ודהיא ד'כיל בחבי' בשאר ספרים דלאו ספר תורה,

ואמרי דברפי' קמא דמגילת (א, ה): תניא: מקרא שכתבו תורה, ותרעם שכתבו מקרא, וכב עברי - אינו ממנא את הדיים על שיכתבנו ככתב אשורית על הספר ובריו, ומוקי לה

כב בשאר מקרא שכתבו תורה, אלא שאר ספרים עי' רג, ולא אשכחן דמלני עליה דרבי יהודה אלא לבני דא דשרי בכל לשון, אבל בדין לא אשכחן דמלנינו דלפינו שרפשי:

דהיא ד'כיל בחבי' לענין להציל מפני הדליקה דוקא מיירי, ולא לענין לקרות בהם, ולפי שיש בהן אורכתו במילין אותן אף על פי שלא נכתבו כחלכין, אבל מגילה - על שרואה תוכנה

כחלכתה, תרע, ודביאי דרשי ולתואו החם לענין הגולה, אבל הא' לא מביעיא ליה אם ניתנו וליקרו בהם או לא, ואם האמור: קושיו ד' ברייתא לרב הננאל דאמר שרש מגורא ד'כיל בחבי'

(שבת קטז, א): הוי חובבין תרעם ובכל לשון אין מצילין, למאן דאמר אין ניתנין לקרות בהן? ויש לומר, דהאמר החם: תנאי היא, שלא יעשה כונב - כעין שפירש' גוסטרס כאן יש

48 לפרש את הדברא בבבא בתרא (ד, א) גבי: שתיים כנגד שתיים ואחד ויצא נגב, שאחד בשורות שתיים, ולא כנגד מאיר שבין שתי השורות שתיים שתיים. מפי רבי, **ו**עושה פרישותיה

49 סתומות - קשה קעת דנקט לשון רבים, ואין שם כי אם פרשה אחת, ושמיא משום 'על הארץ' דבסוף שיטה אף על פי שאין כתוב כלום אחר, כן. מפי רבי, **ר**בי שמעון בן אלעזר אמר

רבי מאיר: אין חובבין את השם אל על הניח ולא על התמוך, וכן בפרק קמא דקדושין (כז, א) גמרא ובכלבד שיהא הבקס משל אחרים, דקאמר רבי שמעון בן אלעזר שמוס רבי מאיר:

49 אשה שרש משער שני בלא זומט, ותמה, דברפי' 'המוציא ייך' (שבת עט, ב) כתוב בכל הספרים: אמר רבי שמעון: מאיר היה חובב על הקלף מפני שזוהיה משמרתו - משמע שהיה

49 כהירו, דקאמר 'אנא' ו'לא קאמר' ירבו מאירי' ושמיא טעמא סופר שי בכל הספרים, ואי היה אמרין דחרי רבי שמעון בן אלעזר הוי - נתיא, ומתיראג כרבי פיראא אחייה, ודבא קמני

54 ארוכסוסטוס הותם הני אקלף, והיה רואה לומר דחרי תנאי אליבא דרבי מאיר, אבל אי אפשר לומר, כן דברפי' 'מורבד' (בבא עטא ע"ב) גבי מברכה חוץ מגמולתיה, מתי: חרי תנאי אלוכסוסטוס

55 רבי שמעון בן אלעזר, ולא משני דחרי הוי, ומדוע יש לחוקם דרמנא דאפילנו עליה בחדא אפילנו עליה בארץ ברייתא, ווי לתרץ: לעיל הכתובות דקמני רבא היינו: אין אלוכסוסטוס

56 דמפרשינן גמי: אין פרוחה, וכל שכן נמי אקלף דמשתמר, ולפי מה שרועה לומר כסנוך דוכסוסטוס דוקא ולא קלף חיה תימה, דלמר דוכסוסטוס עדיף למוזהר ולמר קלף עדיף, מפי רבי.

ועושה

ועושה

ועושה

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף לב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
 רש"י
 רכה

1 **ועושה** ריוח מלמעלה וריוח מלמטה - מן הגדירים לא פירש. ושמן כיון דבכרך
 2 מאת"ח כלפי "שמע" צריך לבתחלה כדי ללגל בהקץ, כעין ספר תורה.
 3 מפי רבי. ו**האידיא** נהוג עלמא בסתומה - פירש בקונטרס: בדקיש כתוב בתחילה
 4 שיטה ובסוף שיטה הריוח באמצע - זו היא סתומה. ואנו נהרגין לחתום חלק מיטע
 5 ולחלה שיטה ואחר כך מתחיל "זיהא אם

6 שמעו", ושמן גם זה קרוי סתומה. ורבינו תם
 7 מפרש: בדשמיים מסיים פסוק באמצע שיטה
 8 ומניח עד סוף שיטה כשעור "למשפוחים"
 9 זו היא פתחה, ואם לא מתחיל בסוף
 10 שיטה כשעור חלק "למשפוחים" מניח שיטה
 11 שניה ומתחיל וכתוב בשלישית. זו היא פתחה.
 12 וסתומה - כל שכתוב בתחילה שיטה וסוף
 13 שיטה ומניח חלק באמצע כדי לכתוב בו דם
 14 שתי איתויה או יותר. זו היא סתומה. סודרה
 15 כל שכתוב חולץ השיטה עד חצייה או
 16 עד לשלישית ומנחה, ומתחיל לכתוב בשניה
 17 שחתיה כנגד הנחה של שיטה העליונה, זו
 18 היא סודרה. זה מנח יבועת חס בסודרו קומטעס.
 19 ובמסכת פורים מצא: ארוז היא פתחה -
 20 כל שלא התחיל בראש השיטה, וארוז היא
 21 סתומה - כל שנחנה באמצע שיטה. ובדי
 22 יניה בראש שיטה ויהא נקראת פתחה - זו
 23 לכתוב עם של שלש איתויה. ונגזר כל הפירשה
 24 בסוף הדף (ושירו) וישירו שיטה אחת מלמעלה,
 25 ואם ישיר מלמטה כדי לכתוב עם של שלש
 26 איתויה מתחיל מלמעלה. ועד בירושלמי בפרק
 27 קמא נזמלעא קאמר רבתיא פתחהו ארבי
 28 - פתחה. מתוך כל הני קשה אמנת דידן,
 29 שבקינן חלק בראש שיטה ואחר כך מתחילין
 30 "זיהא אם שמעו", ותלמודא קאמר רבתיא
 31 נהוג עלמא בסתומה! ושמן סמכין אחדיא
 32 בירושלמי דפליג אתלמודא דידן, דמסקנן אבא
 33 כי אמר רב אריזח ולא פתחהו, ודתם פסק
 34 רב תנא מבאן דאמר רבתיא פתחהו. ארבי איתא
 35 דתם: מוזח אית תנא הני פתחות ואית תנא
 36 גני סתומות. שמואל רב שילת רב. הלכה
 37 דבריה מי שאמור פתחה, שאין זה מקנה

38 פתחה מראשה - פתחה, פתחה מנסוה - פתחה. פתחה מבאן ומכאן - סתומה. ורבי תימה הוא, דלפי הירושלמי משמע לכאורה דלפי פירשה באמצע שיטה ואחר כך
 39 מתחיל לכתוב באמצע שיטה שחתיה, שוה היא נקראת סתומה. ואין יתכן זה: מי גרע מפתחה מראשה לחזר או פתחה מנסוה לחזר? ונראה לפירש: דקאי לפרושי מילתה דרב,
 40 דדא דאמר הלכה כדברי מי שאמור פתחה - כגון שיעשה פתחה מראשה, או פתחה מסופה, או פתחה באמצע ומכאן ומכאן סתומה. והאי "מכאן ומכאן" דקאמר אסתומה דרב
 41 הכי קאי, ולא אפתחה רבתיא, דהיא פתחה באמצע איקרי. ואף על גב דבעלמא מקרי סתומה, כי האי גונא לא ווישנין גבי מוזח, דכיון דתעם משום דאין זה מקנה. ומתיישב
 42 בכך דלא קשיא הדיא בירושלמי אתלמוד שלנו אליבא דרב. מפי רבי. **מנעל** לבתחלה איכא בעיניה - אף על גב דקימנין לן (בבא בתרא ק"ד, ר) רבה ורב יוסף - הלכה כרבה,
 43 כרב יוסף. מפי רבי. ו**לרבא** אין חולצין מנעל לבתחלה. עכשיו נהוגין לחלוץ מנעל לפי שאין אין כתיבין אפסיהו. ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי:
 44 בירושלמי בפרק קמא נזמלעא, ותפילין מוזחין לא בתבין אלא על עור אוד - היא בשלא פתר גמרתה או גוה. ויש עור לפרש: תשלם - כגון דפרשת' בסוף עמוד,
 45 דהספין פירש' זיהא אם שמעו' בגולין שלמנה. או פירש' זיהא אם שמעו' בתחלה עמוד. והספין "שמעו" בגולין שלמנה. מפי רבי. **א** מורידין עשין - אף על גב דנהוגין
 46 בתפילין על ארבע עשין, ובשל ראש שבע עשין, ובמוזה עשרים וחמש עשין, אם שניה לא פסול. מפי רבי. **תפילין** על חלקה מוזח - ורשד"ן פסולין אגיל,
 47 וספ' תורה כשידה אגיל. כדומה בפרק "המציא יין" (שם ע"ב, ב). ותימה: ולא חזיב ליה ביהי "אין בין עשין לתפילין מוזחין" בפרק מנעל אגיל (ת"ב, ב) ויש לפירש: ולא חזיב
 48 דבר שבחובין בו, כדאשכחן (שם, א) גבי "אין בין שבת לבית הכיסורים" ולא חזיב אבילה, וגבי "אין בין יום טוב לשבת" ולא חזיב סקילה. אי נמי, משום דתפילין מוזחין לאו
 49 מוח טעמא מפסולין אגיל. ולא דמו לאשורת' דהוי מוח טעמא. משום דרבתי "ודחי". מפי רבי. **אירי** ואודי בתפילין דא דבתבניהו אקלף במקום שיער דהא דבתבניהו ארוכסטוס
 50 במקום בשר - פרוש: אף במקום בשר, והוא הדין במקום שיער, ולא כבשר תפילין אלא על חלקה. וקשה, דלא משני "אלי אלא ואודי במזוח", והוי השיטה שיהי בוח ובוה מעין
 51 אחר, מוזח שיטה אגיל, ולא במקום בשר. כדומה בפרק "המציא יין" (שם ע"ב, א). ותימה: ולא חזיב ליה ביהי "אין בין עשין לתפילין מוזחין" בפרק מנעל אגיל (ת"ב, ב) ויש לפירש: ולא חזיב
 52 אשיער, והוא שיהי וכתב במקום בשר. ובענין זה קשה בפרק "המציא יין" (שבת ע"ג, ב) דמשני התם איפכא: אודי ואודי אמוזה. גבי הא דאמר רבא דתם: דרוכסטוס הוי איהי כלקף
 53 וכתובין עליו תפילין. ואי תנאי: תפילין על חלקה מוזח על דרוכסטוס למצה. והא תנאי: שיהי בוח ובוה פסולין אודי ואודי אמוזה. והא דרבא דתם: דרוכסטוס הוי איהי כלקף
 54 ארוכסטוס במקום בשר. והשתא קשיא. ודהוה ליה לשנייה אודי ואודי אמוזה. דבשרין אשענדי. והוי כתיבין מענט אחר כנען פירש' כאן אודי ורב יוסף, דמרלא
 55 תרין כן טראה ותפילין אם שניה לכתוב כלקף במקום שיער - לא פסול, כמו שלא פסול אם שניה מנעוזה וכתב ארוכסטוס. ובענין זה נזכר לתרין בשמעתין, ולכך לא תרין אודי
 56 ואודי אמוזה. דכיון דבשרה כשיטה מוזחה וכתובה אקלף - הוא הדין דבשרה בשכתבה ארוכסטוס במקום בשר. ועוד יש לתרין, דלא הוי מני' לשנייה ברא: אודי ואודי אמוזה,
 57 דכל כמה דלא אשענעין מוזחה כשידה משניהם - לא שייך למיתני: שניה בוח ובוה פסול. אבל כל דין תפילין כבר אשמענין. ובענין זה יש לתרין בפרק "המציא יין" (שם, ע"ב). מפי רבי.

אמרתי לו רבי מה טעם - אתה עושה אותם פתוחות? והלא בתורה סתומות הן, אחר
 ריוח שלאחר "ובשערך" הוא נתום (שמואל של שיטה) וריוח באמצע השיטהו אמר
 לי הואיל ובתורה אין סמכות - הנה שתי פירושו. שזו כתובה ב"אתחלה" זו כתובה
 ב"זיהא עקב", לפיכך אנו עושין פתוחות. מאי לא אפתוחות - קאמר רב זה הלכה
 כרבי שמעון? **אבא דרפי** - גלוטין, עץ

1 סדוק הנשק דפי קונטרס שלא יכפל. אית ליה
 2 מנחט - כדמפרשי: אם יבא אליהו רבי, מנעל
 3 לבתחילה - למאן דאמר אם יבא אליהו ואמר
 4 חולצין במנעל שומעין לו, קסבר: מנעל השתא
 5 לבתחילה לא, עד שיבא אליהו ויורה בו.
 6 למאן דאמר אם יבא אליהו ואמר אין חולצין
 7 במנעל שומעין לו, מכלל עד שיבא אליהו
 8 ואמר לא תחלוץ במנעל - חולצין בו. תפילין
 9 - קדושין מוזחה ממוזחה. שיש ביה ארבע
 10 פירושו. הא סתומות - בספר תורה, והבא
 11 פתחות - ממוזח אלא שניע מינה ממוזח
 12 נמי סתומות הן. ודילמא להשלים - דילמא
 13 הא דדייקין: לא מורידין עשין - שאם סודה,
 14 ומתפילין מוזח. קלף כתובין עליו במקום בשר
 15 בו - אלאמא תפילין אי אפשר לעשות כשר
 16 דהא על חלקה כתובה ומשנה למצה - מנעל
 17 תפילין על חלקה מוזח ארוכסטוס. אבל אם
 18 שיהי אין בכך בלמה, וחלוקין אם מורידין עשין.
 19 והתניא שיהי פסול - ומשני: בתפילין קמדי,
 20 דאם

17 **א**ריות, שמע מיניה. רב נתקן פר יצחק אמר: מוצה לעשותן סתומות, ואי עבדיהו
 18 פתוחות - שפיר דמי, ומאי פתוחות דקאמר רבי שמעון גן אלעזר - אף פתוחות.
 19 **ל**פי מסייע ליה: כיצא בו, ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מוזה,
 20 **ל**קיא שאין מורידין מקודשה מותרה לקדשה קלה; והא מורידין - עושין, אמוזי? הכא
 21 **ת**חובות ותכא פתוחות! - הלמא לתשלם. והא מורידין - עושין? והתניא: הלכה
 22 **ל**משום מסיני - תפילין על חלקה מוזהו על דוכוסטוס; קלף במקום בשר, דוכוסטוס
 23 **ב**מקום שערי - למצוה. והתניא: שיהי - פסול! - בתפילין. - והתניא: שיהי בין
 24 **ב**וה ובין ביה - פסול! - אודי ואודי בתפילין, והא דכתבניהו אקלף במקום שיער, והא
 דכתבניהו

פתחה מראשה - פתחה, פתחה מנסוה - פתחה. פתחה מבאן ומכאן - סתומה. ורבי תימה הוא, דלפי הירושלמי משמע לכאורה דלפי פירשה באמצע שיטה ואחר כך
 מתחיל לכתוב באמצע שיטה שחתיה, שוה היא נקראת סתומה. ואין יתכן זה: מי גרע מפתחה מראשה לחזר או פתחה מנסוה לחזר? ונראה לפירש: דקאי לפרושי מילתה דרב,
 דדא דאמר הלכה כדברי מי שאמור פתחה - כגון שיעשה פתחה מראשה, או פתחה מסופה, או פתחה באמצע ומכאן ומכאן סתומה. והאי "מכאן ומכאן" דקאמר אסתומה דרב
 הכי קאי, ולא אפתחה רבתיא, דהיא פתחה באמצע איקרי. ואף על גב דבעלמא מקרי סתומה, כי האי גונא לא ווישנין גבי מוזח, דכיון דתעם משום דאין זה מקנה. ומתיישב
 בכך דלא קשיא הדיא בירושלמי אתלמוד שלנו אליבא דרב. מפי רבי. **מנעל** לבתחלה איכא בעיניה - אף על גב דקימנין לן (בבא בתרא ק"ד, ר) רבה ורב יוסף - הלכה כרבה,
 כרב יוסף. מפי רבי. ו**לרבא** אין חולצין מנעל לבתחלה. עכשיו נהוגין לחלוץ מנעל לפי שאין אין כתיבין אפסיהו. ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי: ורבי תנאי:
 בירושלמי בפרק קמא נזמלעא, ותפילין מוזחין לא בתבין אלא על עור אוד - היא בשלא פתר גמרתה או גוה. ויש עור לפרש: תשלם - כגון דפרשת' בסוף עמוד,
 דהספין פירש' זיהא אם שמעו' בגולין שלמנה. או פירש' זיהא אם שמעו' בתחלה עמוד. והספין "שמעו" בגולין שלמנה. מפי רבי. **א** מורידין עשין - אף על גב דנהוגין
 בתפילין על ארבע עשין, ובשל ראש שבע עשין, ובמוזה עשרים וחמש עשין, אם שניה לא פסול. מפי רבי. **תפילין** על חלקה מוזח - ורשד"ן פסולין אגיל,
 וספ' תורה כשידה אגיל. כדומה בפרק "המציא יין" (שם ע"ב, א). ותימה: ולא חזיב ליה ביהי "אין בין עשין לתפילין מוזחין" בפרק מנעל אגיל (ת"ב, ב) ויש לפירש: ולא חזיב
 דבר שבחובין בו, כדאשכחן (שם, א) גבי "אין בין שבת לבית הכיסורים" ולא חזיב אבילה, וגבי "אין בין יום טוב לשבת" ולא חזיב סקילה. אי נמי, משום דתפילין מוזחין לאו
 מוח טעמא מפסולין אגיל. ולא דמו לאשורת' דהוי מוח טעמא. משום דרבתי "ודחי". מפי רבי. **אירי** ואודי בתפילין דא דבתבניהו אקלף במקום שיער דהא דבתבניהו ארוכסטוס
 במקום בשר - פרוש: אף במקום בשר, והוא הדין במקום שיער, ולא כבשר תפילין אלא על חלקה. וקשה, דלא משני "אלי אלא ואודי במזוח", והוי השיטה שיהי בוח ובוה מעין
 אחר, מוזח שיטה אגיל, ולא במקום בשר. כדומה בפרק "המציא יין" (שם ע"ב, א). ותימה: ולא חזיב ליה ביהי "אין בין עשין לתפילין מוזחין" בפרק מנעל אגיל (ת"ב, ב) ויש לפירש: ולא חזיב
 אשיער, והוא שיהי וכתב במקום בשר. ובענין זה קשה בפרק "המציא יין" (שבת ע"ג, ב) דמשני התם איפכא: אודי ואודי אמוזה. גבי הא דאמר רבא דתם: דרוכסטוס הוי איהי כלקף
 וכתובין עליו תפילין. ואי תנאי: תפילין על חלקה מוזח על דרוכסטוס למצה. והא תנאי: שיהי בוח ובוה פסולין אודי ואודי אמוזה. והא דרבא דתם: דרוכסטוס הוי איהי כלקף
 ארוכסטוס במקום בשר. והשתא קשיא. ודהוה ליה לשנייה אודי ואודי אמוזה. דבשרין אשענדי. והוי כתיבין מענט אחר כנען פירש' כאן אודי ורב יוסף, דמרלא
 תרין כן טראה ותפילין אם שניה לכתוב כלקף במקום שיער - לא פסול, כמו שלא פסול אם שניה מנעוזה וכתב ארוכסטוס. ובענין זה נזכר לתרין בשמעתין, ולכך לא תרין אודי
 ואודי אמוזה. דכיון דבשרה כשיטה מוזחה וכתובה אקלף - הוא הדין דבשרה בשכתבה ארוכסטוס במקום בשר. ועוד יש לתרין, דלא הוי מני' לשנייה ברא: אודי ואודי אמוזה,
 דכל כמה דלא אשענעין מוזחה כשידה משניהם - לא שייך למיתני: שניה בוח ובוה פסול. אבל כל דין תפילין כבר אשמענין. ובענין זה יש לתרין בפרק "המציא יין" (שם, ע"ב). מפי רבי.

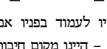
מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רכט
 רש"י

בפסח המסוך לרשות הרבים – (בדאמר לקמן דקדים פגע במצודה אמר) הא היה עובי החלל
 ארבעה טפחים או זמחה, שני דומת אבנים – ניתנה בחלל טפח הסמוך לרשות הרבים,
 כדאמר לקמן דקדים פגע במצודה פתח דמרחיק – מן הבית טפי מעלי,
 ניתנה מנחתו, קא משמע לך, על שני רפין – חציבה בוף זה וחציבה בוף זה. כשני רפין
 – כשני מנחות של פסח – ארוית לשני רפין –

שחניה גיול חלק בן דף לוף, וראון לחלק
 לשתיים, חציבה כאן וחציבה כאן, אבקהא – אטוח
 חור שבאסיקפה שציר הדלת סובב בו. היכי
 דפי – האי "חלק אחר היכי ציר" דרב יהודה.
 כגון פתחה דתיי כתי בי גברי ובי נשי – אדם
 שתולק ביתו, חציו לחלוץ אנשיה ממרחיק
 בביתו, חציו לאשתו לעשות מלאכה בהנענע
 ויש חלוקה בין זו וזו פתח חלל בית לרשות
 הרבים, ואמרין לקמן (מנחות לה, א) מנחה
 דרך ימין לבואה ולא לצאתה, והכא בפתח שובן
 זו וזו לא ידעין ודו לחשוב ביאה ודו ליתחייב
 יציאה, אי יציאה מהאי לאאי ואי מהאי לאאי.
 אלא חלק אחר חור שבוש צציר הדלת סובב בו,
 והוא צד שתוחב בו חטיב בית, ודרך ימין
 כשנכנסין בו וחציו מנחה. חלי דשי ברישא –
 העמיד הספסל בנכון תחלה ואחר כך קבעתו
 המזוזה, ודגמירין מציציה דכתיבה "ותשה" –
 ולא מן העשיה, ואי קבעת חציה במזוזה
 כסיפא ודור הסיפא בנכון – הוה ליה עשוי
 המזוזה קודם שתבא ליה מצודה. עשאה כמין
 נשי – שקבעתו והספסל כגנר שתוחבין הנגרין
 כבוהל כות: פתולה –

דמנחה לתתה
 בארץ כפי כוה – הוה
 = כמנחה, איתא
 פתחה דעילי ביה רבי
 לבי מדרשא – פתח
 קתה לון לרבי אצל
 מוקמה, ונכנס לרבי בו

כדי שלא יטרחה תלמידיו לעמוד בפניו אם
 יעבור לפניהם. איתוריא – היינו מקום היורב
 השוק הודגל, ומשמע דאז כוה – כשריה.
 קביא כסיכאה – נהי של של
 אומנים כוה: פסול, לשון אורח
 איתוריא – כי היכי שיהיה
 חזבו השוק הודגל זה השוק
 זקוף מלמעלה הודגל שובכ
 כוה: כן ניתנה למנחה

הואיל ראשדה אורח פתח. רעיל הוה – רוב הנכנסין לבית המדרש באותו פתח.
 הלך אחר תרגיל – אם שני פתחים לחור אחד, באותו פתח שרעיל לצאת ולבא ותר
 יצא מנחה בתחילת שליש העלוין – ימרוד מלמטה שני שליש הפתח, ולבשכנס
 ופיתח לשלש העלוין וכן המזוזה. מה קשירת תפילין גנובה הראש – כדאמרין בתיא
 (מנחות לה, א) מקום שנחורו של סנה שנתו של חור פוסק. אף גנינת מנחה גנובה הפתח –
 ומשמע: סמוך לתקרת הפתח ניתנה, ולא כשמואל דאמר: בתדלת שליש העלוין
 מלמטה למעלה, ומכאן שיהך לעמוד בן התרחיקה – כלומה, יחר משליש לא ירחיקה
 מן התקרה, ועלולם כרבי יוסי. מצוה בפסח המסוך כו' – פירשהו בעמלה.
 ורתיבשריה

**בפסח המסוך לרשות הרבים, פתח המרחק מעלי,
 קא משמע לך. ואמר רב יהודה אמר שמואל: פתחה
 על שני רפין – פסולה. מיתיבין: פתחה על שני
 רפין וניתנה בשני רפין – פסולה; הא כסף אחר
 – פשרה! – ראיה לשני רפין קאמר. ואמר רב
 יהודה אמר שמואל: במזוזה הלך אחר היכי ציר.
 מאי פתח ציר? אמר רב אבהו. אבקהא. היכי דמי?
 כגון פתחה דתיי כתי בתי, קין בי גברי לבי נשי
 ריש גלתא דבין מתי, אמר ליה לרב נתנן: כעב
 לי מזוזתא, אמר רב נתנן: תלי דשי ברישא. אמר
 רב יהודה אמר רב: עשאה פמין נגר – פסולה.
 איני? והא פי אהא רב יצחק בר יוסף אמר: פתחו
 מזוזתא דבי רבי פמין נגר הוה עבדן, והתיה פתחה
 דעילי ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה!
 – לא קשיא: הא דעבידא פסיכתא, הא דעבידא
 פסאיתוריא. – איני? והא הוה פתחה דתרה עיל
 בה רב הונא לבי מדרשא והוה לה מזוזה!
 והוא רגיל תרה, דאמר רב יהודה אמר רב: במזוזה
 הלך אחר התרגיל. אמר רבי יורא אמר רב מתנא
 אמר שמואל: מעוזה להניתה בתחלת שליש העלוין,
 ורב הונא אמר: מגניבה מן התקרה טפה, ומרחיק
 מן הקורה טפה, וכל הפתח כולו פשר למזוזה.
 מיתיבי: מגניבה מן התקרה טפה, ומרחיק מן הקורה
 טפה, וכל הפתח כולו פשר למזוזה, דברי רבי
 יהודה; רבי יוסי אומר: "אקשיתם... וכתבתם", מה
 קשירה גנובה – אף פתיחה גנובה. בשלמא לרב
 הונא – הוא דאמר כרבי יהודה, אלא לשמואל
 דאמר כמאן? לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי!
 אמר רב הונא גריה דרב נתן: לעולם פתחי יוסי,
 רבי**

כתבה על שני דפין פסולה – פירש בקונטרס: שחניה גיול חלק בן דף. ולפירשו שי
 ליישב ברוחק תניחו בשני רפין. אלא: על שני רפין – פירש חזקוני, אמר,
 כי הדיא דפרק שני דסוטה (יה, א) דאמר: בשני דפין פסולה, ספר אחד אמר רחמנא ולא
 שנים. והיינו בשתי חתיכות. ודמיא דשני דפין רעישין (ב, א) דבעי רבא: בני שיטה
 לשני דפין חתיכה לחינה, מדוה אפריי, חיפוק
 לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושעשה
 ספרים ומשני: לא יוציא דמטרה, ועל ברוךך
 לא ימסיל לגז בשני דפין חתיכה אחת, דהא
 אמרין בפרק בתרא רעישין (פז, א) שני מקצת
 הגז וכתבו בוף השני כשר, ולא אמרין דרדי
 בשני ספרים ופסול, ויש לדחות, משום רבני גז
 תוב "ספר", אבל כוונה תוב "ספר", דמשמעני
 כספר דמגורו מיתה, ולמעני שני דפין אפילו
 בחתיכה אחת. ויבדולשט משמע דבשני ערות
 פסולה, דפרקי, ולמה לא נתנין: שהספרים נכתבין
 בשני ערות, והתפילין מנחות אין נכתבין אלא
 בשר אחד. דמי רבי.

תלי דשא ברישא – פירש בקונטרס: העמיד
 הסיפין תחלה, שאם לא בן הזה ליה
 תליה ולא מן העשיה, ודחה ליה למיזה:
 קבע סיפי ברישא ועוד, לקמן הוה ליה לאתנייה,
 יכי לא שנו אלא שחטיב ולבסוף חלקו כו?
 ונתנה לעשר, והאי בתרי דבנה ריש מנחה
 היינו כגון פיתוח בן גברי לבין נשי דסליק
 מינה, ומשם הזכיר ציר קאמר ליה חלי דשא
 ברישא. מפי רבי. **הא** דעבידא כסיכאה את
 דעבידא באיתוריא – פירש בקונטרס: סיכאה
 פסולה – שתוחבין בוף כגנר שתוחבין כבוהל.
 איתוריא – מקום חורב היסוד הודגל, ומשמע
 הוא – כשריה, והשתא בן מנחה בן מנחה
 תרווייהו מרחיקין "ממין נגר", וקשיא לרבינו תם:
 דמעמיד לאו דרך כבוד הוא, וקברת חמור
 קרי ליה ב"המוכר פיות" (בבא בתרא א, א),
 וספר תורה ולוחות שבאבות מרובע לא קאמר,
 כדמשמע בפרק קמא דבבא בתרא (יה, א) אף
 על פי שדיו יוכלו לתנעו מעומה, דראון רבנו
 כרחבו, ועד, אמרין בסנהדרין העמיד לה מלבן של
 קים – חזקת שפופרת ומעמד, ואי מעמד –
 ניתנה באותן מן הקים של מלבן ועל בן פירש

רבינו תם: כי סיכאה – מעמד כתיבות דמנחתן
 ונתעצת בארץ – פסולה, באיתוריא נתקן
 בשוק לרחבה, בלעז קבליא – כשרה, ומיהו,
 בפרק מצות חליצת (גיטות ק, א) דאמרין: האי
 איתוריא עד ארעא נחה, על כרחן היינו עצם הוורד מן השוק עד הרגל, לא קבליא.
 ומיהו, הא דאמר בפרק בתרא דמגילה ירושלמי: צריך שיהא "שמיני" שלה רואה את הפתח,
 אין ראיה לפירוש הקונטרס. ולפירוש רבינו תם יש ליישב, כגון ששיטה אחרונה על רשות
 הרבים היא ראשונה לצד פנים, והופך שמע לצד ארץ הפתח, וכן פירשו של תפילין בן
 היה אמר רבינו תם משני מנחה וכל מעמד. ומיהו, הא דאמרין לקמן (לה, ב) תב
 על עור אחת והניח בארבע בתי יצא – לא קשיא מידי, דמעמד נמי יש ליישב. וקשה
 לפירוש רבינו תם מדא דנתיבא בחוסתא דבלים: שפופרת שהתנה נתון בה את המזוזה
 ואור כך נהנה כבוהל, לא על פי שלא כדרך קבלתה – טמאה, אבל כבוהל ואור כך קבע
 בה המזוזה, כדרך קבלתה – טמאה, שכל כדרך קבלתה – טמאה. דמנחה שששפופרת

טמאה מצד אחד, ולפירוש רבינו תם דמנחה: כמין נגר פסולה – מעומה, אבל מיושב כשריה, מאי כדרך קבלתה ויש ליישב: שהשפופרת פתחה לאורכה, משני ראשה טמאה, ושלא
 כדרך קבלתה ויש רכפה על פיה, רחוק ינון היא אקדמה: ילולו מוחזקה דרב רבי כמין נגר עבדן, משמע: אבל שאר מוחזקה דעלמא לא עבידא מין גיול חלקי כריאה, בני לפירוש
 הקונטרס בן לפירוש רבינו תם, ובאיתוריא דברשה – היינו באלכסון, לא שובכ ולא זקת. אי נמי, כמין נון מוחת שובכ מוחזה זקת, וכן פירש בקונטרס בלשון אלה, אבל שאר מוחזקה
 דעלמא לאו הכי עבדן, אלא לפירוש רבינו תם חייב מיושב, ולפירוש הקונטרס מעמד. ואומר רבינו תם: צא ולמד, דהא מבעל יום כשספר תורה עומד על הבימה חבל עומדן,
 וכששליח ציבור מושיבו הכל יושבין, ופי רבי.

הא הוה פיתוח דהא כי רב הונא אית ליה מנחה – מן חלקו השלשון משמע: ודוקא פתח הבית שנהי' לעומה ליה מנחה לבית המדרש, אבל פתח בית המדרש עומד לא מן מנחה.
 ובפרק קמא דיומא (ד, א) כיצא פולגא, ונתאי כולו ידו בתי מנחה ומנחה ממנאן גנובה: למה לומר "אבא אשר לו הבית" – מי שגמולו לו ביתו, ומסין: הא רבי
 מאיר הא רבנו, דפלגי לענין מנחה לבית הכנסת שאין בה זרידה לחון הכנסת. ובמסכת ברכות (מו, א) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר, גבי אביו ורבין דהוה אולי באורא וכו' משו
 לבי כשנתא אמר ליה רבין לאביי ליעיל פיר, אמר ליה: עד השתא לאו מן אנאי? אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן אין מנכדין אלא בפתח שיש בו מנחה, יש בו מנחה אלא עתה?
 אלא בשנתא הראיה למנחה. משמע דפתח בית הכנסת פטור, ויבדולשטי בפרק שני דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי תנא היה בו מנחה ומנחת כגנר בתפוחין של ספק, מפי רבי.
 ומאי

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 תוספות

1 ומאי תחילת שליש העלוין דקאמור לרדחקה – שיותר לא ירחיקנה מה תקרה.
 2 וכרשומה משמע בפרק עני נדמילה ודכפתחה גבזה ורבה גמחה כנגד כתפיו.
 3 וחולק על התלמוד שלנו. מפי רב.

4 דלית לוד תקיה – פירוש מקום שרפתח עוקש שם שלמעלה אינו שוה, אלא האבנים מן
 5 הקיפוא אבן נבנסת ואבן יוצאת. ובענין זה

1 והרשימה – לכל הבית מן המוקץ. על ידי ישיגך – דמוחה ליד הימין הדי אבן בכניסתו.
 2 העיסק – החור טפה, וקבץ בו המוזה – ספולה. פציש – דרטיני סף מוזה של
 3 צורת הפתח או שפלה עליה מלבן – לכהנה, שלאחר שקבע המוזה בסף היסוף
 4 מלבן בפחה כנגד הפתח, אם יש בעומק הפציש או באותו מלבן (שלוש) שפלה
 5 על המוזה טפה, ודשהת את המוזה

6 בעמק הכותל טפה – עריך מוזה אחרת
 7 בו, טלה – לשון סלתי, מלשטר,א. בפתח
 8 שאחורי הדלת – כגון שיש במקצוע הבית
 9 פציש קבוע, ועני פתוחים מוזה אוחד לדרום
 10 ואחד למערב, וקבע מוזה (כפנים) ובפיציש
 11 בחלל פתח הדרומי, ושדחלת (סתם הוי)
 12 פתח הדודי למערב אחורי הדלת, אם יש עובי
 13 בפציש המגדילין טפה בין פתח לפתח – עריך
 14 מוזה אחרת לפתח מעבי, הדילי ואין המוזה
 15 בחלל, ואם לאו – ואין עריך מוזה אחרת,
 16 שהיו כמזכר באותו פתח עצמו. מן השפלה
 17 מלבן הפציש משני צדדים, והמלבן ריבה את
 18 עבוי הדביל את בדחלות. פירוש אחר: שדרך
 19 פתוחים לעשות פתח אצל שער הגדול, שאין
 20 פתוחים שער הגדול המער. והבי קאמור, או
 21 שפלה עליה מלבן ועשה אצל הפתח פתח
 22 אחר, אם יש בין פתח לפתח טפה – הוי
 23 כשגזר חטובין, ועריך מוזה אחרת לקטן. או
 24 בהדיא קתי לה – בסיוף הדחיא. כיצד קתי
 25 והבי ישמרה הניחה בפציש או שפלה עליה
 26 מלבן, אם יש שם טפה, כ"ו ביצד פתח
 27 שאחורי הדלת. מלבן על קנים – שלא בטא
 28 מווחז עץ ועשה צורת פתח על קנים. מלבן
 29 מווחז סף. וחוקך – חתיבה באותו מקום הקנים, שכן
 30 הלולים. וקח המוזה באותו מקום חקך. אבל
 31 חתך כשנפסרת – והניח מוזה בתוכה, ואחר
 32 וכן קעמיד העולבן בבידה – לא, משום תעשה
 33 ולא קעמיד העולבן שימאי – מקולקלקין
 34 ואשמעם, כמו וקחן אשמואי דאמרין בקרושין
 35 (לכ, ב), תקרה – אסקופה עליונה. שקפי –
 36 מווחז. לישנא אחרת: תקרה – שפחה הבית
 37 מקורה. שקפי – אסקופה עליונה. פצישין –
 38 עמידים. אבסרית – שפלה דפתח תתמוח
 39 בלא פתח, והדיבעית פתחה למנרי מוחתה,
 40 אבל למעלה יש דופן מעט המוחיק את הסכך.
 41 חילית ואין לה פצישין – שריאשיה, ואותה
 42 פתחה לא פתח אותה. הא יש לה פצישין
 43 יחיבין – במנה. ואמאי? חוקת לתקרה הוא
 44 דעבידי הפצישין, ולא לשום פתח אלא לחוק
 45 תקרה – שלא פתול אספלידז דבי מי
 46 אבסדראת דבי דבה. בית ששע – בית
 47 טקן שעותין בצד שיער הצלזלה, ויששע שם
 48 שומר הפתח. מרספת – שריאשיה, וחיבת
 49 במוזה – מדרבנן, קשיא לאביי. הייא דקתי
 50 חיבת מבסרית דבי דב – שיש לה ארבע
 51 דמות אלא שאן מבסרת לסכך, אינדורא
 52 = "צמבטרא". מבסרת וריחא – שהיה
 53 הלונות הלונות, וקרוין *לוילאי. בית שער
 54 הפתוח לחצר בי – בעי שתי מווחז, אחת
 55 בפתח שמן בית שער לבתים, ואחת בפתח שמן החצר לבית שער. ניון כקיסוניות – ועריך מווחז, ניון כבית שער –

25 שישאי? פליגי בה רב ריחוני ואבא יוסי, חד אמר: דלית להו תקרה, וחד אמר: דלית
 26 להו שקופי. אמר רבה בר שילא אמר רב הסדאי: אבסדרה פטורה מן המווחז, לפי שאין
 27 לה פצישין. הא יש לה פצישין – תייב? לחיווק תקרה הוא העבדי – הכי קאמר: אף
 28 על פי שיש לה פצישין – פטורה, שאין עשיוין אלא לחיווק לתקרה. אמר אבוי: חיונה
 29 להו לאספלידי דבי מר דאית להו פצישין ולית להו מווחזא, קסבר: לחיווק תקרה הוא
 30 העבדי. מתיביבי: בית שער, אבסדרה, ומרספת – הויבין פמווחז! – באבסדרה דבי רב.
 31 אבסדרה דבי בי אנדרונאן מעשייתא או! – באבסדרה רומיתא. אמר רבה אמר רב
 32 יהודה: דבי ה תרוקי חייב בשתי מווחז. מאי בי תרוקי? אמר רב פפא סבא משמיה דרב:
 33 בית שער הפתוח לחצר, בתים פתוחין לבית שער. תנו רבנן: בית שער הפתוח לגינה
 34 ולקיסונית – רבי יוסי אומר: נידון כקיסונית, והקמים אומרם: נידון כבית שער. רב
 35 השמואל דאמרי תרוויהו: מנינה לבית פולג עילמא לא פליגי דחייב, מאי מעמא? ביאה
 36 דבית הוא, כי פליגי – מבית לגינה, מר סבר: קיסונית עיקר, ומר סבר: גינה עיקר.
 37 רבה ורב (אם יוסף דאמרי תרוויהו: מבית לגינה דכוילי עילמא לא פליגי דפטור, מאי מעמא?
 38 פרתא דגינה הוא, כי פליגי – מנינה לבית, מר סבר: ביאה דבית הוא, ומר סבר: פולגה
 ארתא

55 בפתח שמן בית שער לבתים, ואחת בפתח שמן החצר לבית שער. ניון כקיסוניות – ועריך מווחז, ניון כבית שער –
 56 לבית – באותו פתח שבין הגינה לבית שער – דכוילי עלמא חייב, דביאת בית שער דוי, אותו שער שבו נבנסין מן הקיסונית ולבית שער כשרוצים ליכנס לגינה,
 57 ולחייב קרי לה מבית לגינה. ולי טאה איפסא מנינה לבית היינו מן הקיסוניתו שהבאים מן הגינה דרך בית שער נבנסין בו הקיסונית – כולי עלמא לא פליגי
 58 דדייה. כי פליגי מנינה לגינה – בית היצוון שירוא מבית (שערו) לגינה, שהוציאן מן הבית דרך בית שער ויצאו בו לגינה. מר סבר עיקר בית שער הייב – אלא
 59 כניסת קיסונית עשויה, והוי כשרוא בית שער דעלמא. שהיבין כל פתחו במווחז. ומר סבר עיקר בית שער לגינה נעשה – ליציאה מקיסונית בית שער. היבין נון
 60 כאורי ולא בבית שער. (מר סבר הפתח לשם קיסונית עבידא חייב במווחז, ומר סבר עיקרו לשם גינה עביד ופטורה.) לישנא אחרתא, ועיקר היא מנינה לבית, אם
 61 כשרוא פתח פתח מנינה לבית. הדבר צד דוי בבית – דכוילי עלמא לא פליגי דחייבת. קיסונית עיקר – חייב, ואף על גב דריצ סובב בגינה, דבי אמריין לעיל
 62 הלך אורי היכר צדי – הני מילי בפתח דבין תרי בת, והדווייהו עיקר, אבל הכא עיקר קיסונית. ולשמה נעשה – חייב. ומר סבר. עיקרו לשם גינה עביד, ופטור.
 63 וזילברטא

1 דלית ליה שקפי – שאין שם מווחז, אלא
 2 האבנים בולטות כגון שניו. חובה. ובענין זה (ויאמרו) 2
 3 בפרק קמא דעירובין (יא, א) גבי סוכה. ומה –
 4 פירושא דהיפסא לשון אחר: דלית ליה חירקה –
 5 שאין הבית מקורה, קשיא: מר גרע משערי חצירות
 6 דדייבין במווחז, דאמרי רב פריק דמיא (יא, א) 5
 7 מפי רב. 6
 8 **איספלידז** דבי מר – עניו: דשמתין מוכחא
 9 דהיינו אבסדרא, ולא כמו ששירש
 10 בקוטרוס בפרק קמא דבבא בתרא (ו, א) דהיינו
 11 סרקלין נאה. ובערך פירש דהיינו מורה
 12 כדמהרגימן (תהלים ג) "כברחו מפני שאל
 13 מעירה" – באיספלידא. וסוגיא דבבא בתרא
 14 קשיא לפירוש שורר, דמשמע הנתע העם שיש
 15 באיספלידא שורר וליבני, ובמורה ליבא שורר 12
 16 וליבני ועוד, דקאמרין להם: מיקראס איספלידא 13
 17 ושהתא אינדורא. פירוש: לפי שבנה אשיתא 22
 18 אפסא דאיספלידא. ויא איספלידא היינו מערה 23
 19 – אך כן חדר אפל מעשרה מפי רבי. 24

25 **אבסדרה** ומשעת חייבין מווחז – וכן
 26 ומשום בפרק קמא דסוכה (ו, ב) 17
 27 דבית שער חייב במווחז, גבי שתי ככותל של
 28 יוצרים לו פצישין מזה, דמריק: ותהדי היצונה בית
 29 שער לפימית ארתויא מווחז, ותימה, ודברק
 30 קאמר דומא (תלמוד): כולי שאני מרבה אף 20
 31 בית שער אבסדרה ומרספת: תלמוד למר אף 21
 32 כזו ויש לומר. דהתם מדארתייא ודבא מדרבנן,
 33 הרוב רבני יצחק אלפס תריץ הדבא בפתחה 22
 34 לבית. מפי רבי. 23
 24 כשהוא

25 **שימאי? פליגי בה רב ריחוני ואבא יוסי, חד אמר: דלית להו תקרה, וחד אמר: דלית**
 26 **להו שקופי.** אמר רבה בר שילא אמר רב הסדאי: **אבסדרה פטורה מן המווחז, לפי שאין**
 27 **לה פצישין.** **הא יש לה פצישין – תייב? לחיווק תקרה הוא העבדי – הכי קאמר: אף**
 28 **על פי שיש לה פצישין – פטורה, שאין עשיוין אלא לחיווק לתקרה. אמר אבוי: חיונה**
 29 **להו לאספלידי דבי מר דאית להו פצישין ולית להו מווחזא, קסבר: לחיווק תקרה הוא**
 30 **העבדי. מתיביבי: בית שער, אבסדרה, ומרספת – הויבין פמווחז! – באבסדרה דבי רב.**
 31 **אבסדרה דבי בי אנדרונאן מעשייתא או! – באבסדרה רומיתא. אמר רבה אמר רב**
 32 **יהודה: דבי ה תרוקי חייב בשתי מווחז. מאי בי תרוקי? אמר רב פפא סבא משמיה דרב:**
 33 **בית שער הפתוח לחצר, בתים פתוחין לבית שער. תנו רבנן: בית שער הפתוח לגינה**
 34 **ולקיסונית – רבי יוסי אומר: נידון כקיסונית, והקמים אומרם: נידון כבית שער. רב**
 35 **השמואל דאמרי תרוויהו: מנינה לבית פולג עילמא לא פליגי דחייב, מאי מעמא? ביאה**
 36 **דבית הוא, כי פליגי – מבית לגינה, מר סבר: קיסונית עיקר, ומר סבר: גינה עיקר.**
 37 **רבה ורב (אם יוסף דאמרי תרוויהו: מבית לגינה דכוילי עילמא לא פליגי דפטור, מאי מעמא?**
 38 **פרתא דגינה הוא, כי פליגי – מנינה לבית, מר סבר: ביאה דבית הוא, ומר סבר: פולגה**

ארתא

55 בפתח שמן בית שער לבתים, ואחת בפתח שמן החצר לבית שער. ניון כקיסוניות – ועריך מווחז, ניון כבית שער –
 56 לבית – באותו פתח שבין הגינה לבית שער – דכוילי עלמא חייב, דביאת בית שער דוי, אותו שער שבו נבנסין מן הקיסונית ולבית שער כשרוצים ליכנס לגינה,
 57 ולחייב קרי לה מבית לגינה. ולי טאה איפסא מנינה לבית היינו מן הקיסוניתו שהבאים מן הגינה דרך בית שער נבנסין בו הקיסונית – כולי עלמא לא פליגי
 58 דדייה. כי פליגי מנינה לגינה – בית היצוון שירוא מבית (שערו) לגינה, שהוציאן מן הבית דרך בית שער ויצאו בו לגינה. מר סבר עיקר בית שער הייב – אלא
 59 כניסת קיסונית עשויה, והוי כשרוא בית שער דעלמא. שהיבין כל פתחו במווחז. ומר סבר עיקר בית שער לגינה נעשה – ליציאה מקיסונית בית שער. היבין נון
 60 כאורי ולא בבית שער. (מר סבר הפתח לשם קיסונית עבידא חייב במווחז, ומר סבר עיקרו לשם גינה עביד ופטורה.) לישנא אחרתא, ועיקר היא מנינה לבית, אם
 61 כשרוא פתח פתח מנינה לבית. הדבר צד דוי בבית – דכוילי עלמא לא פליגי דחייבת. קיסונית עיקר – חייב, ואף על גב דריצ סובב בגינה, דבי אמריין לעיל
 62 הלך אורי היכר צדי – הני מילי בפתח דבין תרי בת, והדווייהו עיקר, אבל הכא עיקר קיסונית. ולשמה נעשה – חייב. ומר סבר. עיקרו לשם גינה עביד, ופטור.
 63 וזילברטא

מנוחת. פרק שלישי - הקומץ רבה דף לד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
רש"י

1 והליכתא כרב ושמואל לחמיא - ומצריך מוזהה לתרייהו, ודביכא ליה כרבי יוסי.
 2 לול הפתח מן הבית לעלייה - וזו דרכא ארובה באמוצע העלייה ועלין לה מן הבית
 3 במעלות, ועושין ארבע מנוצות סביב המעלות למטה כדי שלא ירד אדם מן העלייה
 4 לבית כי אם ברשות בעליה, ועושין פתח במנוצות, וכן עושין בני עליה ארבע מנוצות
 5 סביב הארובה למטה ובתן פתח. **אם יש לו שני**

פתחים - אחד בבית ואחד בעלייה כדפרשתי.
 7 אף על גב דהילך בתר - מניצתו שפי, דהא
 8 דאמרינן לעיל: הלך אחר הרגיל - דני מילי בנזן
 9 תרי, כד - גביה אודך לגביה, אבל
 10 תלתא לגבי דר לא בעילי, לשון אחר ממשותב
 11 האנונים: הלך אחר הרגיל - שהיה רגיל שבני
 12 אדם רגילים ללכת אלא בו, ולמעשה פתחא
 13 דרבי שאינו עשוי אלא לו לבדו, ולאיתו
 14 פתחא דרב ונתא שהיה רגיל אף אחרים, אבל
 15 שני פתחים או שלשה לחדר אחד וכוון נעשו
 16 לביאת כל בני הבית שדיו מרובין, ותשמיש
 17 אחד בחדר תדיר והתורכו לו פתחים הרבה
 18 - כולן חייבין במנוחה, ואף על פי שנתמע
 19 תשמיש ואין צריכין עבשוי מבלול אלא לאחד
 20 מןן. **איתרא - אמר** חזית של בית, וזמא אין
 21 לה פציטין - מנוחה, אלא ראשי הבתלים
 22 קיי - דהיי. כלומר, אלו ראשי הבתלים הן הן
 23 פציטין. **פצים אחד** - שהיה הפתח אצל הבית,
 24 הנזיר הפתח הוא הווית ואין אצלו כלום, ואין
 25 לו פצים אלא סף שסור בו. **כרבי מאיר** -
 26 מפרש לקמן, דמדיח מוזהה לבית שאין לו אלא
 27 פתח אחד. **מאי היא** - מנזל דמנימין? **כרבי**
 28 **הישין** - דרך מינן לכיאות, דרך ביאת -
 29 לכיאות ולא לציאה. **מיסין** כבוא איש בית
 30 ה' - כשדוה אדם נכנס לפתח עורה מודיע
 31 והולך למערב - דוה ליה אותו ארון מימין.
 32 שהיה נתון אצל קיר צפוני של מבנה מימין
 33 כבוא אצל המבנה, אלמא דרך מינן היא ביאה,
 34 וכל דבר והנתון דרך ביאה צריך ליתנו ביאת,
 35 מינע הכתוב לפימה - שאם אין בו אלא פצים
 36 אחד חייב שאין תלמוד לומר שתי - דמעטע
 37 מנוחות שתיים. **הלחן** כתיבה - "וכתבת לה ספר"
 38 (דברים כד), וזהלחן כתיב - "וכתבת לה האבנים",
 39 ספר כריתות נוהל לדורות - כתיבת אבנים
 40 והראת שעה היתה. **שנאמר** לחן כו' - כלומר,
 41 ועריך ליכתוב בריו, בין במנוחת בין בגט, כמו
 42 שנאמר: "מפיו יקרא אלי וגו' כלומר, מהאי קרא
 43 נפקא דספר רבא בעינן, דהאמט אמר על מנוחה
 44 - דלשמינע כתבם על ספק משום, ולא באגרת.
 45 כתיבה תפח - ואין כתיבה תפח על העצים
 46 ואבנים, אלא על הספר. **הודר** - שימה במנוחות.
 47 נוהה שוה - כתיבה כתיבה. **ליכתבא** אבנים
 48 - חקיקה בסבב על האבנים, דדוריא כתיבה
 49 תמה, והדר ליכקע - לאבן אסיפא בצורת
 50 הפתח, ואיקיים כתיבה תמה והדר על המנוחה.
 51 **למטפת**

1 **כשהוא** אומר מנוחה בפרשה שניה שאין תלמוד לומר - משמע קצת דכתיב "מנוחה"
 2 מלא שבני ורין, ולא "מנוחה" וסי, דהא רבי שמעאל אית ליה יש אם למסורת ברש
 3 טנדרין (ג, ה) גבי "לטפטת", ומיהו אין ראיה מהו, דהכי נמי שכתוב רבי עקיבא דאית ליה
 4 יש אם למקרא בהדיא ר"לטפטת", ובפרק "כל שעה" (פסחים לו, א) אית ליה יש אם למסורת,
 5 כאן כתיבה ואומר לחלן כתיבה -
 6 ופרש בקנטרס: גבי נגה, דכתיב "וכתב לה ספר
 7 כריתות", ושאיא דהא נתן (מיטע נג, א), על עלה
 8 של זית ועל קרן של פרה כותבין, ודקאמר ספר -
 9 לספירת דברים וגו'א לפרש: דריש במתיבה
 10 דפרשת סוטה, ואם כתיבה דמשנה תורה שהמלך
 11 כותב, דכתיב (דברים יז): "וכתב לו את משנה
 12 התורה הזאת על ספר", ודיעני נהנה לדורות, ואם
 13 תאמר: אדרבה, נלף משנו ליה לומר: המנוחה וספר
 14 תורה חובת דורות, ומעוט, מפי רבי. **כמה**
 15 שנאמר לחלן כו' - פרש בקנטרס: כלומר,
 16 ועריכה ליכתב בריו, בין מנוחה בין נגה, כמה
 17 שנאמר לחלן, ותימה גדולה פירושו, דהא
 18 מכשרין גט אסיפא כתיבה (מיטע נג, א) מפי רבי.
 19 **וכתבתם** גט ספר קרא כתיבה תמה והדר על
 20 מנוחה - צריך הוא לדרשה
 21 דכתיבה תמה, ולא מעיט למינה: אמר קרא
 22 "וכתבתם" והדר "על מנוחה", דהכי נמי כתיבה
 23 ודחה "וכתבת על האבנים", ולא אמרין "וכתבת"
 24 והדר "על האבנים". אלא כתיבה תמה דריש,
 25 כדפירש הקונטרס דכתיבה תמה לא שיכא על
 26 האבנים, לפי שאינה מוקדמת. מפי רבי.
 27 **לטפטת**

1 **אמר**, דימניא עקר, רב שמואל פון אהרן קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עוליא
 2 קמיה, **מיהכא**: "ואתח יהודיע בהתן ארון אחד ויבך רח בדרלתו ויתן אותו אצל המנוחה
 3 ממין בבוא איש בית ה' ונתנו שפם הכהנים שומרי חפץ את כל חקפם המנובח בית
 4 ה'", **מאי רבי מאיר?** דתניא: בית שאין לו אלא פצים אחד - רבי מאיר מתיבב במנוחה,
 5 **וחקבים פותרין**. **מאי טעמא דרבנן?** "מנוחה" פתיב. **מאי טעמא דרבי מאיר?** דתניא: "מנוחה"
 6 - שומע אני מעוטע מנוחות שתיים, כשהוא אומר "מנוחה" בפרשה שניה - שאין תלמוד
 7 לומר, הוי ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, מעטעו הכתוב למנוחה אחת,
 8 דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר: אינו צריך, כשהוא אומר: "על המשקוף ועל שתי
 9 המנוחות" - שאין תלמוד לומר "שתי", מה תלמוד לומר "שתי"? וה פנה אב, כל מקום
 10 שנאמר "מנוחה" אינו אלא אחת, עד שפירט לה הכתוב שתיים, תנו רבנן: "וכתבתם" -
 11 יכול וכתבתה על האבנים? נאמר פאן פתיבה ונאמר לחלן פתיבה, מה לחלן על הספר
 12 אף פאן על הספר, או פלך לדרך זו: נאמר פאן פתיבה ונאמר לחלן פתיבה, מה
 13 לחלן על האבנים - אף פאן על האבנים? נראה למו דאמר, דנין פתיבה הנהגת לדורות,
 14 מפתיבה הנהגת לדורות, ואין דנין פתיבה הנהגת לדורות כפתיבה שאינה הנהגת לדורות,
 15 וכמו שנאמר לחלן: "ויאמר להם בפרך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כתב
 16 על הספר כדיו", אמר ליה רב אחא גריה דרבא לרב אשי, רחמינא אמר "על מנוחה",
 17 ואת אמרת: נילף פתיבה פתיבה?! אמר קרא: "וכתבתם" - פתיבה תמה, והדר "על
 18 המנוחות". ונאמר דכתיב, האי גזירה שוה קמה לי? - אי לא גזירה שוה, הוה אמניא
 19 ליכתבא אאננא וליקבעה אסיפא, קא משמע לן. **ארבע פרשיות** שכתפיין מעקבות זו
 20 את זו, ונאפילו קרב אהר מעקבין", **פשיטא**: אמר רב יהודה אמר רב: לא נגרבא אלא לקוצו של יו"ד. והא נמי פשיטא!
 21 לא נגרבא אלא לאידך דרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גיול מוקף לה מארבע רוחותיה - פסולה.
 22 חט

23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

לוטפת

למטפת לטפת לטפת לטפת – ב"שמע" ויהי אם שמוע' כתיב: 'לטפת', ביהיה
כי יביאך' כתיב: 'לוטפת' בספרים מרוקים, אבל בין פ"א לתרוי לא
כתיב ורוי. ותמה: הלא משמע תרוי ואי היה אמרין גרעין מוסיפין ודרושין נחא,
אבל לא אשכחן אלא בתחילת חיבה ובסוף חיבה, בפרק עני דרובים (בה, א) גבי
'ולקח גרם הדין', ודרשין: דם מופת' יקבלנו. וכן

ונתתם את נחלתו לשארך

ונתתם את נחלתו לשארך ודרשין בפרק י"ש
נחלין' (בבא בתרא ק"א, ב) ונתתם נחלת שארך
לו ומפרש רבינו תם: הרוי קמא ד'לוטפת'
מקומות, אבילו כתיב: 'לוטפת' – דראשיתן
בפרק 'החוב' (בבא מע"טא נה, ב) שקליה לרוי
ד'רוי' היה הליה 'ומשית', והשתא מוקמינן ליה
באמצע חיבה ויהי הדין 'ומשיתו', ומוקמינן
ליה במזקם יורד באמצע חיבה. וקשה לפירושה:
הדין בטר הכי אי הכי? בני הקדש בניו רכבה
ל'משית' כתיב? ומשני: רבי שקלת לרוי
ד'רוי' קשה יהיה ל'ומשית'. והשתא, לזכמה
באמצע חיבה דלרוי? 'ומשיתו'! הילך נראה
דבשום פעם לא מוקמינן ליה אלא בסוף חיבה,
ככל הני שבתות. מפי רבי.

למטפת

למטפת – נראה להן טוספת הוא
הראש אצל הגמז, מנב' טוספת'
ורבסיט' דפרק 'במה אשה' (שבת נו, א) דייניו
כבליטא טוספת לא גמזת. אי נמי, נקרא טוספת
על שם שהם בראש בין העינים, לשון הגטה,
כמו נמלה (ד, כ) שפול האולר בר אחוז ועכונה
מטיפין. וכן ציץ לשון הגטה, על שם שהיא
למעלה מן שתי עיניו. ותפילין נראה לשון
ויכתב כמו (סנהדרין מה, א) 'יפיל' – שעשה
פילתו עם קונו, על שם שהם ערות הרכוחה
שהם נקרא על עולו, ודראם מנמנו. כגון דארמין
לקמן (לה, ב) 'וראו כל עמי הארץ כי יש
זה נקרא עליך' וגו' – אילו תפילין שבראש
מפי רבי. מטב ככתפי שתיים – לראת ומנא לא
אמרין לזכביש שש עשר בתים, ודאב תבא לא
שכתוב הכל בפסוק אחד, ולא אשכחן בתורה
שלא החזיר תפילין אלא בארבע פרשיות. או
גורסין 'טוט', ומפרשין כי האי דארמין מונעד
קטן (טו, א) 'טוט אסר טוט שרי בני משתא'
היינו ענין תלמיד רבכיום אסוקין ושנים אחרים
יבולין לחזיר. ואין נראה, דתרי לאו בית דין
גינות. אלא תפילין שופר אימיר, בדראם הוסי'
בארבעה מאה שיפורי שמחיה ברק למרוח. אפיק
שיפרא שמחיה. מפי רבי. ו'שוין' שנותן חוב
או משיחה בין כל אחת – היינו רוקא בנותוב
בער אחז, אבל בארבעה ערות לח, וש נתקין
אפילו בארבעה ערות. מפי רבי. ו'הקורא'
תובין בתורה, ממיטע מוקדם מאודר. הילכך, הא דקתני לעיל: 'קדש' ויהיה כי
'ביאך' מיתין – מימניט על קורא קמא. והשתא כשדואו חרבו כדרכו משנאל
נמצא קורא כסידרין. וקשה לרבינו תם: דאמאי פליגיה, שקורא שתיון הראשונות
מימין לכל הארונות משנאל? לוי לומר: הראשונה מימין וכל אחרות משנאל, או
אפוא, דשלל הראשונה מימין ורביעית משנאל. כמו גבי נר מערבי דפרק 'שתי הלחם'
(שבת, עז, ב) דליף גרות של מנורה מרחת מנורים, מדכתבינן בני מערבי 'לפני'
הי' – מכלל דבכולהו לאו לפניו, ולא אמרין: חצי הגרות לפניו הא חצי האחר לאו
לפניו! ומפרש רבינו תם: 'קדש' ויהיה כי 'ביאך' מימין של קורא את. ומשנאל של קורא את דרוי 'שמעי' מבוחין. ואחריה 'ויהיה אם שמוע' מנפכים. וקרא השתא מן שחלקו. כן
פירש רבינו בערבין (בבא בתרא, א) כל בית הדין שאנו רואה את הארץ פסול – כגון 'קדש' רשמעי', וכן בר דאין נגון. והיה נמצא סימן – היות להדי, פירש: ויהיה
כי 'ביאך' ויהיה אם שמוע' פנימות או אצל. וכן בחשבות הגוונים שכתב הרב ריטא יוסף טוב עלם. והאי דקאמר: הקורא קורא סדרין – לאו כמו שפירש בקונטרס, כסדר
שכתוב בתורה, אלא פירש רבינו תם דהוא סימך וברייתא שדרין, וקאמר שקורא סדר שמונדין בתפילין מימניט לשמאלו. הדיינו: 'קדש' ויהיה כי 'ביאך' ויהיה אם
שמוע' ויהיה אם שמוע' פנימות אינן קשה כלום, ובמכלילן משמע כפירוש הקונטרס. בפרשת 'ויהיה כי 'ביאך', דקתני תתם: בארבעה מקומות מכיור פרשת תפילין
– 'קדש' ויהיה כי 'ביאך' שמעי' ויהיה אם שמוע' אגמא: אמרו מלת תפילין ארבע פרשיות בו, וחדר קתני בחובן כסדרין, וכן כתוב אלף כסדרין וגו', ומפרש כסדר
ששנאן בירשא. ויש לדחות: דבכתביה הסופר קאמר, אבל אין קובעין בתפילין כסדר זה. ואין נראה כלל. ובשמיטא רבא תיקון תפילין משמע כפירוש הקונטרס, וזה לשונו:
ומשו פרשאו ד'קדש' מימין בביאת קמא. ופרשאו דבסודין אלף בביאת תנינא. ויהיה כי 'ביאך', ופרשאו ד'שמעי' בשלישית, ופרשאו ויהיה אם שמוע' בתורתא. מפי רבי.

למטפת

למטפת לטפת לטפת לטפת – ב"שמע" ויהי אם שמוע' כתיב: 'לטפת', ביהיה
כי יביאך' כתיב: 'לוטפת' בספרים מרוקים, אבל בין פ"א לתרוי לא
כתיב ורוי. ותמה: הלא משמע תרוי ואי היה אמרין גרעין מוסיפין ודרושין נחא,
אבל לא אשכחן אלא בתחילת חיבה ובסוף חיבה, בפרק עני דרובים (בה, א) גבי
'ולקח גרם הדין', ודרשין: דם מופת' יקבלנו. וכן

ונתתם את נחלתו לשארך

ונתתם את נחלתו לשארך ודרשין בפרק י"ש
נחלין' (בבא בתרא ק"א, ב) ונתתם נחלת שארך
לו ומפרש רבינו תם: הרוי קמא ד'לוטפת'
מקומות, אבילו כתיב: 'לוטפת' – דראשיתן
בפרק 'החוב' (בבא מע"טא נה, ב) שקליה לרוי
ד'רוי' היה הליה 'ומשית', והשתא מוקמינן ליה
באמצע חיבה ויהי הדין 'ומשיתו', ומוקמינן
ליה במזקם יורד באמצע חיבה. וקשה לפירושה:
הדין בטר הכי אי הכי? בני הקדש בניו רכבה
ל'משית' כתיב? ומשני: רבי שקלת לרוי
ד'רוי' קשה יהיה ל'ומשית'. והשתא, לזכמה
באמצע חיבה דלרוי? 'ומשיתו'! הילך נראה
דבשום פעם לא מוקמינן ליה אלא בסוף חיבה,
ככל הני שבתות. מפי רבי.

למטפת

תנו רבנן: "למטפת" "למטפת" "למטפת" – הרי פאן
ארבעה, הדין רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אינו
צריך, "מט" ככתפי שתיים, "פת" באפיקו שתיים. תנו
רבנן: יכול יכתבם על ארבעה עורות, ויניחם בארבעה
בתים בארבעה עורות? תלמוד לומר: "ולקחו בין
ענין" – רפוח אחד אמרתי לך, ולא שנים ושלשה
וכרונות, הא ביציד? פותחין על ארבעה עורות, ומצוין
בארבעה בתים בעור אחד, ואם כתבן פעור אחד
והניחן בארבעה בתים – יצא. וצריך צדקה ריח
בניחין, דברי רבי, ותכמים אומרים: אינו צריך, וישין
שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת. ואם
אין חריצין ניפר – פסולות. תנו רבנן: ביציד פותחין?
תפלה של יד – פותחה על עור אחד, ואם כתבה
בארבעה עורות והניחה בבית אחד – יצא. וצריך לרביק,
שנאמר: "ויהי לך לאות על ירך", "גישש שאות אחת
מבוחין – כך אות אחת מנפכים, דברי רבי יהודה.
רבי יוסי אומר: אינו צריך. אמר רבי יוסי: ומודה ל
רבי יהודה רבי, שאם אין לו תפילין של יד ויש
לו שתי תפילין של יד, שפוטלה עור על אחת והוש
וגמחה. – מודה? היינו פלגמתייהו! אמר רבי יוחנן
של רבי יוסי, תור בו רבי יהודה? אינו? והא שלל
רב הגנה משמיה דרבי יוחנן: תפלה של יד עושין
אותה של ראש, ושל ראש אין עושין אותה של יד,
לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה?
לא קשיא: הא בעיתיקתא, הא בבחירתא. ולמאן דאמר
הוקנה מיתלה היא – דאתני עליהו מעיקרא. תנו
רבנן: ביציד סדרין? קדש' ל"ו" ויהי כי 'ביאך' מימין,
"שמעי" ויהי אם שמוע' משמאל. ותנינא איפכא:
אמר אביי, לא קשיא: פאן מימניו של קורא, פאן מימניו
של מנין, והקורא קורא כסדרין. אמר רב הונא אמר
רב: הילקיף פירשיותיה – פסולות. אמר אביי: לא אמרין
אלא

למטפת לטפת לטפת לטפת – ב"שמע" ויהי אם שמוע' כתיב: 'לטפת', ביהיה
כי יביאך' כתיב: 'לוטפת' בספרים מרוקים, אבל בין פ"א לתרוי לא
כתיב ורוי. ותמה: הלא משמע תרוי ואי היה אמרין גרעין מוסיפין ודרושין נחא,
אבל לא אשכחן אלא בתחילת חיבה ובסוף חיבה, בפרק עני דרובים (בה, א) גבי
'ולקח גרם הדין', ודרשין: דם מופת' יקבלנו. וכן
ונתתם את נחלתו לשארך ודרשין בפרק י"ש
נחלין' (בבא בתרא ק"א, ב) ונתתם נחלת שארך
לו ומפרש רבינו תם: הרוי קמא ד'לוטפת'
מקומות, אבילו כתיב: 'לוטפת' – דראשיתן
בפרק 'החוב' (בבא מע"טא נה, ב) שקליה לרוי
ד'רוי' היה הליה 'ומשית', והשתא מוקמינן ליה
באמצע חיבה ויהי הדין 'ומשיתו', ומוקמינן
ליה במזקם יורד באמצע חיבה. וקשה לפירושה:
הדין בטר הכי אי הכי? בני הקדש בניו רכבה
ל'משית' כתיב? ומשני: רבי שקלת לרוי
ד'רוי' קשה יהיה ל'ומשית'. והשתא, לזכמה
באמצע חיבה דלרוי? 'ומשיתו'! הילך נראה
דבשום פעם לא מוקמינן ליה אלא בסוף חיבה,
ככל הני שבתות. מפי רבי.

למטפת

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רלו תוספות

1 נוייטא לברייטא – כנתן ויהי כי יביאך קודם לקדש, הנעשה ענינת חצונה. אבל
2 נוייטא לנוייטא – כנתן אם הקדים 'שמוע' ליהוה כי יביאך, או נוייטא לברייטא – כנתן
3 יהיה אם 'שמוע' בשבטאל, 'קדש' בנין של מנחת. תיורא = גשר. לאור שנתן האהרות
4 בביתם דרך חפה הרבה, שהביתם עשויין כעין בית ימים שקורין 'גטיין' ומכניס האהרות
5 דרך חפה ונתנם בבית האצבעות, וחוקר

6 משלש הדפנות מכל אחת מעט, והרביעית
7 נשארת ארוכה. ופסלה לאתו ארך, ומסלה
8 על חוץ של שלש הדפנות, והופר חוץ של
9 שלש הדפנות על רחבו של זה, וזאת בת מושב
10 של תפילין, ונראה כעין של גשר. מעברתא –
11 כשנתון הרצועה של תפילין סביב אותו תיורא
12 יכפול הדפנות סביב הרצועה, כעין שששים לפי
13 המכנסים שלא תהא הרצועה קבועה, אלא
14 כשזאת רצה מושבה איך ואיך, ומאריך
15 ראש זה ומקצר ראש זה. ולשון 'מעברתא'
16 – שמעברתא ומושבה לכל צד שירצה. ש"ן
17 של תפילין – לבית היצנה עשין כמין קמטים
18 דקם בקפף ונראין אל בעין שרין. וצריך שיע
19 חייץ – שכן בית לבית עד מקום התפר למטה.
20 כלומר עד בית מושבו, ודיעתי תיורא. כיון
21 הדיבטי – חרין למעלה קצת. אין צריך להניע
22 למקום התפר. קולפא = קלף, קרעא =
23 נקב. אלא בניין – של שר, ולא של שמש
24 ופשוט. ארוכות לא יעשה – מפני גבאי, שנת
25 יאמרו גרין אהר, ומתם חטוין וצדעו הארומי
26 הרצועות. ורבי אהר – שנתא יאמרו: אשתו
27 נדה בעל, ונצבעה בדם. של תבלת – רלא קינע
28 תאפניס – אפילו למנות, ואדמר רבי יצחק
29 שחורות – מבחורין. ומהתפנין ליה – מה שבנים
30 בתוך רגלא אהרם. תפילין תרומות תהוינן
31 בתפירתן ישמור את רביעין, שלא ימשוך
32 חוט התפירה רגל מראי, שלא יכרעו ויקצר
33 רביעין שקורין 'דגרוזילין' ובלאפסון – שהא
34 רביעין נתון ארוך ארכו בתרומה, כדי שיהא רחם ארוך
35 אלכסן שאמרו הבתים (סוכה ב, א.) כל אמנתא
36 בריבוע – אמנתא רוח ומינשי באלכסנא. ואי
37 יהא ארוך יותר על רוחו, שאפילו של זה וזה
38 – פסולין. תפילתו ענולה – בית מושב תפילין
39 ענול, שאין לרם בית מושב, אלא במין דתון
40 ביצה. סנה – שכשיבנס פתח ויכה ראשו
41 באיסקופה שלא יכנס התפילין בראשו. ואין בה
42 מצוה – דמורבעות הלכה למשה מסיני. כאמנווא
43 – שער בית מושב חודו כחודו, אבל בענול
44 כענול ונכנסות – אכתוב שיריה, שהיה שרם
45 [בתוך] מושב. כנלא – וזה עור של בתים. שרם
46 – שני דפנות כשני בתים. זה שלא כנגד זה
47 – כגון שפסק בית ראשון ובית שלישי ואחד
48 שלם מיניהם. זה כנגד זה – ובתים הסמוכות
49 לשון אחר: זה כנגד זה – בתוך אויר חרין אחד
50 נפסק דתון בית זה ודתון בית שנגדו. זה שלא
51 כנגד זה – שפסק זה באויר אחד וזה באויר
52 אחר, שאין קשר ורואה את חברו, שהבית פסק
53 ביניהן, לא אפני – שני בתים הסמוכים פדסולים
54 כחדתתא – ונפסקו, וזה עור מקולפא חלא
55 תפילי בשלישא – בשאחזו בעור ונפסקו. והיה
56 חלים – כשמניחין חוור וכוון. שליחא = עור, כמו
57 [ויקרא א] 'ושליח' – ושליח, [אף על גב דהוי]
58 חלים – שני חוורו, שנתברק הקמט למקומו.

1 תיורא תפילין הלכה למשה מסיני – הוא העור הנכפול למטה שמכסה פי הבתם,
2 והוא בית מושבו של תפילין. ונראה כעין דף של גשר. ומשמע מתוך פירוש
3 הקונטרס שהבתים התיורא הבל מעור אחד, ואין נחוקין גן מפי רבי.
4 מעברתא תפילין – הוא העור הנעשה מכפילות העור שהוכפל למטה לכסות פי
5 הבתם, ומכנסים בו הרצועות. ואין גשרים
6 'מעברתא' על שם שערין שלא היו הרצועות
7 קבועות, אלא מעברין ומושבין לכל צד שירצה,
8 מאריך ראש זה ומקצר ראש זה. ובשער שרך
9 'מעבר' יורש: מעברתא הוא תיורא. וכן גשרים
10 נקראין מעברתא. ותיורא הוא מקום שמכנסין
11 הבלים, ונקראת מעברתא תפילין. ונראה
12 דלא פירש שחרין כן כמבטל שיהא מעברתא
13 תפילין ותיורא תפילין הבל אחד, דבמגזר
14 חשיב ליה כתרתי, אלא משום דמחברי אהרדי
15 חשיב לזו כתרתי. ויש מפרשים: מעברתא –
16 רצועה קטנה שמעברין למעלה על בית תפילין
17 של יד. ואין נראה לפסול משום שאינו רואה כל
18 הבית את האויר, חזא – דלא שייך אלא רואה
19 האויר כבי האי גונא, אלא כי רבית אורינא
20 חמון. ועוד, דשמת דבית חצונן שאינו רואה
21 האויר פסול לא שייך אלא בתפילין של ראש ולא
22 'בעבר' רבי. כמו שיש בתשובות האונוים. ועוד, כי
23 הרצועה שנתונם על בית הרצועה ענולה, כי
24 הבית, אלא הבית עצמה מגולה מין ושמאל, אם
25 כן הבית רואה שפיר את האויר לצד המעברתא
26 ולצד שבנגדו. מפי רבי.

1 אלא נוייטא לברייטא וברייטא לנוייטא, אבל נוייטא
2 לנוייטא וברייטא לברייטא – לית לן בה. אמר ליה
3 רבא: מאי שאנן נוייטא לברייטא וברייטא לנוייטא דלא
4 דהך דבעי למיחוי אוירא לא קא חיינא, והא דלא קא
5 בעי למיחוי אוירא קא חוינא; ברייתא לברייטא ונוייטא
6 לנוייטא נמי – הך דבעי למיחוי אוירא דמיין קא חוינא
7 אוירא דשבטאל, והשטאל קא חוינא אוירא דמיין! והא
8 לא שאנן. ואמר רב הונא לאמר רב: תיורא דתפילין
9 – הלכה למשה מסיני. אמר אביי: מעברתא דתפילין
10 – הלכה למשה מסיני. ואמר אביי: ש"ן של תפילין –
11 הלכה למשה מסיני, וצריך שיעיני חרין למקום התפר;
12 רב דימי מנהדרעא אמר: כיון דמנפר לא צריך. ואמר
13 אביי: הא קולפא דתפילין צריך למיברקה, דייקמא
14 את בה ריעותא, ובעינא פתיכה תמה ולפיא. רב
15 דימי מנהדרעא אמר: לא צריך, קולמוסא בריק לה.
16 אמר רבי יצחק: רצועות שחורות – הלכה למשה
17 מסיני. מיתובי: תפילין אין קושרין אותן אלא במינון,
18 בין ודקות בין שחורות בין לכות; ואדמות לא
19 יעשה, מפני גבאי ודבר אחר. אמר רבי הורדי: מעשה
20 בתלמודו של רבי עקיבא שהיה קושר תפילין בלשונות
21 של תבלת ולא אמר לו דבר, איפשר אותו צדיק ראה
22 תלמודו ולא מיהא בו? אמר לו: הן! לא ראה אותו,
23 ואם ראה אותו – לא היה מניחו. מעשה בהורקנוס
24 בנן של רבי אליעזר בן הורקנוס שהיה קושר תפילין
25 בלשונות של ארמון ולא אמר לו דבר, איפשר אותו
26 צדיק ראה בנן ולא מיהא בו? אמרו לו: הן, לא ראה
27 אותו, ואם ראה אותו – לא היה מניחו. קתני מיהא:
28 בין ודקות בין שחורות ובין לכות! – לא קשיא: פאן
29 מנפניס, פאן מנחונין. אי מנפניס, מאי גבאי ודבר
30 אחר אפוא? – וימנין דמתהבבין ליה. תנא: מתניין
31 מרובות – הלכה למשה מסיני. אמר רב פפא: בתפין
32 ובאלמנון; לויא מסיני ליה; העושה תפילתו עגולה
33 סנהג ואין בה מצוה! אמר רב פפא: מתניינן –
34 דעבידיא מי אמנוא. אמר רב הונא: תפילין, כל זמן
35 שפני טבלא קיימת – משירות. רב תסרא אמר: נפסקו
36 שתיים – משירות, שלש – פסולות. אמר רבא: הא
37 דאפרת שתיים משירות, לא אמרן אלא זה שלא כנגד
38 זה, אבל זה כנגד זה – פסולות; וזה כנגד זה נמי
39 לא אמרן אלא בהדרתא, אבל בעתקמא לית לן נמי
40 בה. אמר ליה אביי לרב יוסף: היכי דמיין דתתא,
41 והיכי דמיין עתקמא? אמר ליה: כל היכא פי מיתלי
42 ביה בשתרא והדר הלום – עתקמא, ואידך תתא;

1 ש"ן של תפילין הלכה למשה מסיני – כתב
2 בשמושתא רבה דתפילין. צורה דתפילין
3 דימינא שלטה ריש, ודשטאלא ארבעה ריש,
4 ואי אפך לית לן בה. עור כתוב בו שנתחזן על
5 קלף התפישות קלף חלק אחד וכוורו. בו ושנא
6 בשל די קאמר, אם כתבו בארבעה עורות,
7 בארומינן לעיל: וצריך לרדק, עור כתוב שם. אמר
8 אביי: כתיבנו אנולי שפיר דמן, וכן הלהת, וזה אי
9 אפשר, דבהריא אמרינן בפרק 'דמוציא יד' (שבת
10 עט, ב.) תפילין אגולי מי מבתינן; עור כתוב בתקן
11 תפילין שעשה אותם רחבים שתי אצבעות, ואי
12 בעדינו טע שפיר דמי, ואי פתיח לא מסייל.
13 בהכי, ורבי תתא דתפילין (עירובין עט, ב.)
14 פירשתי טעם, ומיאי דרצין, מפי רבי.
15 קולמוסא בריק ליה – וכן הלהת, והיכי נמי
16 אמרינן בהיעור הרוטבי (חולין קט, ב.) כל נקב
17 שחודו עובר עליו לני נקב, מפי רבי.
18 רצועות שחורות – שיש עשויין בתים של
19 תפילין מקלף לבן, דלא בעינן
20 שחורות אלא רצועות. מפי רבי.
21 תפילין מרובעת – שיש שאין מרביעין אלא
22 במקום מושבו, ושנא צריך הבתים
23 מרובעין על קצת שכאבערתן בדקות, וכן בית
24 של יד. וקמץ היה נראה ואלא בעי מרובעת אלא
25 בתופין ובאלכסון, כמו שמפרש רב פפא. מפי
26 רבי.
27 פוק

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף לה עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י

1 פוק חי מיה עמא דבר - פירש בקונטרס: הלחמיו. ורבינו תם מפרש: להקל. כי היא
2 דפרק קמא דעירובין (דף ב.) בגי' הילמי ולחיים. וכן בפרק 'שלושה שאכלו' (ברכות
3 מה, א.) מפי רבי. ו**במה** שיעוריהו - לכאורה תפילין של ראש איירי, דמר פשטי
4 שר' לוי על תפילי' לאתרוג וכו'. ומת' תלת. ולא אבל הערוך פירש בעד' "ערה" וכתב
5 בלמנדו בסוף פ"א פרישה: ושערה רעוה.
6 של די עד אבנא ארד, ומאי ערה - אמנעו,
7 פירשה: היא אבנא ארובה. ועוד הביא בערוך
8 דתינא בתוספתא: איחויי אבנעב ערדא - וזו אבנעב
9 גדולה של יתכן. וקונטרס פירש איחוי אבנעב
10 הסמוכה לגודל. ורבי אלעזר קליר יסד פירוש
11 הערוך במילוק פירש שקלים: גינא וכל עפרת
12 בטרדה בלעפר, פירשה: משום דכתיב (שעיהו ז)
13 יזכ' השילש עור הארץ, היינו ארבעים אמה
14 שהיא שלש' ונברק קמא דיומא (י"ט, ט.) דאמרין
15 גבי כותן גדול שמוכח לפניו בארבע צדדי. הדין
16 יודע שאם אפטר הלשמיטע קל אלא כשמוכה
17 באמצעי. ולפירוש זה (דחיי) ודמחויי פשטי היינו
18 מגודל עד אמה, וכופף - מאבנעב עד אמה.
19 וכברוך פירש שקל "כף" דכפוף היינו מעיקר
20 גדול עד ראש אבנעב כותן דבוקת וכו' בוב. ופשטי
21 - מראש אבנעב עד ראש גדול כשון פשוטה.
22 רש"י מפרשה: עד אבנעב ערדא - שצריך לעשות
23 הרצועות ארובות מאבנעב ונתחן עד ערדא.
24 וכפוף היינו שכופה את אבנעב ומשער הרצועה
25 עד שם. ופשטה היינו משוער הרצועה ממוקם
26 הנחה עד ראש אבנעב פשוטה. והתפילין של ראש
27 שנתה הרצועה ושנתה ארבע אמה עד שיכנהו
28 וראש השני עד הלב. ושנא שום מודש יש וגבי
29 תפילין של די הוא דאמרין בפרק שם דברכות
30 (י"ג, ב.) 'ישנמת את דברי' אלה על לבבכם" -
31 שתהא שימה כנגד דברי אל. ובשמיטתו רבה ותפילין
32 ישי' לשיפוט רצועה עד למיטת לחדא כנגד מילה
33 משינא, ולחדא כנגד הלב משמאלא. עד שי
34 אומר זמנות שיעור חתונה וכו' ויתר מחמת
35 ופחות מכשוערה, ואם יותר כשר. מפי רבי.
36 **עביר** כי דרין - ופשטי ושיר' לוי על כתפיו
37 מלפניו. מפי רבי.
38 **ונוייתן** זה - הבא נמוך דארבעות קא,
39 ולא כמו שפירש בקונטרס במסכת
40 שבת (כ"ב, ב.) דאש' אקיעה. מפי רבי.
41 **אלו תפילין** כראשי - פירש בקונטרס:
42 שכתוב עליהן רוב השם שרין ודלית'
43 גמורת ודלית' ויריד שברצועת לאו אחיות'
44 מנחות וכו'. ולא חשיבי נום השם של שרדי',
45 מחדשיה לוי לעיל בפרק שרין בתרא גמולה
46 (כ"ב, ב.) שחשיבי קדושה, ולא הן עצמן קדושי'.
47 ובשום ודחא' לא קרי ליה לא אש' של
48 תפילין. עד אמרין בפרק 'במה מליקין'
49 (שבת כ"ב, ב.) ולא הוכשרו למלאכה שמים
50 אלא עור בתמה טורחה לכבו'. למאי הילכתא
51 אילמא כו' אלא לערות. האמר אביי: שרין
52 של תפילין הלהב למשה מסיני: פירשה: ושנא
53 דצריך בתמה טורוחו ומסיק' אלא לרצועתו. משמע דדי ויריד לא חשיבי אחיות'.
54 והרב רבינו יעקב דארולני'ש מסופק אם צריך לחלוץ תפילין של די כשנכנס לבית
55 הבא. וכתב כיון דתופחת עור לא צריך. ולא אסור אלא תפילין של ראש שכתוב
56 שר' שמו. ועוד שר' לוי דלכך קאמר: אלו תפילין בראש - משום נרתיק
57 יותר משל די. ועל שר' לוי עד שר' לוי דאמרין לקמן: קל לאות ולא לאתריס' לאות מפי רבי.
58 **משעת** תנחה ועד שר' לוי דאמרין רבינו אלעזר איתרו אדם
59 **לקשר** תפילין בכל יום. ורבינו תם מפרש דאין צריך. ומביא ראה הנהא דאמרין
60 ורב יהודה אמר: אף קשר של תפילין וברכת החנוכה וציצית, ואידך, הני שכיון, פירשה: תצריך ללמדן, לפי שחמדי צריך להן. ואי בעי למקשר קשר של תפילין
61 בכל יום איכא דשריחא פניו ומיחו בקונטרס פירש שם איכא: והני שכיון - קשר של תפילין וברכת החנוכה וציצית, ואין צריכין ללמוד. שמועריהו בקי בתן. וכמו
62 שפירשהו נראה, דארורה כתב ודחושטה שכידו טפי מכלולה. ועוד מדרקד רבינו תם דחק קשירה לאו ממש היא, מהא דחשיבי בריש פרק בתרא דעירובין (נ"א, א.) קשר
של

1 **ואי נמי**, כל היכי דכי מיתלי ביה בפתנא איתיה
2 אפתריה - חתרתא, ואידך עתקתא. אפי' הוה יתיב
3 קמיה דרב יוסף, איפסיק ליה רצועה תפילין, אמר
4 ליה: מהו למיקטריה? אמר ליה: "אפתרתם" כתיב,
5 שתהא קשירה תפוח. אמר ליה רב אחא בריה דרב
6 יוסף לרב אשי: מהו למתפרוה ויעיליה להפתיה
7 לאנא? אמר: פוק חוי מה עמא דבר. אמר רב
8 פפא: נרדומי רצועות פירות. ולא מיתליה, הוא
9 מרדומי רב רבי הווא: נרדומי ככלת' וקמיה אויב
10 כשירין - התם היא דתשמישי מצוה ניהו, אכל
11 הקא שיעורא, וכפה שיעוריהו? אמר רמי בר הקא
12 להו שיעורא, וכפה שיעוריהו? אמר רמי בר הקא
13 אמר ריש לקיש: עד אבנעב ערדה. רב כהנא מחוי
14 כפוף. רב אשי מחוי פשוט. רבה קמר להו ופשטי
15 ושיר' לוי: רב אחא בר יעקב קמר להו ומתילית
16 להו. קר בריה דרפנא עביר כרדין. אמר רב יהודה
17 בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: קשר
18 של תפילין - הלהב למשה מסיני. אמר רב נחמן:
19 ונוייתן לבר. רב אשי הוה יתיב קמיה דמר וזמרא,
20 איתתקפא ליה רצועה תפילין, אמר ליה: לא סבר
21 לה מר ונוייתן לבר? אמר ליה: לאו ארעתאי. ורוא
22 כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ורוא מנך'.
23 תניא, רבי אלעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש.
24 'הסרתו את כפי וראית את אחרי' - אמר רב הנא
25 בר בינא אמר רבי שמעון חסדיא: מלמד שהראה
26 לו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין, אמר
27 רב יהודה: קשר של תפילין צריך שהיה למעלה,
28 כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה; וצריך שהיה
29 כלפי פנים, כדי שיהו ישראל לפנים ולא לאחור.
30 אמר רב שמואל בר ביבדי אמר רב, ואמרי
31 לה אמר רבי אחא אריבא אמר רב הונא,
32 ואמרי לה אמר רב מנשא אמר רב שמואל:
33 תפילין מאימתי מברך עליהן? משעת הנחתן,
34 איני? והא אמר רב יהודה אמר שמואל: כל
35 המצות בולין מברך עליהן עובר לעשייתן! אבי ורבא
36 דאמרי תרוייהו: משעת הנחה ועד שעת קשירה.
37 אמר

1 כשאוה אדם ברצועה התלויה בתו ואחז תפילין
2 אבחרה ואינו נתקן - חרתה. ואידך שנתקן - עתקא. לשון אחז אבחרה -
3 שנתפשט העור היא חרתה. קשירה תמה - שתהא הקשירה נאה, ואם יש קשר אחר
4 ברצועה לכך מקשר שקשורין בראש - תו לא היא קשירה יפה. לשון אחז קשירה תמה
5 ברצועה שלמה, ולא שקשורה. ועייליה לתפיה
6 לנא - שלא ראה. הוא שקשורה, מה קמא
7 רבי - וכיון דאין נתקן כן לא תעשה. נרדומי
8 רצועות - מה שתלה מן הרצועות לאחד
9 שתקשרה בראש. אם נפסק מרצועת שרין
10 ונתחיירו גרומין - כשירין. גרומין היינו
11 שרין. שיעור תכלת - מופרש בפרק 'התכלת'
12 (מנחות כ"א, א.) ושיעור ארבע אמות בפרק אמר
13 דסוכה (י"א, א.) נרדומים - שירין שירין. מכלל
14 דאית להו שיעורא - לתלמית הרצועות לכך
15 הקשר. ממניי הוה שרין למתנין. חויי פופא
16 ואיך הרצועה הוה נרדומי על הקשר (של
17 שיכול לפשוט מאבנעב עד אמה. פשוט - כמה
18 שיכול לפשוט מגודל ועד אבנעב, ולגבי
19 (פשטה) אבנעב וגודל לפי פשיטה, ולגבי
20 אמה אבנעב בכפופה, לפי שימאבנעב לגודל
21 מתפשט יותר הרבה מבין אבנעב לאמה. צודה
22 לשון 'ציראת דרד', הרה של שנתלה וחינו
23 אבנעב הסמוך לגודל. רבה - שגמולת תפילין
24 קשר ליה ברישיה, ושירי הרצועה פשטי ושיר'
25 לה, ותולין על כתיפי מאחוריה. ומתילית - לוי -
26 דרצועת התלויה היה גדול ומתלשן
27 'טיני' בלעז. כירין - כמגמה שלן ותולין
28 לפניו. קשר של תפילין - ששים הרצועות
29 על ראשו ובענין שיהא דלית' כדי שיהא
30 'שרי' נראה עליהן, דשרין נראה כמקט בת
31 דעונה שכל הקולע כעין שרין, ודלית' נראה
32 כקשה. ויריד ראה באותו של די כמין
33 רצועה קטנה וראשה כפוף ממש מפי ירד.
34 ונוייתן לבר - השם יתא נרעא מבחין. לשון
35 אחר: נוייתן של רצועה, שחן חלוקת מצד
36 אחד ונבועת שחורות והוא נוייתן. וראה
37 לבר מדאמרין: איתתקפא ליה רצועה
38 דתפילין, אמר ליה: ולא סבר לה מר ונוייתן
39 לבר? והכי אמרין לעיל: מבפנים מאן גנאי
40 דבר אחר איכא? ומתנין דתפילין, אלמא
41 דאי גנאי הוה מתנין - שנתקן עד
42 הרצועה התחתון למעלה ונראה. איתתקא
43 ליה - שלא היתה הולכת נכרת מבחוץ. לאו
44 ארעאי - שוגג הייתי. שם ה' נקרא עליו
45 אלו תפילין של ראש - שכתוב בו רוב השם,
46 שרין ודלית'. קשר של תפילין - מאחור
47 הערוך. והקדוש ברוך הוא מניח תפילין,
48 דכאשר לעיל דמשה תפילין של ראש הוא
49 הגויים כרבותי: וידאו מנך'. למעלה -
50 בגובה הראש, ולא למטה בעצרא. כלפי פנים
51 - ממול עוף ולא בצדי הראש. לשון אחר:
52 כלפי פנים - שיהא הקשר מבפנים והני של
53 דלית מבחוץ, כדאמרן: ונוייתן לבר. בירי - שם.
54 נתחון - משמע לארז שנתקן. אבי ורבה דאמרי תרוייהו - מאי משעת נתחון
55 דאמר - משעת הנחה ועד שעת קשירה. דכין נרדיון לא קשון עובר לעשייתן
56 הוא.

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף לו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
רמא
רש"י

1 **בין תפילה לתפילה** – בין של די של ראש, דסיפר קודם שניח אותן על הראש. לזניח
 2 – דבשל די מתחיל לזניה. מנחת תפילין – רענשני גומר את המצוה. לא סח – אין מברך
 3 אלא על של די בלבד. סח מברך שתיים – כדשלה רב חיאי. סח בין תפילה לתפילה –
 4 ולא בריך על של ראש, אלא סמך על ברבך ראשונה. עבירה היא ביזו וחזור עליה מערבי
 5 המלחמה – כדאמרין בפרק 'במשוח מלחמה'
 6 (סוטה מג, ב) והיא ורך הלכב מעבירות שבידו.
 7 והיו – ממשע שתיים. כל זמן שידו בין עיניך ודי
 8 שתיים, כל זמן שאותן של ראש מונחים – אתון
 9 של די נגמי מנחות, אלמא דראש חליץ בירושא.
 10 תפילין – שהניחן קודם עמוד השחר מברך
 11 עליון משעת הנחתן – משעת זמן הנחתן, דאמר
 12 בפרק קמא דברכות (ג.ט) בקריאת שמע, אחרים
 13 אומרים: משיאיה חבירו מרוק מרוק ארבע ארבע
 14 ואמרין להם: לתפילין כאחרים: כלומר, לתלח
 15 תפילין כאחרים. **שמא יאבדו** – אם ישאם ביזו.
 16 **מניחם** – בראשו, שפגשם בתו – דהוי כשרה
 17 מניחן. שתכלה רגל מן השוק – לאחר שחשכה
 18 מורים הבאים לרבי יעקב שאם הלך מן אין חוזר
 19 וניחין – דלילה לאו זמן תפילין הוא, כדאמרין
 20 לקמן. מצלו בחו באורחא – הפלת ערבת, כרבי
 21 יעקב. וש"ך לעמוד בן לא חולצין – אם מנחתן,
 22 ולא מניח את החולצין.

1 **אמר רב הקדא: סח בין תפילה לתפילה – חזור**
 2 **ומברך. סח – אין, לא סח – לא? והא שלח רב חיאי**
 3 **בריה דרב הונא מישמייה דרבי יוחנן: על תפילה של**
 4 **ר' אומר: "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח**
 5 **תפילין", על תפילין של ראש אומר: "ברוך אשר**
 6 **קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין! אפי' ורבא**
 7 **דאמר תרווייהו: לא סח – מברך אחת, סח – מברך**
 8 **שתיים. תנא: סח בין תפילה לתפילה – בכפרה היא**
 9 **בדו, וחזור עליה מערבי המלחמה. תנא: כשהוא**
 10 **מניח – מניח של די ואחר כך מניח של ראש,**
 11 **וכשהוא חולץ – חולץ של ראש ואחר כך חולץ**
 12 **של די. בשלמא כשהוא מניח, מניח של די ואחר**
 13 **כך מניח של ראש – דכתוב: "והקשחתם לאות**
 14 **על ירך" ודר: "והיו לטוטפת בין עיניך", אפי'**
 15 **כשהוא חולץ, חולץ של ראש ואחר כך חולץ**

1 של תפילין קשר של קיימא, ואם היה צורך לחזור ולקשר בכל יום אם לא היה של קיימא.
 2 רומשנת תורה ער קשידה' דבא, מפרש רבינו תם דרך קשידה היינו הדרוק שמדוק
 3 ומצממנו בראשו, כמו 'שלא קשורה בולד' דנדה (ב, א) – לאו קשורה מהיא, וכמו
 4 'קשורה בו כבלב'. וליפרוש רבינו אליהו דהו שרי למימר: משעת שרתה ערה רבתי,
 5 והו ספרים שבת, א' ונסתברא כדבר רבנן, וכן
 6 שתפילין של ראש, וכדברי רבינו אליהו בתפילין
 7 של די, דכתבי בשל די וקשרתם לאות על ירך,
 8 דמשמע דכל שעה שמיני צריך לקשידה. הרע,
 9 דלמקן פלו, (א) דריש רבי נתן תורה בשמאל
 10 מדכתבי: וקשרתם וכתבתם' מה כתיבה בימין אף
 11 קשידה בימין, וכיון דקשידה בימין תורה כתיבה
 12 היא, ואם היה קשר תחילה ואחר כך היה מניח
 13 בורע, עד אפי' דכי רדיק מינה תורה בשמאל?
 14 ועד אמרין בפרק 'אין ממשיך' (עבודה הוה לו,
 15 א) מעשה באשה אחת שהיתה נישאת לחבר
 16 והיתה קרית לו תפילין בורע, משעת דמימד
 17 היתה עשה כן ואפילו לטפריס שכתבו בהם
 18 'קומעת' מכל מקום רעה לומר שהיתה קרית
 19 לו כעין קמיע, ולפי שאין נוח לכתוב ביה אחת
 20 היתה מסייעת לו. חזר אף לקשר שהיתה
 21 מסיעה לתפילין של ראש, הדפילין של ראש
 22 דאי אין צריך לקשר בכל יום, דלא צוונה תורה
 23 להכיר כל שעה, וקשר שלה הלכה למשע מניח,
 24 והכי גמרי דליהו קשורין תמיד. והשתא קשידה
 25 דשמעתין קשידה ממש, ובשל די תמחול לברך.
 26 חורני דמברך תפילין של די נמי לא בעו קשידה
 27 בכל יום, דכפר בתרא דקומצות (משנה ג)
 28 כחשבי קשרים דאין עירכין שיבואו בהן זבמי:
 29 תפילין של ראש בומן שני תורה, ושל חורו בומן
 30 שאינה עליו וירודה, פירוש 'תומע' – כמו
 31 'ארצא' דטבעת דיוו דתוספתא, דמקאות,
 32 דקשר מידוקי פשר, 'בומן שאינה עלה וירודה'
 33 רדי היינו לפי שיש קשרים ראש הרצועה ובמזג
 34 זו בומן שאינה כוללה דחרכוב עליה ולודי, ואם
 35 מסבבים הרצועה שנסובבת בקשר העשוי

16 **של די, מנלן? אמר רבה: רב הונא אסקרא לי, אמר קרא: "והיו לטוטפת בין**
 17 **עיניך", כל זמן שבין עיניך יהו שתיים. תנו רבנן: תפילין מאימתי מברך עליהן?**
 18 **משעת הנחתן. מניח? היה מניחם לצאת לדרך ומתירא שמא יאבדו – מניחן,**
 19 **וקשינעו זמן ממשמש בהן ומברך עליהן. ועד מתי מניחין? עד שתשקע התורה,**
 20 **רבי יעקב אומר: עד שתחלה רגל מן השוק, והקמים אומרים: עד זמן שניה;**
 21 **ומורים חכמים לרבי יעקב, שאם חלצו לצאת לביית הפסא או ליפנס לביית המרחץ**
 22 **ושקעה תפלה, שוב אינו חוזר ומניחן. אמר רב נחמן: הלכה כרבי יעקב. רב**
 23 **הקדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא. איפא דאמרין: אין הלכה כרבי יעקב.**
 והא

1 בראשה שבראשנו נתחבר בקשר, ועלה וירודה. ומדקרא משיאיה עולה לא היין ואין צריך להחזירו בשעת טבילה – שמע מינה קשר של קיימא הוא. מפי רבי, **סח** בין תפילה לתפילה
 2 חזור ומברך – כהוא שקדקים כשארם שוחט עומא או בתמות הרבה סח בין עיני לעוף, שחזור ומברך. ונכלל מקום עבירה היא ביזו. כדאמרין רבא שחזור עליהם מעריה המלחמה. ושנא
 3 שאני תפילין מנחתא אתון, אף דלם אמר רעה ישוחט ואם רעה לא ישוחט. ומיזה מסתברא דכיון דיכול לפטור בברכה אתא אין לו לדבר בדי שיהא זקוק לברכה בש, כדכונס בפרק
 4 'לא בדי' (ימא ע, א) ו'כאלא אמרין' (סוטה מג, ב). דתנן נוסף טפס חרדה וקרא ביאריו מוח' ו'אך בשער', ו'בעישה' שבחומש הקהודים קורא על פה, ופרך בנימאי: וניחאי ספס חרדה וניכר
 5 ביזו ומשני רבי שמעון בן לקיש: משום ברבא שאינה עריכה. אלמא, אין דיכול לפטור עצמו מברכה שניה קרי לה ברבא שאינה עריכה. ושנא סח בין עיני לעוף כסח באמצע סעודתו. וה
 6 דבר פטוש שאם שולא עוף לשוחט לא שחוט הפסק, מידי דהוה א'טול ברוך', ומידי דהוה נמי אכרכת סחי דהוי, דאמרין בפרק 'כספי הים' (חולץ פג, א) אמר רב יהודה: שחט חיה ויכנס,
 7 ואחר כך ישחוט עוף, ומשמע הוה דאין צריך לחזור ולברך. וכן כשארם מברך יקנה' אין הברכות האחרות הפסק בין ברבתי היין לשניה. ומיזה, אם היה זקוק לחזור ולברך כשסח בין עיני
 8 לעוף כמו בן היה זקוק לכסות, דהא זיננא אפילו במקום שזוק לכסוי אמרין בפרק 'כספי הים' (שם) דנפטר בברכה אחת. מפי רבי, **לא** סח מברך אחת סח מברך שתיים – פירש בקונטרס:
 9 תפילין – סח מברך אחת של די בין של ראש – סח – מברך שתיים: 'לדעת תפילין' בשל די, ריעל מצות תפילין' בשל ראש. ורבינו תם פירש: לא סח מברך אחת – שלל ראש מברך די מצות
 10 תפילין, שזו היא ברבתי. סח מברך שתיים – כל של ראש 'לדעת' ריעל מצות. וכן נכתבו במשמא רבא דתפילין, מפי רבי. **עבירה** היא ביזו וחזור עליה מעריב המלחמה – מן חזר פירש
 11 הקונטרס משמע דאם סח ויברך – שרי, ולכא אסורא, אלא אדרבך מצוה ושכר ברבתי. ואלו לשונות סח בין תפילה לתפילה ולא בריך על של ראש' על מצוה', אלא סמך על ברבך ראשונה,
 12 עבירה היא ביזו. מפי רבי, וקשרתם לאות על ירך חזרו היוו לטוטפת בין עיניך – מנאן קשה לפירוש הקונטרס תפרק 'אמר להם הממונה' (ימא לו, ג) בני אדם מעבירין על המצוה. דאמר:
 13 שמע מינה בערב דריגא אטופתא אסור, בשלשום תפילין של די תחלה – אסור להעביר ולהניח של די תחלה – אסור למברך על המצוה. והשתא, אם אפילו משהו אדם מעבירין על המצוה:
 14 תיפוק לי משום דכך מצוה, דמניח של די ואחר כך מניח של ראש ומפרש רבינו תם משום רבינו גונאל בשם רב האי גאון, דאיידי בשעה שחולץ תפילין ומניחן בתיק, שלא יעביר אותן על
 15 די ותתנה בתוך תחילה ואחר כך של ראש למעלה, דאם בן כשבא לדעת תפילין היה פונע בשל ראש תחלה. והיה צריך להעביר על המצוה משום השל די מניח תחילה ואחר כך של ראש.
 16 מפיך צריך לדעת בתוך התיק של ראש תחלה ואחר כך של די למעלה. ורבינו אליהו מפרש דלענין משמא **אמר**, דאמרין לקמן שאדם חייב לשמש בתפילין בכל שעה ועשה, כל חומר
 17 מצוץ, והשתא קאמר רבינו דבשל דריגא אטופתא אסור, בשלשום תפילין של די תחלה – אסור להעביר ולהניח של די תחלה – אסור למברך על המצוה. מפי רבי, **אמר** רבא רב ר' הונא אסברא לי – 'צדב רבא ולא רבא' רבא לא רבא
 18 דונא מעלם, דהא אמרין בפרק בתרא דקדושין (נב, ג) דביום שמת רב יהודה נולד רבא, והרב ואחר שכיב קודם רב יהודה, כדכונס במעור קטן (מ, א) דבי נח נפשיה דרב יהודה קאמר להם:
 19 גבי רבא רבא חרדיה ליכא רבא, ורב דונא היה גרול בתבנה ובנכין מכלל תלמידים דרב, כדמשמע בפרק בתרא דכתובות (ק, א) מפי רבי. **שמיניעו** זמן ממשמש בתן ומברך – סנאן
 20 נראה שרוב חכמי סוטה קודם ויהו מונתקן בעציה. כשיאר חוים – אין צריך להסיר טבילה די חזרו וללכת ולהתעסק ולברך, דכיון שצממששו בו כילול לברך, אף על פי שיש חלקן בן
 21 תפילין לציצית, שהמשמש מצוה כולדקמן – אין נראה לחלק, דברפך 'התבולת' (מנחות מג, א) מדמי תפילין לציצית לענין מישמוש ולברך. מפי רבי, **רבי** יעקב אומר עד שתכלה רגל מן
 22 השוק וחכמים אומרים עד זמן שניה – רבי יעקב ובחכמים סבירא ליה לזילה זמן תפילין, אלא היישין לשמא שין יתן, ועביר רבי יעקב דהדקא טיפ מדרבנן. מפי רבי,
 23 **הא**

רמב"מ מנחות פרק שלישי - הקומץ רבה דף לו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
 תוספות

והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורחא — פשיטא ליה דהא קאמר רב תנאי, ואן הלכה כרבי יעקב — לא משום שיהא הלכה כחכמים, דאם כן לימא: הלכה כחכמים, אלא למימר דהלכה כהנא קמא, והא דלא אמה הלכה כהנא קמא — לפי שהרבה שני סתם, ולא נזכר בה לשון רבים ולא לשון חידו, מפי רבי.

אי קסבר ליה זמן תפילין — ואם תאמר, מכל מקום תולין, כדאמרינן בפרק "במה אשה" (שבת טא, א), גמרא ולא תניא, דאפילו לנאון דאמר שבת זמן תפילין — לא ריגא, אלא דלמא מפסקין ואני לאיתווינן דארבע אמות ברשות הרבים ומידו, לרבי עניי בר ששון, דאמר בפרק "במה אשה רצא" (שם סד, ב), כבבול לא אסור אלא ברשות הרבים, אבל בחצר שרי — נזאח, דהבא בחצר, ורבינו בת ספק רבי ענני. גמרא לרבי דאמר: רב שאסור חכמים לצאת לרשות הרבים אסור לצאת לחצר, קשה ואין לומר ומידו רב בבית דשרי, דלא אמרינן ברש"י "כידה" (שם טו) מהא אשיריים הדומים והטבעת הריי קול ככל הכלים הנישלים בחצר, ואמר עולא: מה טעם? הואיל ואיכא תורת כלי עליהם, ואם הוה ארתיי לתקטש — לא היה לומר טעם (דמשמע) דשרי לטלטל משום תורת כלי, אף על גב דלא חזי כשבת, דרבינו ליה הית לשריא נטפא ושי לבנה, דמדידה ליה דתפילין דשרי בחצר, דלא אסורי אלא ברשות הרבים, ולא דמי לשאר התבשין דזר כר בחצר דלמא משהלי ואני לאפוקי לרשות הרבים, אבל תפילין כיון דעשוין למשמש בתפילין מדידה רבי ליה, כדאמר בפרק קמא דשבת (יב, א) גמרא לא יצא חדישי במחשו, דאמר שמואל: יצא אדם בתפילין עם חשיבה, מאי טעמא? דלא אמרינן רב אבה דחיי אדם למשמש בתפילין כל שעה רבה, הלכך מדידה דכדי ליה, ואם תאמר: אם כן, גב אמר רב שבת (טו, ב) כל שאסור חכמים לצאת לרשות הרבים אסור לצאת לחצר, וזו מכלל ופאה בברית, הוה ליה למימר גמי חזן מתפילין? ושי לומר: דלא מיידי רב אלא בתבשין, ועדי, משום דלמאן דאמר שבת לא זמן תפילין הוא לא שייך למימר חזן מתפילין, ואם תאמר: דהבא אמרינן ספק חשיבה לא חולין ולא נגיה, ובפרק קמא דשבת (יב, א) קאמר: רצא אדם בתפילין ערב שבת על עשה, משמע: לא ספק חשיבה לאו ושי לומר: תהם ברשות הרבים והכא בחצר, מפי רבי.

והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורחא! — ההוא פליגא. וגי אמר רבה בר רב הונא **הכי? והא אמר רבה בר רב הונא: ספק חשיבה ספק לא חשיבה - לא חולין ולא מניח; הא ודאי חשיבה - חולין? - התם בערב שבת איתמר.** - **מאי קסבר? אי קסבר: לילה זמן תפילין - שבת נמי זמן תפילין? אי קסבר: שבת לאו זמן תפילין - לילה נמי לאו זמן תפילין, דמהיכא דמקמיטא שבת מהתם למעטמי לילות! ותיגא: "אשירת את ההקף איתא למעטמי מנימים ימימיו", "ימים" - ולא לילות, "מנימים" - וְלֹא כֹל יָמִים, פֶּרֶט לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טובים, דכרי רבי יוסי הגלילי, רבי עקיבא אומר: לא יצא ללכת בלבוש! - נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי עקיבא, דתניא, רבי עקיבא אומר: יכול יניח אדם תפילין בשבתות ובנימים טובים? תלמוד לומר: "ויהי לאות על ירך ולמחפת בין עיניך" - מי ששיריבין אות, יצאו שבתות וימים טובים שהן גופין אות, אמר רבי אלעזר: כל המניח תפילין אחר שקיעת החמה - עובר בעשה, ורבי יוחנן אמר: עובר בלאו, לימא, רבי אבין אמר רבי אילעא קא מפילג, דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא: כל מקום שצאמר "השמרה" "כן" "אל" - אינו אלא לא תעשה, דמר אית ליה דרבי אבין, ומר לית ליה דרבי אבין? - לא, דכילי עלמא אית להו דרבי אבין אמר רבי אילעא, והא קמא קא מפילג, מר סבר: "השמרה" - דלאו, לאו, "השמרה" - דעשה, והמר סבר: "השמרה" - דעשה נמי לאו. ואמר רבי אלעזר: ואם לשמן - מותר, ואמר רבנא: הוה תיבאן קמיה דרב אשי וחשך והיוית תפילין, ואמרי ליה: לשמן קא בעי להו מר? ואמר ל: אי, וחיותיה דעמיה דלאו לשמן הוא בעי, קסבר: הלכה ואין מורין פן, אמר רבה בר רב הונא: חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה, קל וחומר מצוי: ומה ציין שאין בו אלא אופרה אחת - אקמה תורה: "ויהי על מצחו תמיד" - שלא תסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אפרות רבה, על אחת פפה וכמה! הנה רבן: "ידך" - זו שמאל; אהה אומר: שמאל, או אינו אלא ימין? תלמוד לומר: "אף ידו יסדה ארץ וימיו תפחה שמים", ואמר: "דה לחד תשלתנה וימניה לתלמות עמלים", ואמר: "קמה תשיב ירך וימונך מקרב חיקך פלה", רבי**

הכי גרסינן מימים ולא כל מימי כו. אלא לפסח בלבר - והכי קאמר: עשה פסח משנה לשנה, נפקא ליה - בלומר, לעולם קסבר לילה זמן תפילין הוא, ושבת מומעט ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי עקיבא, שהו עצמן אות - בין הקדוש כרוך הוא ישראל, דכתיב (שמות לא): "כי את אהה וגו, עובר בלאו - דרבינו: "שמרת", לכל "השמרת" לא תעשה הוא, דתני רבנא דלאו - אבל "השמרת" דעשה כגון דאי, "השמרת" דכתיב במילתא דמודו רחמנא לא תעשה - ודי לא נזכר ללקוח, כגון (דברים כד): "השמרת בנגע צרעת", דמשמע שלא יקרן בדרתו, והוה שבתות לוד: "השמרת לך פן מחרת ברית" וגו, אבל "השמרת" דעשה כגון דאי, דמשמע לעשות תפילין - עשה הוא, ואם לשמן - שלא יאבדו, מותר לתנין אפילו לאזר שקיעת החמה, קסבר הלכה - דלילה זמן תפילין הוא, ואין מורין פן - שנא ששבת וישן בה, מקאמר ליה לשמן קבעינא, יי יסדה ארץ וימיו וגו' - מכתוב "ידך וימין - שמע מנה ד היינו שמאל.

רבי

פרש רבנו ר' אלעזר ששקלה את טליתו ליבא מאן דמבר, דלא שייכא ברכה ד"לשמור חוקיך" אלא מתפילין חוקא, דכתיב בהו "חוקיך", ורוקא קבשטלסן סמוך לשקיעת השמש, דרדשיש "ימים" ולא לילה, משום דלספק, כדאמרינן בסוטה: "דבר תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה. וירושלמי דברכות פרק "דה קורא" אמרינן נמי על מילתא דרבי מריבא דמברכי: "לשמור חוקיך - כגמא דאמר: בחוק תפילין הכותב מדרב, אבל למאן דאמר בדחוקת הפסח הכותב מדרב - לא, אם כן בו שכן דלאחר ציעית לא מברך, ובפרק "בא סימן" (נדה נא, ג) גבי ש טען ברבא לרבי ואין טען ברבא לתירו, דקמהו ר' אילעאי מצוח, ופרך: לנגי מריבא דמברכי לבתר דמסלקי תפיליהו לאיתוי מאי איהו מצוי מצינן ציעית, איתרונא לא מברכי: "לשמור חוקיך אפילו לאזר תפילין, דכחוסן פליגהו ר' אילעאי ור' אבין, ומרברגן הוא דאמר דשישין שלא שישן כר, ור' יוחנן דיתרבת את תפיליהו, בחוקת פסח הכותב מדרב, מפי רבי. **יצאו** שבתות וימים טובים שהן עצמן קרויין אות - לא משום דאסריי בעשיית מלאכה, דאפילו חולו של מועד דשרי בעשיית מלאכה איכא אהו, כפסח דאסור באבילת חמץ, וסוכות דחייב בסוה, ובפרק בתרא דמועד קטן (טו, א) משמע דחולו של מועד חייב, דאמר הגם: כותב תפילין לעצמו לאיתריי סוטה, דכרי רבי מאיר, רבי יהודה אומר: מערים ומוכר כדי פרנסתו אתו של וכותב לעצמו כו. אורי ליה רבה בר רב הנה לרב תנאל, וכן אורי ליה רב הלכה כותב מוכר כדי פרנסתו, משמע דמניח במועד, דאי משום לאחר המועד - מה לי לעצמו ולא לאיתריי? לפה מותר לכתוב לעצמו, שאין הו צורך פרנסתו מיהו ולא אריה, אפשר דרבי מאיר רבי יהודה לטעמיהו, דהא לוח שבת זמן תפילין, בפרק בתרא: עירובין (נז, ב), עד ראה מירשלתו פרק בתרא דמועד קטן: חד רב נש איכר תפיליו במותרא, אתא לגבי רב הונא, שלח לגבי רבה בר רב הנה, אמר ליה: יידי תפיליו ואילו כתוב לך, אמר ליה רב: וילי כתוב ליה, פריש: בלא תעשה, מתניין פליגא על רב: כותב הוא ארם תפילין מוודה לעצמו, הא לארץ אסור רב פתר לה כותב ליתר, אסמארי (בבבא בתרא, ג) הוה כתיבא ליה בלכתא דשבתות וימים טובים אלא זמן תפילין, אפילו הוי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא תעשה, ולרבה בר רב הנה על ידי תעשה, דבמילתא כתיבא ליה שבת לאו זמן תפילין, רב חסדא ורבה בר רב הונא, ואף על גב דסבירא להו לילה זמן תפילין, מידו הוה חולק ותלמוד שלנו, ורבה בר רב הנה סבר כרב, וחתם פליג, מפי רבי. **ידך** זו שמאל - ואם תאמר: לעיל בסוף פרק קמא (ג, א) איתרין ליה "יד" דמזרעית לאמריי א"י"ד, קמרינן, דריבולא כפר היינו גמי בנישן - ארברת, הוה לך לאמריי א"י"ד תפילין דהוי בימין דלוי, דלפנין "יד" מדיד, והתם לפנין "כפר מדיד" ויש לפרש: ותיחא ליה לאמריי הוה עבודה מעבודה, מדיד קשה, דאתרוייהו גילין ושנא משום דלא דמי להווא, דהתם די מניח, והבא קיבורת בורע, מפי רבי.

[דף ל"ז ע"א]

מָאֵס מְאִסְתָּנוּ! הַשִּׁיבֵנוּ – תַּחַת כִּי מָאֵס מְאִסְתָּנוּ.

אף אֵלֶיהוּ לֹא נִפְטָר מֵאֵלִישֶׁע אֲלֵא מִתּוֹךְ דְּבַר שֶׁל תּוֹרָה. (מלכים ב, ב) וַיְהִי הַמָּוֶה הַלְכִים הַלּוֹךְ וַדְּבַר.

כִּמְהָ הָיָה עוֹסְקִין? רַבִּי אֲהוּוּא בְּרַבִּי זְעִירָא אָמַר: בְּקָרִית שְׁמַע הָיָה עוֹסְקִין, הֵיךְ מִה דְאָמַר (דברים ו): וַדְּבַרְתָּ בָּם. רַבִּי יוֹדֵה בֶן פּוּי אָמַר: בְּכַרְיָאֵת עוֹלָם הָיָה עוֹסְקִין, הֵיךְ מִה דְאָמַר (תהלים לג): בְּדְבַר ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ.

רַבִּי יוֹדֵן בְּרִיָּה דְרַבִּי אֵיבּוֹ אָמַר: בְּנַחְמוֹת יְרוּשָׁלַיִם הָיָה עוֹסְקִין, כִּמְהָ דְאָמַר (ישעיה מ): דְּבַרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם. וְרַבֵּנָן אָמְרִין: בְּמַרְבְּבָה הָיָה עוֹסְקִין, הֵיךְ מִה דְאָתָּא אָמַר (מלכים ב, ב): וְהִנֵּה רָכַב אִישׁ וְסוּסֵי אִישׁ וְגו'.

רַב יְרֵמְיָה אָמַר: לֹא יַעֲמוֹד אָדָם וַיִּתְפַּלֵּל אֲלֵא מִתּוֹךְ דִּין שֶׁל הַלְכָה. רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר: הָעוֹסֵק בְּצוּרְכֵי צִיבּוֹר – כְּעוֹסֵק בְּדְבַרֵי תּוֹרָה.

רַב חִנְנָה אָמַר: הַרְוָאָה מִיַּפְּחָ עֵינֵי הַחֶרְדֵּל – יוֹשֶׁבֶת וּמְשַׁמְרֵת עָלָיו שְׂבַעַה נְקִיִּים. וְקֹאִים וּמְצַלִּי.

זְעִירָא בַר חִינְנָא אָמַר: הַמְקוֹז דָּם בְּקַדְשִׁים – מְעַל. עוֹד הוּא מִתְּלַכּוֹת קְצוּבוֹת.

תַּנִּי בַר קַפְרָא אָמַר: אַחַד עוֹשֵׁר יוֹם שְׁבִין נְדָה לְנְדָה – הַלְכָה לְמִשְׁחָ מַסִּינִי.

תַּנִּי רַבִּי הוֹשַׁעִיא: מִרְבָּה אָדָם דְּגֵן בְּתַבְּנָן וּמַעְרִים עָלָיו לְפֹטְרוֹ מִן הַפְּעוּשָׁרוֹת.

אַבְדֵן שְׂאֵל לְרַבִּי: כִּמְהָ מַעְלוֹת בְּקוֹדֶשׁ? וְהוּא אָמַר לֵיהּ: אַרְבַּע. וְכִמְהָ מַעְלוֹת בְּתַרוּמָה? וְהוּא אָמַר לֵיהּ: שְׁלֹשׁ! וְקֹאִים וּמְצַלִּי!

רַבִּי חֲזַקְיָה, רַבִּי יַעֲקֹב בַר אֲחָא, רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם לֹא יְהִי חֶפְסִיק הֵנָּה זֶן מִתּוֹךְ פִּיךָ, (תהלים מו) ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁגֹּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה.

רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי אֲבוּי, רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן וְחַכְרִיָּיא: ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁרֵי אָדָם בִּטַח בְּךָ.

רַבִּי חֲזַקְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּצִּילֵנוּ מִשְׁעוֹת הַחַצּוֹפוֹת הַקְּשׁוֹת הַרְעוֹת הַיּוֹצֵאוֹת הַמַּתְרַגְּשׁוֹת לְבוֹא לְעוֹלָם.

אִין עוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל אֲלֵא מִתּוֹךְ בּוֹכֵד רֹאשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר: (תהלים כט) הַשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ – בְּחֶרְדַת קֹדֶשׁ.

רַבִּי יוֹסִי בֶן חִנְיָא אָמַר: (תהלים ב) עֲבְדוּ אֵת ה' בִּירְאָה וּגִילוּ בְּרַעְדָה. אָמַר רַבִּי אֲחָא: לְכַשִּׁיבָא יוֹם רַעְדָה – תַּגִּילוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: זֶה שְׁהוּא עוֹמֵד וּמִתְּפַלֵּל – צְרִיךְ לִישֵׁב שְׁתֵּי יוֹשִׁבוֹת, אַחַת עַד שְׁלֹא יִתְפַּלֵּל, וְאַחַת מִשְׁתֵּי־תְפַלֵּל. עַד שְׁלֹא יִתְפַּלֵּל, (תהלים פד) אֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ. וְאַחַת מִשְׁתֵּי־תְפַלֵּל, (שם קמ) אִךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָיִם אֵת פְּנִיךָ.

חסידים הראשונים היו שוחיון שְׁעָה אחת, ומתפללין שְׁעָה, ושוחיון שְׁעָה אחת לאחר תפילתן. אימתי עוסקין בתורה? אימתי עוסקין במלאכתן?

אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר: על ידי שחיו חסידים – היתה ברכה ניתנת בתורתך, וברכה נתנה במלאכתך.

הונה אמר: המתפלל אחריו בית הכנסת – נקרא רשע, שנאמר: **סביב רשעים יתהלכון**.

רב הונה אמר: כל מי שאינו נכנס בבית הכנסת בעולם הזה – אינו נכנס לבית הכנסת לעתיד לבא. מה טעם? **סביב רשעים יתהלכון**.

אמר רבי יוחנן: המתפלל בתוך ביתו – כאילו מקיפו חומה של ברזל.

מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן! תמן אמר רבי אבא אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן: צריך לאדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה, וכה אמר אבן?

[דף ל"ז ע"ב] פאן – ביהיד, ופאן – בצבור.

רבי פנהם בשם רבי הושעיא: המתפלל בבית הכנסת – כאילו מקריב מנחה מהורה. מה טעם? (ישעיהו 10) **כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה'.**

רבי אבהו [ירמיה] בשם רבי אבהו: (ישעיהו 70) **דרשו את ה' בהמצאו**. איכן הוא מצוי? בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. קראהו בהיותו קרוב. איכן הוא קרוב.

אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר: ולא עוד, אלא שאליהיון עומד על גבן. מאי טעמא? (תהילים 66) **אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט.**

רב הסדא אמר: זה שנכנס לבית הכנסת – צריך להיכנס לפנים משני דלתות. מה טעם? (משלי 7) **אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום**. דלתותי ולא דלתי. מוזות ולא מוזות. אם עשה כן, מה כתיב תמון? (משלי 8) **כי מצאי מצא חיים**.

רב הונא אמר: זה שהוא הולך לבית הכנסת – צריך להקל את רגליו. מה טעם? (דוושע 1) **ונדעה נרדפה לדעת את ה'.**

וכשהוא יוצא – צריך להקל קימעה. מה טעם? (איוב 17) **כי עתה צעדי תספור**.

אמר רבי יוחנן: ברית פרוטה היא, היגע תלמודו בבית הכנסת – לא במהרה הוא משבח.

אמר רבי יוחנן ענתנייתא: ברית פרוטה היא, היגע בתלמודו בצנעה – לא במהרה הוא משבח. מה טעם? (משלי 11) **ואת צנועים חכמה**.

אמר רבי יוחנן: ברית פרוטה היא, תלמוד אנדה מתוך הספר – לא במהרה הוא משבח.

אמר רבי תנחום: הסובר תלמודו – לא במהרה הוא משבח. מה טעם? (דברים 7) **פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך**.

רבי יונה בשם רבי תנחום בי רבי חייה: זה שהוא רואה חלום קשה – צריך לומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שיהו כל חלומותי שהלמתי, בין בלילה הזה בין בשאר הלילות, בין שהלמתי אני ובין שהלמו לי אחרים, אם טובים הם – יתקיימו עלי לששון ולשמחה לברכה ולחיים. ואם לדבר אחר – בשם שהפכת את מי המרה למתיקה, ומי יריחו על ידי אלישע למתיקה, ואת קללת בן בעור לברכה, בן תהפוך את כל חלומות הקשין ומה שהלמו לי אחרים לטובה לברכה ולרפואה ולחיים לשמחה ולששון ולשלום. (תהלים ל) הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזני שמחה למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך. (דברים כג) ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם, ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלהיך. (ירמיה לא) אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו, והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם.

אפילו המלך שואל בשלומי לא ישיבנו. אמר רבי אחא: הדין דאמר – במלכי ישראל. אבל במלכי אומות העולם – משיב שאילת שלום.

תני: היה פותב את השם, אפילו מלך שואל בשלומי – לא ישיבנו. היה פותב שנים או שלשה שמות, כגון אל אלהים ה' – הרי זה גומר את אחד מהן ומשיב שאילת שלום.

רבי יוחנן הוה יתיב קרי קומי בגישיטא דבבל בצפורין, עבר ארכונא ולא קם ליה מקומי, אתון בעיין מימחניה. אמר לון: ארפוגיה, בנימוסיא דבריהה הוא עסיק.

רבי חנינא ורבי יהושע בן לוי עלון קומי אנטיפותא דקיסרין, חמתון וקם מן קומיהון, אמרין ליה, מן קומי אילין יהודאי את קאים? אמר לון: אפיהון דמלאכין חמית!

רבי יונה ורבי יוסי עלון קומי ארסקינס באנטוכיא. חמתון וקם מן קומיהון. אמרין ליה: מן קומי אילין יהודאי את קאים? אמר לון: אפיהון דהני אנא הוי בקרבא ונצח!

רבי אבון על קומי מלכותא, כי נפיק

[דף ל"ח ע"א]

הפך קדל, אתון בעיין מימלוגניה, וחמוז תרין זיקקין דגור נפקין מקדליה ושכבחה. לקיים מה שנאמר (דברים כח): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

תני רבי שמעון בן יוחי: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. כל – אפילו רוחות, אפילו שידים.

רבי יציי ורבי יונתן הוו מטיילין באסקטין, חמתון חד ושאל בהון, אמר להון: שלמכון רבייא! אמרין, אפילו תואר חברות – אין עלינו לרעה.

ריש לקיש מנהגו באורייתא סגין, הוה נפיק ליה לבר מתהומא דשבתא והוה לא ידע, לקיים מה שנאמר (משלי ה): באהבתה תשגה תמיד.

רבי יודן בי רבי ישמעאל מנהגיה באורייתא סגין, הוות גולתיה שרעה מיניה וחכינה מודתרא לה. אמרין ליה תלמידוי, רבי, הא גולתך שרעה! אמר לון: ולית תהיא רשיעתא והורא לה?

אפילו נחש ברוך על עקבו – לא יפסיק. רבי הונא בשם רבי יוסי: לא שנו אלא נחש, אבל עקרב – מפסיק, למה? דמחייא והורה ומחייא. רבי אילא אמר: לא אמרו אלא ברוך, אבל אם היה מרתיע וקא בנגדו – הרי זה מסתיר מלפניו. ובלבד שלא יפסיק את תפילתו.

תני: היה עומד ומתפלל בארמטיא או בפלטיא – הרי זה מעביר מפני החמור ומפני הקרוז, ובלבד שלא יפסיק את תפלתו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה עומד ומתפלל, וקא חכרבר והבישו, ולא הפסיק את תפילתו. והלכו ומצאו אותו חכרבר מת מוטל על פי חורו. אמרו: אי לו לאדם שנשכו חכרבר, ואי לו לחכרבר שנשף את רבי חנינא בן דוסא!

מה עיסקיה דהדין חכרבריא? כד הוות נכית לכר נשא, אין בר נשא קדים למיא – חכרברא מייית, ואין חכרברא קדים למיא – בר נשא מייית. אמרו לו תלמידיו: רבי! לא הרגשת? אמר להן: יבא עלי ממה שהיה לבי מתכוין בתפילה אם הרגשתי!

אמר רבי יצחק בר אלעזר: ברא לו הקדוש ברוך הוא מעיין תחת כפות רגליו, לקיים מה שנאמר (תהילים קמח): **רצון יראוי עשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.**

הלכה ב' מתני' מוזכרין גבורות גשמים בתחית הפתים. ושואלין הגשמים בכרפת השנים. והבדלה בהגן הדעת. רבי עקיבא אמר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר אמר: בהודאה.

גמרא בשם שתחית הפתים חיים לעולם, כף ירידת גשמים חיים לעולם. רבי הניא בר אבא שמע לה מן הדא (הושע ו): **יחינו מימים, ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו. נדעה נרדפה לדעת את ה' בשחר נכון מצאו.**

כתיב (מלכים א, יז): **ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד אל אחאב, חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר בי אם לפי דברי.** רבי ברכיה אמר רבי יסה ורבנן: חד אמר: בין על הטל ובין על המטר נשמע לו. והרנא אמר: על המטר – נשמע לו. ועל הטל – לא נשמע לו. מאן דמר: על המטר נשמע לו ועל הטל לא נשמע לו, מן הדא (מלכים א, יז): **לך הראה אל אחאב ואתנה מטר וגו'.** ומאן דמר בין על הטל בין על המטר נשמע לו, איכן הוה נדרו של טל? אמר רבי תנחומא

[דף ל"ח ע"ב]

אדרעיה: סברין מימר: נדר שהוה נדרו מכללו – הוה נדרו כולו.

אית דבעי מימר: בכנה של צרפית. (מלכים א, יז) **ויקרא אל ה' ויאמר ה' אליה וגו'.** אמר רבי יודה בן פזי: לאחד שגנב נרתיקו של רופא. עם בשהוא יוצא, נפצע בנו. חזר אצלו אמר לו, אדוני הרופא, רפא את בני! אמר לו: לך והחזר את הנרתיק שפל מיני רפואות נתינין בו ואני מרפא את בנך. כך אמר לו הקדוש ברוך הוא לאלהו: לך והתר נדרו של טל, שאין הפתים חיים אלא בטללים, ואני מונה את בנה של צרפית.

ומניין שאין המתים חיים אלא בטללים? (ישעיה כו) **יחי מתיך נבלתי יקומוני הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלף וארץ רפאים תפיל.** אמר רבי תנחום אדרעיה: וארעא תפקידיה תפליט.

רבי יעקב דכפר חנו בשם ריש לקיש: בשעה שעשה אברהם וקנה רצוני, נשבעתי לו שאיני זו טל מבניו לעולם. מה טעם? (תהלים ק) **לך טל ילדתך.** ובתיב בתריה: **נשבע ה' ולא ינחם.** אמר רבי יודא בן פזי: בבדיתיקי נתתיו לאברהם, במתנה נתתיו לו - ויתן לך האלהים מטל השמים.

אמר רבי שמואל בר נחמני: בשעה שישאאל באין לידי עבירה ומעשים רעים - הגשמים נעצרים. הן מביאין לחן וכן אחד כגון רבי יוסי הגלילי והוא מפגיע בעדם, והגשמים יורדים. אבל הטל אינו יורד בזכות ברייה, מה טעם? (מלכה ה) **בטל מאת ה' כרביבים עלי עשב, אשר לא יקנה לאיש ולא ייחל לבני אדם.**

רבי זעירא בשם רבי חנינא: היה עומד בגשם והזכיר של טל - אין מחזירין אותו. בטל והזכיר של גשם - מחזירים אותו. והתני: בטל וברוחות - לא חייבו חכמים להזכיר, ואם רצה להזכיר - מזכיר! לא דמי ההוא דמיקל לההוא דלא מצלי ולא מיכל.

בגשם והזכיר של טל - אין מחזירים אותו. והתני: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים - מחזירים אותו! בההוא דלא אידבר כלל לא טל ולא מטר.

רבי זעירא בשם רב הונא: אם לא שאל בכרפת השנים - אומרה בשומע תפילה, ודכוותה, אם לא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים - אומרה בשומע תפילה. מה אם שאלה שהיא מודחק - אומרה בשומע תפילה, אומרה שהיא מריוח לא כל שבין!

[דף ל"ט ע"א]

והתני: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים - מחזירים אותו! אמר רבי אבדימי אחוי דרבי יוסי: בשלא אמר בשומע תפילה.

איכן הוא חוזר? בדרך רבי שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: בראש חודש, אם עקר את רגליו - חוזר לכתחילה, ואם לאו - חוזר לעבודה. אוף הכא, אם עקר את רגליו - חוזר לכתחילה, ואם לאו - חוזר לעבודה בשומע תפילה. בנינה צרכון מיעבד תענית בתר פסחא. אתון שילון לרבי. אמר לון רבי: לכו ועשו, ובלבד שלא תשנו מטביעה של תפילה!

איכן הוא אומרה? רבי ירמיה סבר מימר: אומרה בשומע תפילה. אמר ליה רבי יוסי: לא בן אמר רבי זעירא בשם רב הונא: אם לא שאל בכרפת השנים, או שלא הזכיר גבורת גשמים בתהיית המתים - מחזירין אותו בשומע תפילה! ומר לון רבי: לכו ועשו ובלבד שלא תשנו מטביעה של תפילה.

על דעתיה דרבי יוסי איכן הוא אומרה? בשש שהוא מוסף. עד כדון ציבור שיש לו שש, יחיד שאין לו שש מבניו? אמר רבי חנינא: לא בן אמר רבי זעירא בשם רב הונא: יחיד - שואל צרכיו בשומע תפילה, ואילו צרכיו הן.

והבדלה בחונן הדעת. שמעון בר נוא בעא קומי רבי יוחנן: דבר שהיא נוהג וכו', תכמים חולקין עליו? אומר לו: על ידי שעיקרה בכוס, שכחיה בתפלה. מילתיה אמרה: שעיקרה בכוס.

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יצחק רובא: אמרה בכוס – אמרה בתפילה, בשביל לזכות את התנינות. מילתיה אמרה: שעיקרה בתפילה.

רבי זעירא, רב יהודה בשם שמואל: אמרה בכוס – אמרה בתפילה. אמרה בתפילה – אמרה בכוס. מילתיה אמרה: שעיקרה כאן וכאן.

רבי אליעזר אומר בהודייה. רבי יוחנן בשם רבי: מפניו פרבי אליעזר ביום טוב שחל להיות במוצאי שבת מיד.

רבי יצחק רבה בשם רבי: הלכה פרבי אליעזר ביום טוב שחל להיות במוצאי שבת.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי הנינא בן גמליאל: הלכה פרבי אליעזר לעולם.

רבי אבהו בשם רבי אלעזר: הלכה פרבי אליעזר לעולם.

[דף ל"ט ע"ב] אומר רבי יעקב בר אהא: לא בגין דאתון תרמי שמועין, אלא בגין דרבי יצחק בר נחמן ורבי אלעזר, תרויהוון בשם רבי הנינא בן גמליאל: הלכה פרבי אליעזר לעולם.

ואבדלה בחונן הדעת; דברי תכמים. רבי עקיבא אומר: אמרה ברכה רביעית בעצמה.

רבי יעקב בר אהא בשם שמואל: אומר ברכה רביעית. אומר רבי יודן: אומר מטבע ברכה ואחר כך מבדיל.

ותיבא פרבי. דרבי אומר: תמיכהני, היאך ביטלו חונן הדעת בשבת, אם אין דיעה – תפילה מניין? וכה אם אין דיעה – הבדלה מניין?

אמר רבי יצחק ברבי אלעזר: מבדיל ואחר כך אומר מטבע ברכה.

רבי אלעזר בירבי הושעיה; ובלבד שלא יפחות משלש אבדלות. אומר רבי יוחנן: אמרו: הפחות – לא יפחות משלש. והמוסיף – לא יוסיף יותר משבעה אבדלות. לוי אומר: ובלבד מאבדלות האמורות בתורה.

נחום בירבי סימאי נפק ומר בשם אבוי: ואפילו אבדלה אחת. ואמר רבי אבהו: וצריך לחתום בהבדלה.

רבי מנא בעי: מעתה אפילו פתח במבדיל בין קודש לחול, וחוזר והותם במבדיל בין קודש לחול? אומר רבי יוסי בי רבי בון: ולא מברכות שפותחין בהן בברוך והותמין בברוך הן?

רבי אלעזר בן אנמינגוס בשם רבי אלעזר בי רבי ינאי: זאת אמרת: שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל. כמה דאמר אסור לעשות מלאכה עד שיבדיל, ודכותה – אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל.

רבי זעירא, רבי אלעזר בר אנטיגנוס ברבי בשם רבי יצאי בשם רבי יודה ברבי: אם לא הכדיל במוצאי שבת – מכדיל אפילו בתמישי בשבת. הדיא דאת אמר: במכדיל בין קודש לחול, אכל בורא מאורי האש – אומרה מיד.

רבי זעירא בשם רבי יהודה, רבי אבא בשם אבא בר ירמיה: אפילו יום טוב שחל להיות באמצע שבת – אומר: בין יום השביעי לששת ימי המעשה.

אמר רבי זעירא לרבי יהודה: וכי ששת ימי המעשה לפניו? אמר ליה: וכי יש מומאה וטהרה לפניו? רבי ירמיה, רבי זעירא בשם רבי הילאי בר אשי: צריך לומר: החל עלינו את הימים ששת ימי המעשה הבאים לקראתינו לשלום.

רבי אבא מוסיף: והשמיענו בהן ששון ושמחה.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: הכיננו ולמדינו.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: הענין אמן – צריכין ליתן ענינהו בכוס, וענינהו בפר.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: ארבעת מינין שבלולב – גימלין דרד גדוליהן.

הלכה ג' מתני' האומר: "על קן צפור יגיעו רחמיך". "ועל טוב יזכר שמך". "מודים מודים" – משתקין אותו.

העובר לפני התבה וטעה – יעבר אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה.

ומאין הוא מתחיל? מתחילת ברכה שטעה זה.

[דף מ' ע"א]

גמרא רבי פינחס בשם רבי סימון: בקורא תיגור על מדותיו של הקדוש ברוך הוא. על קן ציפור הגיעו רחמיך, ועל אותו האיש לא הגיעו רחמיך.

רבי יוסי בשם רבי סימון: בנותן קיצבה למדותיו של הקדוש ברוך הוא. עד קן ציפור הגיעו רחמיך. אית תניי תני: "על". ואית תניי תני: "עד". מאן דמר "על" – מסייע לרבי פינחס. ומן דמר "עד" – מסייע לרבי יוסי.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא עבדין טבות, שעושין למדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

ואילין דמתרגמין: עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא, כך תהוון רחמנין בארעא, תורתא או רחילה, יתה וית ברה לא תיפסון תרויהוון ביומא חד – לא עבדין טבאות, שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

"מודים מודים" – משתקין אותו. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: (תהלים 80) **כי יסכר פי דוברי שקר**. הדיא דאמר – בצייבורא. אכל בןחיד – תחנננים הן.

העובר לפני התיבה, ומענה – רבי יוסי בן חנינה בשם רבי חנינה בן גמליאל: טעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתחילה.

אדא בר בר חנה, חנינה בשם רב: טעה בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. רבי הלבו, רב חונה בשם רב: טעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתחילה.

בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. מענה ואינו יודע איכן טעה – חוזר למקום הפרור לו.

רבי אחא ורבי יודה בן פזי יתבון בחד בנישתא, אתי גבר חד קומי תיבותא, ואשגור חד ברכתא. אתון ושיילון לרבי סימון. אמר להו רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שליה צבור שהשגיר שתים שלש ברכות – אין מחזירין אותו.

אשבח תניי ופליגי. לכל – אין מחזירין אותו, הוינ מפי שלא אמר מהיה הפתים, ומכניע ידים, ובונה ירושלים. אני אומר: מין הוא!

שמואל תקטן עבר קומי תיבותא ואשגור מכניע ידים. בסופה שרי משקיף עליהון. אמרין ליה: לא שיערו חכמים כך [כך].

רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר אבא בשם רבי אלעזר: ספק הזכיר של ראש חודש, ספק לא הזכיר – מחזירין אותו.

לאיכן הוא חוזר? שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: אם עקר את רגליו – חוזר לכתחילה. ואם לאו – חוזר לעבודה. אמר רבי יודה בן פזי: הסייע דעת – כמי שעקר את רגליו. ואילין תחננוניא – צריכה.

רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא, רבי חייה בשם רבי יוחנן: היה קורא בתורה ונשתתק – זה שהוא עומד תחתיו יתחיל ממקום שהתחיל הראשון. אם אמר את מקום שפסק, הראשונים – נתברכו לפניו ולא נתברכו לאחריהו, והאחרונים – נתברכו לאחריהו ולא נתברכו לפניו, וכתוב (תהלים טו): תורת ה'

[דף מ' ע"ב] תמימה משיבת נפש, שתהא פולה תמימה.

תני: לא יהו שנים קורין בתורה ואחד מתרגם. אמר רבי זעירא: מפני הברכה.

והתני: לא יהו שנים מתרגמין ואחד קורא. אית לך מימר מפני הברכה? אלא משום שאין שני קולות נכנסין לתוך אוזן אחת.

תני: שנים קורין בתורה, ואין שנים מפטירין בנביא. אמר רבי עילאי: קרויות בתורה, ואין קרויות בנביא.

אמר רבי יהושע דרומיא: שלשה דברים, רובן ומיעוטן – רע, ובינוניתן – יפה. השאור, והפולה, והפירוב. בתחילה – מקרב, שנייה – מעמעם, ובשלישית – רץ ובא.

רבי חונא תוה יתיב בחד בנישתא. עאל חונא ואטרח על חד דייעול ולא קבל עילו. בסופא אתא לגבי רבי אלעזר, אמר ליה: לא יכעוס מרי עלי, בגין דלא הוינא מיתער לא עלית. אמר ליה: גלף לא בעסיבת אלא על הדין דאטרח.

במיטוי אישתתק באופנייה. אתון ושיילון לרבי אבון, אמר לון רבי אבון בשם רבי יהושע בן לוי: זה שעובר תחתיו – יתחיל ממוקום שפסק. אמרין ליה: והא תנינן: מתחילת הברכה שפטעה זה! אמר לון: מבינן דעניתון קדושתא – במי שהוא תחילת ברכה.

הלכה ד' מתני' העובר לפני התיבה – לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הטירוף. אם אין שם כהן אלא הוא – לא ישא את פניו. ואם הכתתו שהוא נושא את פניו וחוזר לתפלתו – רשאי.

גמרא תני: הפורס את שמעי, והעובר לפני התיבה, והנושא את פניו, והקורא בתורה, והמפטיר בנביא, והמברך על אחת מפל מוצות האמורות בתורה – לא יענה אחר עצמו אמן. ואם ענה – הרי זה בור.

אית תני תני: "הרי זה בור". ואית תני תני: "הרי זה חכם". אמר רב הסדא: מאן דמר "הרי זה חכם" – בעונה בסוף. ומאן דמר "הרי זה בור" – בעונה על ברכה וברכה.

אמר רבי חנינא

[דף מ"א ע"א]

שנים ישראל ואחד כהן – ממצעין את הכהן. אימתי? בזמן שפולס שוין, אכל אם היה אחד מהן תלמיד חכם – ממצעין את החבר.

אמר רבי יהושע בן לוי: מימי לא ברכתני לפני כהן, ולא הנחתי ישראל לברך לפני.

רבי יודה בן פזי בשם רבי אלעזר: כל כהן שהוא עומד בבית הכנסת ואינו נושא את פניו – עובר בעשה.

רבי יודה בן פזי פד תוה תשיש – תוה חזיק רישיה וקאי ליה אחורי עמודא. רבי אלעזר נפיק ליה לברא.

רבי אחא, רבי תנחומא ברבי חייה בשם רבי שמלאי: עיר שבולקה כהנים – נושאין את פניהם. למי הם מברכין? לאחיהם שבפזון, לאחיהם שבדרום, לאחיהם שבמזרח, לאחיהם שבמערב. ומי עונה אחריהם אמן? הנשים והטף.

תני אבוי בי רבי בגימין: העומדים לאחורי הכהנים – אינן בכלל ברכה. העומדים לפני הכהנים – אמר רבי חייה בר ווא, אפילו חומה של ברזל – אינן הברכה מפסקתן.

העומדים מן הצדדין – נשמענה מן הדא: נתכווין להזות מלפניו, והזה לאחוריו. לאחוריו והזה לפניו – הווייתו פסולה. לפניו והזה על הצדדים – הווייתו בשירה.

הדא אמרה: אף העומדים מן הצדדין בכלל ברכה הן.

אמר רב חסדאי: וצריך שיחא החון – ישראל.

רב נחמן בר יעקב אמר: אם היה פהן אחד – אומר: "פהן". ואם היו שנים – אומר: "כהנים".

אמר רב חסדאי: אפילו פהן אחד – אומר: "כהנים", שאינו קורא אלא לשבט.

הלכה ה' מתני' המתפלל וטעה – סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא – סימן רע לשולחיו, מפני ששלחוהו של אדם פמותו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר: זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי – יודע אני שהוא מקובל. ואם לאו – יודע אני שהוא קמורף.

גמרא רבי אחא בר יעקב אמר: ובלבד באבות.

מעשה ברבן גמליאל שקלה בנו, ושלח שני תלמידי חכמים אצל רבי חנינא בן דוסא בעירו. אמר לו: המתינו לי עד שאעלה לעלייה. ועלה לעלייה וירד. אמר להו: בטויה אני שנינוח בנו של רבן גמליאל מחליו. וסיימו. באותה שעה תבע מהן מוון.

אמר רבי שמואל בר נחמני: אם פוונת את לבך בתפילה – תהא מבושר שנשמעה תפילתך. ומה טעם? (תהלים י) **תבין לבם תקשיב אזנד.**

אמר רבי יהושע בן לוי: אם עשו שפתותיו של אדם תנוכה – יהא מבושר שנשמע תפילתו. מה טעם? (ישעיה נז) **בורא ניב שפתים שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו.**

הדרן עלה אינו עומדין

פרק שישי

ביצד מברכין על הפירות? על פרות האילן – הוא אומר "בורא פרי העין", חוץ מן תינו, שעל תינו הוא אומר "בורא פרי הגפן".

ועל פירות הארץ – הוא אומר "בורא פרי האדמה", חוץ מן הפת, שעל הפת הוא אומר "המוציא להם מן הארץ".

ועל הירקות – הוא אומר "בורא פרי האדמה". רבי יהודה אומר: "בורא מיני דשאים".

[דף מ"א ע"ב] פתיב (תהלים כז): לה' הארץ ומלוואה תבל וישבי בה. הנחנה פלום מן העולם – מעל, עד שיתירו לו המצות.

אמר רבי אבהו: פתיב (דברים כב): פן תקדש המלאה הארע אשר תזרע ותבואת הפרם. העולם כולו ומלוואו עשוי כפרם, ומהו פדיונו? ברכה. רבי יהונתן, רבי ירמיה, רבי אבון בשם רבי שמעון בן לקיש: (תהלים טז) **אמרת לה' ה' אתה טובתי בל עליך.** אם אכלת וברכת – בכיכול באילו משקף אכלת. דבר אחר: **טובתי בל עליך** – מכלה אני טובתי בגופך. דבר אחר: **טובתי בל עליך** – יבללו כל הטובות ויבואו עליך.

אמר רבי אחא, מהו **בל עליך**? שאינו מביא טובה על העולם מבלעדיך. כמה דאית אמר (בראשית מא) **ובלעדיך לא ירים איש את ידו**.

תני רבי חייה (ויקרא יט) **קדש הלולים** – מלמד שהוא טעון ברכה לפניו ולאחריו. מיפן היה רבי עקיבא אומר: לא יטעום אדם בלום עד שיברך.

רבי חגי ורבי ירמיה סלקון לבי הנוותא, קפץ רבי חגי וברך עליהן. אמר ליה רבי ירמיה: יאות עבדת, שפל המצות טעונות ברכה.

ומניין שפל המצות טעונות ברכה? רבי תנחומא, רבי אבא בר פהנא בשם רבי אלעזר: (שמות כד) **ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה** – הקיש תורה למצות. מה תורה טעונה ברכה, אף מצות טעונות ברכה.

רבי יוחנן נסב ויתא וברך לפניו ולאחריו. והיה רבי חייה בר ווא מסתפל ביה. אמר ליה רבי יוחנן: כבלייא למה את מסתפל ביה? לית לך: כל שהוא ממין שבעה – טעון ברכה לפניו ולאחריו! אית ליה! ומה צריכה ליה? מפני שגלעינתו ממעטתו.

ולית ליה לרבי יוחנן שגלעינתו ממעטתו? מה עביד ליה רבי יוחנן? משום ברייהו!

[דף מ"ב ע"א]

מילתיה דרבי יוחנן אמרה: שכן אפילו אכל פרידה אחת של ענב, או פרידה אחת של רימון – שהוא טעון ברכה לפניו ולאחריו.

וין, בזמן שהוא פמות שהוא – אומר עליו "בורא פרי העץ" ואין נוטלין ממנו לידים. בזמן שהוא מזוג – אומר עליו "בורא פרי הגפן" ונוטלין ממנו לידים; דברי רבי אלעזר. והקמים אומרים: בין חי בין מזוג – אומרים עליו "בורא פרי הגפן" ונאין נוטלין ממנו לידים.

אמר רבי אבא: אין בו משום איבוד אוכלין.

רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו:

[דף מ"ב ע"ב] שמן זית – אומר עליו "בורא פרי העץ". אמר רבי חייה בר פפא קומי רבי

זעירא: ומתניתא אמרה בן: הויז מן הויז, שעל תיז הוא אומר "בורא פרי הגפן". ויין לאו שחוק הוא? לא מר אלא: הויז מן הויז. הא שאר כל הדברים, אף על פי ששחוקין הן – בעינן הן.

רבי אבא אומר, רב ושמואל תרויהוון אמרין: ירק שלוק – אומר עליו "שהכל נהיה בדברו".

רבי זעירא בשם שמואל: ראשי לפתות ששלוקו, אם בעיינן הן – אומר עליהם "בורא פרי האדמה". שחוקן – אומר עליהן "שהכל נהיה בדברו".

אמר רבי יוסי: ומתניתא אמרה בן? הויז מן הפת, שעל הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ. ופת – לאו שחוק הוא? לא מר אלא הויז מן הפת, הא שאר כל הדברים אף על פי ששחוקין – בעיינן הן!

רבי חייא בר ווא בשם רבי יוחנן: זית כבוש – אומר עליו "בזרא פרי העץ"

[דף מ"ג ע"א]

רבי בנמינ בר יפת בשם רבי יוחנן: ירק שלוק – אומר עליו "שהכל נהיה בדרך".

אמר רבי שמואל בר רב יצחק: מתניתא מסייעא לרבי בנמינ ברבי יפת! אכל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין. אם בעיינן הו – אדם יוצא בהן ידי הובתן בפסחו!

אמר רבי זעירא: מאן ידע משמעה מן רבי יוחנן יאות? רבי חייא בר ווא, או רבי בנמינ בר יפת? לא רבי חייא בר ווא?

ועוד מן הדא: מן מה דאנן המיין רבנן רב רביא עלון לאברייתא, ונסבין תורמסין ומברכין עליהון "בזרא פרי האדמה". ותורמסין לאו שלוקין הו? אין תימר: שגייא היא שאמרה התורה מרורין, תורמסין פיון ששלקו – כבר בטלה מרירתו.

אמר רבי יוסי בירבי בון: ולא פליגינן! זית, על ידי שדרכו לאכול הו, אף על פי שכבוש – בעינו הוא. ירק, פיון ששלקו – נשתנה.

רבי יעקב בר אחא אמר: איתפלגין רב נחמן ורבנן, רב נחמן אמר: "המוציא להם מן הארץ".

[דף מ"ג ע"ב] ורבנן אמרי: "מוציא להם מן הארץ".

אתייה אילין פלוגותא באינן פלוגותא. לפת – רבי חיינא בר יצחק, ורבי שמואל בר אימי, חד אמר: לפת – לא פת היתה? וחרנא אמר: לפת – לא פת היא עתידה להיות? (תהלים עב) **יהי פסת בר בארץ בראש הרים.**

רבי ירמיה בריה קומי רבי זעורא "המוציא להם מן הארץ" וקלסיה. מהו פרבי נהמיה? שלא לערב ראשי אותיות. מעתה, "חמן הארץ" שלא לערב ראשי אותיות!

על דעתיה דרב נחמן – "הבזרא פרי הגפן". ועל דעתיהון דרבנן – "בזרא פרי הגפן".

רבי זריקו אמר, רבי זעורא בעי: אהו דנסב תורמוסא ומברך עילוי ונפל מיניה, מהו מברכה עילוי זמן תגנינות? מה בינו לבין אמת המים? אמרין: תמן – לכה פיון דעתו מתחילה. ברם תכא – לא לכה פיון דעתו מתחלה.

תני רבי חייא: אין מברכין על הפת אלא בשעה שהוא פורס. אמר רבי חייא בר ווא: הדא אמרה: אהו דנסב עיגולא ומברך עילוי, והכא לא אתי בגדיה – צריד מברכה עילוי זמן תגנינות.

אמר רבי תנחום בר יודן: צריד לומר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שלא להזכיר שם שמים לכמלה.

עד פסחא ופרוס? רבי חננא ורבי מנא. חד אמר: עד פזית. וחרנא אמר:

מַסְכַּת קַרְבָּנוֹת פָּרָק שְׁנִי

א. הַשׁוֹחֵט הַזֶּבֶחַ לְזֶרֶק דָּמוֹ בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהִקְטִיר אַמּוּרִי בַּחוּץ, אוּ כֹזֵית מֵאֲמוּרִי בַּחוּץ, לֶאֱכַל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוּ כֹזֵית מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּעֵרְלִים וּטְמֵאִים. כִּי־צַד? הַשׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶחַ עַל מְנַת שְׂיִירְקוֹ עֵרְלִים וּטְמֵאִים בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת דָּמוֹ בַּחוּץ, עַל מְנַת שְׂיִקְטִירוֹ עֵרְלִים וּטְמֵאִים אֶת אַמּוּרִיו בַּחוּץ, אוּ כֹזֵית מֵאֲמוּרִיו בַּחוּץ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. לְזֶרֶק דָּמוֹ לְמַחֵר, אוּ מִקְצַת דָּמוֹ לְמַחֵר, לְהִקְטִיר אֶת אַמּוּרִיו לְמַחֵר, אוּ כֹזֵית מֵאֲמוּרִיו לְמַחֵר, לֶאֱכַל בְּשָׂרוֹ לְמַחֵר, אוּ כֹזֵית מִבְּשָׂרוֹ לְמַחֵר - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּעֵרְלִים וּבְטְמֵאִים, כִּי־צַד? הַשׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶחַ, עַל מְנַת שְׂיִירְקוֹ עֵרְלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ לְמַחֵר, אוּ מִקְצַת דָּמוֹ לְמַחֵר, עַל מְנַת שְׂיִקְטִירוֹ עֵרְלִין וּטְמֵאִין אֶת אַמּוּרִיו לְמַחֵר, אוּ כֹזֵית אַמּוּרִיו לְמַחֵר, עַל מְנַת שְׂיִאֲכָלוּ עֵרְלִים וּטְמֵאִים אֶת בְּשָׂרוֹ לְמַחֵר, אוּ כֹזֵית מִבְּשָׂרוֹ לְמַחֵר - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת.

ב. הַשׁוֹחֵט אֶת הָעוֹלָה לְזֶרֶק אֶת דָּמָהּ בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת דָּמָהּ בַּחוּץ, לֶאֱכֹל¹ בְּשָׂרָהּ בַּחוּץ, אוּ כֹזֵית מִבְּשָׂרָהּ בַּחוּץ - פְּסוּלָהּ, וְאֵין בָּהּ כֶּרֶת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּעֵרְלִים וּבְטְמֵאִים. הַשׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶחַ לֶאֱכֹל כֹּזֵית מֵעוֹר הָאֵלִיָּהּ חוּץ לְמִקְוָמָה - פְּסוּל, וְאֵין בָּהּ כֶּרֶת. חוּץ לְזִמְנָה - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אוֹכְלִים אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב, וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כֹּפֵר עֲכֹסִים אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: אַחַד עוֹר שֶׁתַּחַת הָאֵלִיָּהּ, וְאַחַד עוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל הָעֶגְלָה הָרָד, וְעוֹר פְּרוֹסוֹת בְּהֵמָה דְקָה, וְכֵל הַנֶּאֱכָלִין בְּעוֹר הַבֶּשֶׂר חוּץ לְמִקְוָמוֹ - פְּסוּל, וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. חוּץ לְזִמְנָה - פְּגוּל, וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשֶּׁחֲטָן שְׂלֵא לְשִׁמְן, קָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְזִמְנָן, אוּ שֶׁשֶּׁחֲטָן חוּץ

לְזִמְנָן, קָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק שְׂלֵא לְשִׁמְן - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וּבִלְבָד שֶׁיִּקְרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. כִּי־צַד קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ? שְׂחַט בְּשִׁתִּיקָה וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְזִמְנָו, אוּ שֶׁשֶּׁחַט חוּץ לְזִמְנָו, וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק בְּשִׁתִּיקָה, אוּ שֶׁשֶּׁחַט וְקָבַל וְהֵלֵךְ חוּץ לְזִמְנָו - זֶה הוּא שֶׁקָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. כִּי־צַד לֹא קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ? שְׂחַט חוּץ לְמִקְוָמוֹ, וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְזִמְנָו, אוּ שֶׁשֶּׁחַט חוּץ לְמִקְוָמוֹ, וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְמִקְוָמוֹ, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמִחֻשְׁבַּת מְקוֹם, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמִחֻשְׁבַּת זְמַן - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה הִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמִחֻשְׁבַּת מְקוֹם - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. הִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמִחֻשְׁבַּת זְמַן - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. כִּי־צַד קָדְמָה מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמִחֻשְׁבַּת מְקוֹם? שְׂחַטוֹ חוּץ לְזִמְנָו, קָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְמִקְוָמוֹ. כִּי־צַד קָדְמָה מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמִחֻשְׁבַּת זְמַן? שְׂחַט חוּץ לְמִקְוָמוֹ וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְזִמְנָו. הַפֶּסֶח וְהַחֲטָאת שֶׁשֶּׁחֲטָן שְׂלֵא לְשִׁמְן, [וְקָבַל וְהֵלֵךְ וְזָרַק חוּץ לְזִמְנָו] - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת, מִפְּנֵי שְׂלֵא קָרַב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. הַשׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶחַ, לֶאֱכַל בְּשָׂרוֹ לְחוּץ, לְהִקְטִיר מֵאֲמוּרִיו לְמַחֵר, לֶאֱכַל בְּשָׂרוֹ לְמַחֵר, לְהִקְטִיר מֵאֲמוּרִיו לְחוּץ, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמִחֻשְׁבַּת מְקוֹם, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמִחֻשְׁבַּת זְמַן - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה הִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמִחֻשְׁבַּת מְקוֹם - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. הִקְדִּים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמִחֻשְׁבַּת זְמַן - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.

ג. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשֶּׁחֲטָן חוּץ לְזִמְנָו, אוּ שֶׁקָבְלוּ פְּסוּלִין אֶת הַדָּם, וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוּ שֶׁלָּן הַדָּם וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוּ שֶׁיִּצָּא הַדָּם חוּץ לְקַלְעִים, וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוּ חוּץ לְזִמְנָו - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. הַשׁוֹחֵט אֶת

¹ הִינוּ לְהִקְטִיר.

הַזְבַּח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, וְכֵן כְּזֵית בְּפָנִים לְהַקְטִיר כְּזֵית מֵאֲמוּרָיו בְּפָנִים, וְכֵזֵית בַּחוּץ – פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, וְכֵזֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כְּזֵית הַיּוֹם, וְכֵזֵית לְמַחֵר – פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצֵי זֵית בַּחוּץ, וְכַחֲצֵי זֵית בְּפָנִים, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצֵי זֵית בַּחוּץ, וְכַחֲצֵי זֵית בְּפָנִים – כֶּשֶׁר. וְכֵן לְמַחֵר – כֶּשֶׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח, לְאָכַל חֲצֵי זֵית מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, וְחֲצֵי זֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצֵי זֵית הַיּוֹם וְכַחֲצֵי זֵית לְמַחֵר, בֵּין שְׁהֶקְדִים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמַחֻשְׁבַּת מְקוֹם – פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה אִם הֶקְדִים מִחֻשְׁבַּת זְמַן לְמַחֻשְׁבַּת מְקוֹם – פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. הֶקְדִים מִחֻשְׁבַּת מְקוֹם לְמַחֻשְׁבַּת זְמַן – פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצֵי זֵית בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצֵי זֵית בַּחוּץ, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצֵי זֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצֵי זֵית בַּחוּץ, שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטֵרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל אֲכִילָה וְאֲכִילָה, הַקְטֵרָה וְהַקְטֵרָה – מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ. כִּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, כְּזֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כְּזֵית בַּחוּץ, כְּזֵית לְמַחֵר – פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת, מִפְּנֵי שְׂאֲכִילָה וְאֲכִילָה, הַקְטֵרָה וְהַקְטֵרָה – מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ.² הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצֵי זֵית לְמַחֵר, וּבִשְׁעַת זְרִיקָה חָשֵׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצֵי זֵית לְמַחֵר – פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׂחִיטָה וְזִרְיקָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגְל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ פְּחוֹת מְכֻזֵית, לְמַחֵר – כֶּשֶׁר, שְׂאִין פְּחוֹת מְכֻזֵית, מִפְּגַל וּפּוֹסֵל בְּכָל מְקוֹם.

ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח, לְאָכַל אֲמוּרָיו, וְלְהַקְטִיר בְּשָׂרוֹ, לְאָכַל דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ

לְאָכַל, וְלְהַקְטִיר הַדְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְהַקְטִיר – כֶּשֶׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ, וְאֶת אֲמוּרָיו לְמַחֵר, אוֹ לְהוֹצִיא לְחוּץ – כֶּשֶׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְכַשֵּׁר. אָמַר לְהֵן רַבִּי יְהוּדָה: מַה אִם הֵנִיחַ אֶת הַדָּם לְמַחֵר – אֵינוֹ פּוֹסֵל. וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה כֶּשֶׁר, אֵין לָךְ שְׁפוֹסֵל אֶלָּא מִחֻשְׁבַּת אֲכִילָה וְהַקְטֵרָה, וְזִרְיקַת דָּמִים. אָמַר רַבִּי: כִּשְׁהִלְכְתִי לְמִצּוֹת מִדּוֹתַי אֲצַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן שְׁמוּעַ מִצְאֵתִי יוֹסֵף הַבְּבִלִי יוֹשֵׁב לְפָנָיו וְהִיָּה חָבִיב לּוֹ בְיוֹתֵר עַד לְאַחַת. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְבַּח לְהַנִּיחַ מִדָּמוֹ לְמַחֵר מַהוּ. אָמַר לוֹ: כֶּשֶׁר. עֲרַבִית? אָמַר לוֹ: כֶּשֶׁר. שְׁחַרִית? אָמַר לוֹ: כֶּשֶׁר. צִהְרִים? אָמַר לוֹ: כֶּשֶׁר. מִנְחָה? אָמַר לוֹ: כֶּשֶׁר, אֶלָּא שְׂרָבִי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. צִהְבוּ פָּנָיו שֶׁל יוֹסֵף הַבְּבִלִי. אָמַר לוֹ: יוֹסֵף! כְּמַדְמָה אֲנִי שְׂלָא כּוֹנְנָה שְׁמוּעֵתְנוּ עַד עֵתָה. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הֵן, אֶלָּא שְׂרָבִי יְהוּדָה פּוֹסֵל שְׁנָה לִי וְהַחֲזוֹרֵתִי עַל כָּל תַּלְמִידֵי וּבִקְשָׁתִי לִי חִבֵּר וְלֹא מִצְאֵתִי, עִכְשָׁו שְׁשֵׁנִית לִי פְסוּל הַחֲזוֹרֵת לִי אֲבֵרֵתִי, זָלְגוּ עֵינָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן שְׁמוּעַ דְּמַעוֹת. אָמַר: אֲשֶׁרִיכֶם תַּלְמִידֵי חַכְמַיִם שְׂדַבְרֵי תוֹרָה חִבִּיבִים עֲלֵיכֶם בְּיוֹתֵר, קָרָא עָלָיו הַמְקַרָּא הַזֶּה (תְּהִלִים קִיט, צו): "מַה אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם שִׁחֲתִי" וְגו', מִפְּנֵי שְׂרָבִי יְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לְפִיכָךְ שְׁנָה לּוֹ מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

מִסְכַּת קְרִבְנוֹת פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. כָּל הַזְבַּחִים שֶׁשָּׁחֲטָן שְׂלָא לְשִׁמְן – הֵרִי אֵלוֹ כֶּשֶׁרִין, לְפִיכָךְ אִם חָשֵׁב עָלָיו חוּץ לְמְקוֹמוֹ – פְּסוּל, וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת חוּץ לְזִמְנוֹ – פְּגוּל, וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כָּל הַזְבַּחִים שֶׁשָּׁחֲטָן אַחַד מִן הַפְּסוּלִין – הֵרִי אֵלוֹ כֶּשֶׁרִים, לְפִיכָךְ אִם חָשֵׁב עָלָיו חוּץ לְמְקוֹמוֹ – פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ – פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו

² פְּרוּשׁ: שְׂאִם לֹא הָיוּ מִצְטָרְפִין הֵיָּה כֶּשֶׁר (הַגֵּר"א).

וְהַחֲטָאָת שֶׁשְׁחָטָן שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן, וּמוֹסֵף עָלֶיהֶן הַזִּבְחָה שֶׁהוּא נִפְסַל בְּמַחֲשָׁבָה בְּעֵרְלִים וּבְטַמְאִים.

ד. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁשְׁחָטָן הָרֵאשׁוֹן בְּשִׁתִּיקָה וְהַשְּׁנִי חוּץ לְזִמְנוֹ, אָף עַל פִּי שְׁזָה שְׁחַט בְּשִׁתִּיקָה וְזָרַק אֶת הַדָּם - פְּסוּל. הַפְּסוּל וְהַחֲטָאָת שֶׁשְׁחָטָן הָרֵאשׁוֹן לְשִׁמּוֹן וְהַשְּׁנִי שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן, אָף עַל פִּי שְׁזָה שְׁחַט לְשִׁמּוֹן וְזָרַק אֶת הַדָּם - פְּסוּל. זֶה הוּא כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַנִּפְסָל בְּמַחֲשָׁבָה, בֵּין שֶׁעַל הָרֵאשׁוֹן חֹשֵׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חֹשֵׁב - פְּסוּל, אָף עַל פִּי שֵׁיִשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחַר - פְּסוּל. כָּל הַנִּפְסָל בְּמַעֲשֵׂה, בֵּין שֶׁעַל הָרֵאשׁוֹן חֹשֵׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חֹשֵׁב - פְּסוּל, אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וּיקָבֵל - כְּשֶׁר. קָבֵל הוּר, קָבֵל הַפְּסוּל, קָבֵל בְּשִׂמְאָלוֹ, קָבֵל בְּכָלִי חוּל - פְּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וּיקָבֵל - כְּשֶׁר. קָבֵל בְּכָלִי קֹדֶשׁ וְנִתֵּן בְּכָלִי חוּל - יִחְזֹר וּיקָבֵל בְּכָלִי קֹדֶשׁ. נִתֵּן אֶת הַנִּתֵּן לְמִטָּן לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּתֵּן לְמַעְלָן לְמִטָּן, אֶת הַנִּתֵּן בְּפָנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתֵּן בַּחוּץ בְּפָנִים - פְּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וּיקָבֵל - כְּשֶׁר.

ה. יֵשׁ מֵהֵן מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפָגְלִין, מִתְּפָגְלִין וְלֹא מִפְּגָלִין, מִפְּגָלִין וּמִתְּפָגְלִין, לֹא מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפָגְלִין. אֵלּוּ שֶׁהֵן מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפָגְלִין: שְׁחִיטָה, קְבוּלָה וְהַלוּף. כִּיצַד? שְׁחַט קָבֵל וְהִלֵּף עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר אַמּוּרִין לְמַחֵר - הָרִי אֵלּוּ מִפְּגָלִין. כִּיצַד אֵין מִתְּפָגְלִין? שְׁחַט עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר אַמּוּרִין וְהִלֵּף לְמַחֵר - הָרִי אֵלּוּ אֵין מִתְּפָגְלִין. וְאֵלּוּ שֶׁהֵן מִתְּפָגְלִין וְלֹא מִפְּגָלִין: שְׁרִירֵי הַדָּם וְהַקְּטֵר אַמּוּרִין וְאֶכִילֵת בְּשֶׁר. כִּיצַד? שְׁחַט לְשִׁפּוּף שְׁרִירֵי הַדָּם, עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר אַמּוּרִין וְלֶאֱכַל מִן הַבְּשָׂר לְמַחֵר - הָרִי אֵלּוּ מִתְּפָגְלִין. כִּיצַד אֵין מִפְּגָלִין? שְׁפָף שְׁרִירֵי הַדָּם עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר אַמּוּרִין, וְהַקְּטֵר אַמּוּרִין עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר מִן הַבְּשָׂר לְמַחֵר - הָרִי אֵלּוּ אֵין

כֶּרֶת. כִּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזִּבְחָה עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר עֵרְלִים וּטַמְאִים אֶת דָּמוֹ, עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר עֵרְלִים וּטַמְאִים אֶת אַמּוּרִיו, עַל מִנְתַּלְהֵקטִיר עֵרְלִים וּטַמְאִים אֶת בְּשָׂרוֹ - כְּשֶׁר, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמַקְוָמוֹ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. חוּץ לְזִמְנוֹ - פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת.

ב. קָבֵל הַכֹּהֵן, קָבֵל הַכְּשֶׁר, קָבֵל בִּימִינוֹ, קָבֵל בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ - כְּשֶׁר, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמַקְוָמוֹ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. חָשַׁב לִתֵּן אֶת הַנִּתְּנִין לְמִטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתְּנִין לְמַעְלָה לְמִטָּה, אֶת הַנִּתְּנִין בְּפָנִים בַּחוּץ וְאֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בְּפָנִים - כְּשֶׁר, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לְמַקְוָמוֹ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁקָּבֵל דָּמָן אַחַד מִן הַפְּסוּלִין - הָרִי הוּא פְּסוּל, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לְמַקְוָמוֹ בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פְּגוּל.

ג. הַפְּסוּל וְהַחֲטָאָת שֶׁשְׁחָטָן שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן - הָרִי הֵן פְּסוּלִין, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלֵיהֶן בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמַקְוָמָן - אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל. אַחַד הַפְּסוּל וְחֲטָאָת, וְאַחַד כָּל הַזִּבְחִים, שֶׁקָּבֵל דָּמָן זָר וְאוֹנֵן וּטְבוּל יוֹם, מַחֲסֵר בְּגָדִים וּמַחֲסֵר כְּפוּרִים, וְשֵׁלֵא רְחוּץ יָדַים וְרִגְלַיִם, עֵרֵל, טַמְא, יוֹשֵׁב וְעוֹמֵד עַל גְּבִי כְּלִי, עַל גְּבִי בְּהֵמָה, עַל גְּבִי רִגְלֵי חִבְרוֹ - פְּסוּל, לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ בֵּין חוּץ לְמַקְוָמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פְּגוּל. [יִקָּבֵל זָר קָבֵל פְּסוּל קָבֵל בְּשִׂמְאָל קָבֵל בְּכָלִי חוּל פְּסוּל לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמַקְוָמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פְּגוּל]. נִתֵּן אֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בְּפָנִים וְאֶת הַנִּתְּנִין בְּפָנִים בַּחוּץ - פְּסוּל. לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזִמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמַקְוָמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פְּגוּל. זֶה הַכְּלָל, אֵין הַזִּבְחָה נִפְסַל אֲלֹא בְּאַרְבַּעָה דְּבָרִים - בְּשִׁחִיטָה, וּבְמִתֵּן כְּלִי, וּבְהַלוּף, וּבְזִרְיָקָה, מוֹסֵף עָלֵיהֶן הַפְּסוּל

³ הַגֵּר"א מוֹחֵק אֶת כָּל מֵה שֶׁבְּסוּגְרִים הַמְּרַבְּעוֹת.

אם יש פזיזת לכל אחד ואחד - זורק. ואם לאו - לא זורק. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה, נטל הבשר והחלבים קמים - זורק את הדם על החלבים. נטל החלב והבשר קים - זורק את הדם על הבשר. אבל בפסח אינו כן, אף על פי שנטל בשר וחלב קים - אין זורק את הדם על החלב, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמא בשר והחלב קים, אם יש פזיזת לכל אחד ואחד - זורק, ואם לאו - לא זורק. שחט בשתיקה ויצא הדם חוץ לקלעים וזרקו בשתיקה - הרי זה כמות שהיה, מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חייבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נטמא הדם וזרקו בשתיקה - אין מועלין בבשר קדשי קדשים ומועלין באמורי קדשים קלים, וחייבין עליהן משום נותר ומשום טמא, שהציץ מרצה על הטמא, ואין מרצה לא על הלך ולא על היוצא. שחט בשתיקה ויצא הבשר חוץ לקלעים, וזרק את הדם בשתיקה. רבי אליעזר אומר: הרי זה כמות שהיה - מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חייבין עליהן משום נותר וטמא. רבי עקיבה אומר: הרצה הציץ על היוצא - אין מועלין בבשר קדשי קדשים אכל מועלין באמורי קדשים קלים, וחייבין עליהן משום נותר ומשום נותר ומשום טמא. נטמא בשר וזרק את הדם בשתיקה - הכל מודים שאין מועלין בבשר קדשי קדשים, אבל מועלין באמורי קדשים קלים, וחייבין עליהן משום נותר ומשום טמא, שהציץ מרצה על הטמאים ואינו מרצה, לא על הלך ולא על היוצא.

ג. שחט בשתיקה ויצא הדם חוץ לקלעים וזרקו חוץ לזמנו, או ששחט חוץ לזמנו ויצא הדם חוץ לקלעים וזרקו חוץ לזמנו - הרי הוא כמות שהיה. מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חייבין עליו משום פגול. נטמא הדם וזרקו חוץ לזמנו - עדין מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, אבל חייבין עליו משום פגול, שהציץ מרצה

מפגלין. זריקה מפגלת ומתפגלת, כיצד היא מפגלת? שחט קבל והילך על מנת לזרק את הדם למחר - הרי זו מפגלת. כיצד מתפגלת? זרק את הדם על מנת לשפך שירי הדם, להקטיר אמורין לאכל מן הבשר למחר - הרי זו מתפגלת. אלו לא מפגלין ולא מתפגלין: העצמות, והגידים, והקרניים, והטלפים, וצמר שבראשי כבשים, ושער שבזקן התישים, ביצי תורין ומוראת העוף, והנוצה, והעור, האבר, והאלל, והשילל, והשליא - כל אלו אין מפגלין את הזבח, לא חוץ לזמנו ולא חוץ למקומו, ואין מחשבה פוסלת בהן משום פגול. והמעלה אותן בחוץ - פטור.

מסכת קרבנות פֶּרֶק רביעי

א. רבי יהושע אומר: אם אין דם - אין בשר, אם אין בשר - אין דם. רבי אליעזר אומר: דם אף על פי שאין בשר. כיצד? נטמא הדם או שנספך, או שיצא חוץ לקלעים - הבשר חעבר צורתו ויצא לבית השרפה. נטמא בשר או שנפסל, או שיצא חוץ לקלעים. רבי אליעזר אומר: זורק את הדם. רבי יהושע אומר: לא זורק, אם זרק את הדם, בין בשוגג בין במזיד - מודה רבי יהושע שהרצה. רבי יהושע אומר: הרי הוא אומר (דברים יב, כז): "ועשית עלתידך הבשר והדם". אם אין דם - אין בשר, אם אין בשר - אין דם. אמר לו רבי אליעזר: הרי הוא אומר (שם): "ודם זבחיך ישפך", אף על פי שאין הבשר. מה אני מקים "הבשר והדם"? מקיש בשר לדם, מה הדם בזריקה - אף הבשר בזריקה. יכול? הא זורק ודובק? תלמוד לומר (ויקרא א, יב): "ועורף הכהן אתם" - זורק ועורף ולא זורק ודובק.

ב. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנסחט מהן פזיזת בשר וכזיזת חלב - זורק את הדם. כחצי זיזת בשר כחצי זיזת חלב - אין זורק את הדם. ובעולה, אם נשתיר ממנו כחצי זיזת בשר, כחצי זיזת חלב - זורק את הדם, מפני שבעולה כלה כליל, ובמנחה - אפלו כל המנחה קימת - לא זורק. ובפסח

הַאֲחֻרֹנָה, אֶפְלוּ עַל שְׂרֵי הַדָּם, חוּץ לְמִקְוָמוּ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כְּרַת, חוּץ לְזַמְנוֹ - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כְּרַת. בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּדָמִים הַנִּתְּנִין בַּחוּץ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אֲבָל דָּמִים הַנִּתְּנִין בְּפָנִים עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי, כְּגוֹן אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ שָׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁל פֶּר הַעֵדָה, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁל פֶּר כֹּהֵן מְשִׁיחַ, בֵּין בְּשַׁחֲטָה, בֵּין בְּקַבּוּל, בֵּין בְּהַלּוּף, בֵּין שֶׁהוּא חָשֵׁב עַל הֶרְאֻשׁוֹנָה, בֵּין שֶׁחָשֵׁב עַל הַאֲחֻרֹנָה, אֶפְלוּ עַל אַחַת מֵהֶן, חוּץ לְמִקְוָמוּ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כְּרַת, חוּץ לְזַמְנוֹ - פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כְּרַת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמֹרִים: אֵין פְּגוּל בְּפָנִים.

מִסְכַּת קְרִבּוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. נִסְכֵי בַּהֲמָה - חֵיבִין עָלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל, מִפְּנֵי שְׂדֵם הַזֹּבַח מִתְּרִין לְקָרֵב; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמֹרִים: אֵין חֵיבִין עָלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל, מִפְּנֵי שְׂאֵדָם מְבִיא זְבָחִים הַיּוֹם וְנִסְכֵים לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. אָמַר לָהֶם: אִף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֶלָּא בְּכֹאֵם עִם הַזֹּבַח. אָמְרוּ לוֹ: אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹתוֹ לְזֹבַח אַחֵר. לוּג שְׁמֹן שָׁל מְצֻרַע חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל, מִפְּנֵי שְׂדֵם הָאֵשׁ מִתִּירוֹ לְבַהּוֹנוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמֹרִים: אֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל, מִפְּנֵי שְׂאֵדָם מְבִיא אֲשֶׁמוּ הַיּוֹם וְלָגוּ לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. אָמַר לָהֶן: אִף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֶלָּא בְּכֹאֵין עִם הָאֵשׁ, אָמְרוּ לוֹ: אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹתוֹ לְאֵשׁ מְצֻרַע אַחֵר.

ב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: הַקְּטָרֶת וְהַלְבֹנָה אֵינָם רְאוּיִין לְאֲכִילָה, וְאֵין חֵיבִין עָלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא. הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: יָפָה כַח הַמְזֻבַּח מִכַח הַכֹּהֲנִים, וְכַח הַכֹּהֲנִים מִכַח הַמְזֻבַּח. יָפָה כַח הַמְזֻבַּח בַּקְּטָרֶת וְהַלְבֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ וּמִנְחַת נִסְכִים וּבְעוֹלַת הָעוֹף, שְׂאֵין לְכֹהֲנִים בְּהֵן כְּלוּם. יָפָה כַח הַכֹּהֲנִים בְּשִׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים וְשְׂרֵי מִנְחוֹת וְחֻטָּאת, שְׂאֵין לְמִזְבַּח בְּהֵן כְּלוּם. וְיָפָה כַח כֹּהֲנִים מִכַח יִשְׂרָאֵל וְכַח יִשְׂרָאֵל מִכַח כֹּהֲנִים. יָפָה כַח הַכֹּהֲנִים בְּקֹדֶשִׁי קְדָשִׁים וּבְכֹר שְׂאֵין

עַל הַטָּמֵא וְאֵין מְרַצָּה לֹא עַל הַלֵּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. שְׁחַט בְּשִׁתִּיקָה וְיֹצֵא בְּשֶׁר חוּץ לְקַלְעִים, וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לְזַמְנוֹ, אוֹ שְׁחַט חוּץ לְזַמְנוֹ, וְיֹצֵא בְּשֶׁר חוּץ לְקַלְעִים, וְזָרַק אֶת הַדָּם בְּשִׁתִּיקָה, אוֹ שְׁחַט חוּץ לְזַמְנוֹ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֹמֵר: הִרִי זֶה כְּמוֹת שְׁהִיָּה, מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קְדָשִׁי קְדָשִׁים וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֲמֹרֵי קְדָשִׁים קָלִים, וְאֵין חֵיבִין עָלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר: הֶרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, וְעִדִּין מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קְדָשִׁי קְדָשִׁים, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֲמֹרֵי קְדָשִׁים קָלִים וְחֵיבִין עָלֵיהֶם מִשּׁוּם פְּגוּל. נְטָמָא הַבְּשֶׁר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לְזַמְנוֹ - הַכֹּל מוֹדִים שְׁעִדִּין מוֹעֲלִין בְּבֶשֶׁר קְדָשִׁי קְדָשִׁים, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֲמֹרֵי קְדָשִׁים קָלִים, אֲבָל חֵיבִין עָלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצָּה עַל הַטָּמֵאִים, וְאֵינוֹ מְרַצָּה לֹא עַל הַלֵּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

ד. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: אֹמֵר דְּבַר אֶחָד מִקּוּלֵי בֵית שְׁמַאי וּמְחוּמְרֵי בֵית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אֲמֹרִים: שְׁתֵּי מִתְּנוֹת מְכַשְׁרוֹת וּמִפְּגָלוֹת בְּחֻטָּאת, וּמִתְּנָה אַחַת בְּכָל הַזְבָּחִים. בֵּית הַלֵּל אֲמֹרִים: אֶחָד חֻטָּאת וְאֶחָד כָּל הַזְבָּחִים מִתְּנָה אַחַת מְכַשְׁרַת וּמִפְּגָלַת. כִּיצַד? נִתֵּן אַחַת בְּשִׁתִּיקָה וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם, בֵּית שְׁמַאי פּוֹסְלִין וּבֵית הַלֵּל מְכַשְׁרִין. שְׁתֵּים בְּשִׁתִּיקָה וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כְּשֶׁר. אַחַת חוּץ לְזַמְנוֹ וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם, בֵּית שְׁמַאי אֲמֹרִים: פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כְּרַת. בֵּית הַלֵּל אֲמֹרִים: פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כְּרַת. שְׁתֵּים חוּץ לְזַמְנוֹ וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפְּגוּל. אַחַת חוּץ לְזַמְנוֹ וְאַחַת חוּץ לְמִקְוָמוּ. בֵּית שְׁמַאי אֲמֹרִים: פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כְּרַת. בֵּית הַלֵּל אֲמֹרִים: פְּגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כְּרַת. בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּחֻטָּאת אֲבָל בְּשֶׁאֵר כָּל הַזְבָּחִים, נִתֵּן אַחַת בְּשִׁתִּיקָה וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כְּשֶׁר, אַחַת חוּץ לְזַמְנוֹ, וְנִשְׁפָּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא פְּגוּל, אַחַת חוּץ לְזַמְנוֹ וְאַחַת חוּץ לְמִקְוָמוּ - פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כְּרַת. בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִרְיָקָה, אֲבָל בְּשַׁחֲטָה בְּקַבּוּל וּבְהַלּוּף, בֵּין שֶׁחָשֵׁב עַל הֶרְאֻשׁוֹנָה בֵּין שֶׁחָשֵׁב עַל

לְיִשְׂרָאֵל בְּהֵן כְּלוּם. יִפֶּה כַח יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׁר
בְּהֵמָה וּבְכַפְסָח שְׂאִין לְכַהֲנִים בְּהֵן כְּלוּם.

ג. פְּרִים הַנְּשָׂרְפִים וּשְׂעִירִים הַנְּשָׂרְפִים כִּיּוֹן
שְׂשֻׁחָטָן וְזֶרֶק דָּמָן - מוֹעֲלִין בְּהֵן וְחִיבִין
עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵין חִיבִין מִשּׁוּם פִּגּוּל
אֵלָא עַל דְּבָר שֶׁהוּא כְּשִׁלְמִים וְדָמוֹ נִתֵּן עַל
מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: הֲלֹכָה זֶה
אָמַר לִי רַבִּי עֲקִיבָה, אֵין חִיבִין מִשּׁוּם פִּגּוּל
אֵלָא עַל דְּבָר שֶׁהוּא כְּשִׁלְמִים וְדָמוֹ נִתֵּן עַל
מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי
יוֹסִי: פִּגְל בְּדָבָר הַנֶּעֱשֶׂה מִהֵן בַּחוּץ - פִּגְל.
בְּדָבָר הַנֶּעֱשֶׂה מִהֵן בְּפָנִים - לֹא פִּגְל, כִּיֵּצֵד?
הִיָּה עוֹמֵד בַּחוּץ, וְאָמַר: 'הֲרִינִי שׁוֹחֵט עַל
מִנֵּת לְהִזּוֹת מִדָּמוֹ לְמַחֵר' - לֹא פִּגְל,
שְׂמַחֲשֻׁבָה בַּחוּץ בְּדָבָר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים. הִיָּה
עוֹמֵד בְּפָנִים וְאָמַר: 'הֲרִינִי מִזֶּה עַל מִנֵּת
לְהִקְטִיר אֲמוּרִין לְמַחֵר וּלְשַׁפֵּךְ שִׁירִים
לְמַחֵר' - לֹא פִּגְל, שְׂמַחֲשֻׁבָה בְּפָנִים בְּדָבָר
הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ. הִיָּה עוֹמֵד בַּחוּץ וְאָמַר:
'הֲרִינִי שׁוֹחֵט עַל מִנֵּת לְשַׁפֵּךְ שִׁירִים לְמַחֵר
וּלְהִקְטִיר אֲמוּרִין לְמַחֵר' - פִּגְל, שְׂמַחֲשֻׁבָה
בַּחוּץ בְּדָבָר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ.

ד. קִדְשֵׁי עֶכָוִם - לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין, וְאֵין
חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתֵר וְטָמֵא. וְאֵין
עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאֵין מְבִיאִין נְסֻכִים, אֲבָל
קָרְבָּן טְעוּנִים נְסֻכִים; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: כִּכְלָן אֲנִי רוֹאֶה לְהַחֲמִיר.
בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל
בְּקִדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת - מוּדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן
שְׂמוּעֲלִין בְּהֵן, וּדְבָרִים שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן
מִשּׁוּם פִּגּוּל - חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתֵר
וּמִשּׁוּם טָמֵא. אֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּפִגּוּל וּבִנְוֹתֵר
וּבְטָמֵא בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אֵלָא אַחַר זְרִיקָה,
שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל וּנְוֹתֵר וְטָמֵא,
אֵלָא לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים.

ה. חֵמֶר בְּפִגּוּל שְׂאִין בְּנוֹתֵר וּבְטָמֵא, וּבִנְוֹתֵר
וּבְטָמֵא שְׂאִין בְּפִגּוּל, שֶׁהַפִּגּוּל נוֹהֵג
בְּמַחֲשֻׁבָה וְנוֹהֵג לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמִים, וְאִם
נִתְפַּגֵּל מִקְצַת הַזִּבְחָה - נִתְפַּגֵּל כְּלוּ, מָה שְׂאִין
כֵּן בְּנוֹתֵר וְטָמֵא. חֵמֶר בְּנוֹתֵר וּבְטָמֵא,

שֶׁהַדְּבָרִים שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל -
חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתֵר וּמִשּׁוּם טָמֵא. נוֹתֵר
- חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתֵר וּמִשּׁוּם טָמֵא, מָה
שְׂאִין כֵּן בְּפִגּוּל. חֵמֶר בְּפִגּוּל וּבִנְוֹתֵר שְׂאִין
בְּטָמֵא, חֵמֶר בְּטָמֵא שְׂאִין בְּפִגּוּל וּבִנְוֹתֵר:
שֶׁהַפִּגּוּל וְהַנְּוֹתֵר בִּיְדֵיעָה אַחַת, וְהַטָּמֵא
בְּשְׁתֵּי יְדֵיעוֹת; פִּגּוּל וְנוֹתֵר בְּקַבּוּעָה וְטָמֵא
בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד; פִּגּוּל וְנוֹתֵר לֹא הִתְרוּ מְכַלְלִין
וְהַטָּמֵא הִתְרָה מְכַלְלוּ. חֵמֶר בְּטָמֵא, שֶׁהַטָּמֵא
נוֹהֵג בְּתֻרְמוֹהָ וְנוֹהֵג לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, וְאִם
נְטָמֵא מִקְצַת הָאֵבָר - נְטָמֵא כְּלוּ, מָה שְׂאִין
כֵּן בְּפִגּוּל וּבִנְוֹתֵר.

ו. חֵמֶר בְּטָמֵא שְׂאִין בְּיוֹצֵא וּבִיּוֹצֵא שְׂאִין
בְּטָמֵא; שֶׁהַטָּמֵא נוֹהֵג בְּקִדְשֵׁי קִדְשִׁים
וּבְקִדְשִׁים קְלִים, וְנוֹהֵג בְּקִדְשֵׁי הַגְּבוּל מָה
שְׂאִין כֵּן בְּיוֹצֵא. חֵמֶר בְּיוֹצֵא שֶׁהַיּוֹצֵא לֹא
הִתְרָה מְכַלְלוּ וְאֵין הַצֵּיץ מֵרָצָה עֲלָיו, מָה
שְׂאִין כֵּן בְּטָמֵא. בְּאֵיזָה טָמֵא אָמְרוּ? בְּטָמֵא
שְׂאֵכֶל בְּשׂוֹר טְהוֹר וּבְשׂוֹר טָמֵא, אֲבָל טְהוֹר
שְׂאֵכֶל בְּשׂוֹר טָמֵא, וְהַאֹכֵל מִן הַקִּדְשִׁים לְפָנֵי
זְרִיקַת דָּמָן. וּמִן הַעוֹלָה, וּמִן הָאֲמוּרִין, בֵּין
לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמָן וּבֵין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמָן - הֲרִי
זֶה לּוֹקֵה אֶת הָאֲרֻבָּעִים. כִּלְלוּ שֶׁל דְּבָר: אֵין
חִיבִין קָרְבָּן אֵלָא עַל פִּגּוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא.

ז. לְשֵׁם שֶׁשֶׁה דְּבָרִים הַזִּבְחָה נִזְבַּח: לְשֵׁם זִבְחָה,
לְשֵׁם זִבְחָה, לְשֵׁם הַשֵּׁם, לְשֵׁם אִישִׁים, לְשֵׁם
רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחּוּחַ, וְחֻטָּאת וְאִשָּׁם לְשֵׁם
הַחֻטָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִף מִי שֶׁלֹּא הִיָּה
בְּלָבוֹ לְשֵׁם אֶחָד כִּכְלָן אֵלָה כְּשׂוֹר, שֶׁהֵן תְּנֵאֵי
בֵּית דִּין, שְׂאִין מַחֲשֻׁבָה הוֹלֵכֶת אֵלָא לְאַחַר
הַעוֹבֵד. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֵלָא לְאַחַר
הַשׁוֹחֵט, שֶׁהַשׁוֹחֵט מִתְכַּוֵּן לְשֵׁם חֻטָּאת,
וְהַבְּעֵלִים מִתְכַּוֵּנִין לְשֵׁם עוֹלָה, אוֹ הַשׁוֹחֵט
מִתְכַּוֵּן לְשֵׁם עוֹלָה וְהַבְּעֵלִים מִתְכַּוֵּנִין לְשֵׁם
חֻטָּאת, לְעוֹלָם אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֵלָא לְאַחַר
הַשׁוֹחֵט.

מִסְכַּת קָרְבָּנוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. אֵיזָהוּ צִפּוֹן הַמִּזְבֵּחַ שֶׁכְּשֵׁר לְשַׁחֲטוֹת
קִדְשֵׁי קִדְשִׁים? מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ הַצִּפּוֹנִי וְעַד
כְּתַל הַעֲזָרָה הַצִּפּוֹנִי עַל פְּנֵי כָּל הַמִּזְבֵּחַ

הַצְּפוּנִי. וַיִּשְׁנֶן שְׁלֹשִׁים אַמָּה; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹסִיף מְכַנְגֵד בֵּין הָאוּלָם לְמִזְבֵּחַ, וְעַד כְּנֶגֶד בֵּית הַחֲלִיפוֹת, וַיִּשְׁנֶן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה. וְרַבִּי מוֹסִיף מְקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי הַכֹּהֲנִים אַחַד עֶשֶׂר אַמָּה. וּמְקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי יִשְׂרָאֵל אַחַד עֶשֶׂר אַמָּה, מְקוֹם הַכְּתָל הַצְּפוּנִי וְעַד כְּתַל הָעֵוֶרָה הַמְּזֻרְחִי. וְכֹשֶׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה בַצֶּפוֹן כֶּךָ קְבוּל הֵדֵם בַצֶּפוֹן.

ב. הִיָּה עוֹמֵד בְּדָרוֹם וּפָשַׁט יָדוֹ לַצֶּפוֹן, וְשָׁחַט - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. וְאִם קָבַל הֵדֵם - פְּסוּל. הַכְּנִיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַצֶּפוֹן וְשָׁחַט - כְּאִלוֹ נִכְנַס כְּלוֹ. פְּרָכְסָה הַיּוֹצֵאת לְדָרוֹם וְהַחֲזִירָה לַצֶּפוֹן - כְּשֶׁרָה. קָדוּשִׁים קְלִים - שְׁחִיטָתָן בַּפְּנִים וְקְבוּל דָּמֶן בַּפְּנִים. שָׁחַט בַּפְּנִים וְקָבַל בַּחוּץ, בַּחוּץ וְקָבַל בַּפְּנִים - פְּסוּל, עַד שִׁישְׁחַט בַּפְּנִים וַיִּקְבַּל בַּפְּנִים. הִיָּה עוֹמֵד בַּחוּץ וּפָשַׁט יָדוֹ לַפְּנִים, וְשָׁחַט - כְּשֶׁרָה, וְאִם קָבַל הֵדֵם - פְּסוּל. הַכְּנִיס רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ לַפְּנִים וְשָׁחַט - פְּסוּל, כְּאִלוֹ לֹא נִכְנַס כְּלוֹ. פְּרָכְסָה וַיּוֹצֵאת לַחוּץ וְהַחֲזִירָה לַפְּנִים - פְּסוּלָה. וְכֹשֶׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה בַּיּוֹם, כֶּךָ קְבוּל הֵדֵם בַּיּוֹם. שָׁחַט בַּיּוֹם וְקָבַל בַּלַּיְלָה. שָׁחַט בַּלַּיְלָה וְקָבַל בַּיּוֹם - פְּסוּל, עַד שִׁישְׁחַט בַּיּוֹם וַיִּקְבַּל בַּיּוֹם.

ג. פָּרִים הַנִּשְׁרָפִים וְשִׁעִירִים הַנִּשְׁרָפִים, שָׁחַטָן וְזָרַק דָּמָן. נִכְנַס וְעַמֵּד בֵּין מִזְבֵּחַ הַזֵּהָב לְמַנּוּחָה, מִזְבֵּחַ הִיָּה לַפְּנִים מִמֶּנּוּ, טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים, עַל כָּל הַזָּיָה טְבִילָה, נִתֵּן עַל הַקֶּרֶן מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן - כְּשֶׁרָה, מִן הַקֶּרֶן וּלְפָנִים - פְּסוּל. שְׁנָה מִתֵּן קֶרְנוֹת - פְּסוּל, חִסַּר מִן הַמִּתְנֹת אֶפִּילוֹ אַחַת - פְּסוּל. יָצָא וְהִיָּה שׁוֹפֵף שְׁיָרֵי הֵדֵם לִיסוּד מְעַרְבֵי שֵׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְשֵׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הִיָּה שׁוֹפֵף לִיסוּד דְּרוּמִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֱלוֹ וְאֱלוֹ לִיסוּד מְעַרְבֵי. אֱלוֹ וְאֱלוֹ מִתְעַרְבִין בְּאַמָּה וַיּוֹצֵאֵן לְנַחַל קֶדְרוֹן וְנִמְכְּרִין לְגַנְנִין לְזָבַל וּמוֹעֲלִים בָּהֶן; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְרַבִּי מְאִיר. וְחַכְמֵים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלָה בְּדָמִים.

ד. חֲטָאוֹת הַצְּבוּר וְהַיְחִיד, כִּיצַד סָדַר מִתֵּן דָּמִים שְׁלֵהֶם? הִיָּה עוֹלָה בְּכַבֵּשׁ וּפְנָה לְסוּכָב, וְכֹא לֹא לְקֶרֶן דְּרוּמִית מְזֻרְחִית, טוֹבֵל אֶצְבְּעוֹ הַמִּימֵנִת שְׁבִימִין, נוֹתֵן בְּגוּדְלוֹ מִלְמַעְלָה וּבְאֶצְבְּעוֹ קִטְנָה מִלְמַטָּה וּמַחֲטָא וַיּוֹרֵד כְּנֶגֶד חֲדָה שֶׁל קֶרֶן, עַד שֶׁהֵדֵם שְׁבָאֶצְבְּעוֹ כְּלָה. נִתֵּן עַל הַקֶּרֶן מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן - כְּשֶׁר. מִן הַקֶּרֶן וּלְפָנִים - פְּסוּל. שְׁנָה מִתֵּן קֶרְנוֹת - פְּסוּל. חִסַּר מִן הַמִּתְנֹת אֶפִּילוֹ אַחַת - פְּסוּלָה. שְׁיָרֵי הֵדֵם הִיָּה שׁוֹפֵף וַיּוֹרֵד לִיסוּד דְּרוּמִי. רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: בְּמִקּוּמוֹ הִיָּה עוֹמֵד וְשׁוֹפֵף לִיסוּד דְּרוּמִי.

ה. הִיסוּד הִיָּה מְקִיף פָּנָי כָּל הַמִּזְבֵּחַ מִן הַצֶּפוֹן לְמַעְרָב אַמָּה עַל אַמָּה טַפַּח כְּלָפֵי מִזְבֵּחַ, אוֹכַל בְּדָרוֹם אַחַת וּבְמִזְרָח אַמָּה, וּבְקֶרֶן דְּרוּמִית מְזֻרְחִית לֹא הִיָּה לָהּ יְסוּד, אֲלֹא חוּט שֶׁל סִיקְרָא הִיָּה בְּאַמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, מִמֶּנּוּ וּלְמַעְלָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, מִמֶּנּוּ וּלְמַעְלָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, שְׁכַל הַנִּתְנִין לְמִטָּן - כְּשֶׁרִין מַחוּט הַסִּיקְרָא וּלְמִטָּן, וְכַל הַנִּתְנִין לְמַעְלָה - כְּשֶׁרִין מַחוּט הַסִּיקְרָא וּלְמַעְלָה; דְּבָרֵי רַבִּי רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעוֹלַת הַעוֹף, אֲבָל בְּחֲטָאֵת בְּהֵמָה לֹא הָיוּ נוֹתְנִין אֲלֹא עַל גּוֹפָה שֶׁל קֶרֶן. הִיסוּד הִיָּה מְנַקֵּב כְּמִין שְׁנֵי חוּטִין דְּקִין, שְׁבָהֶן הָיוּ דָמִים יוֹרְדִין וּמִתְעַרְבִין בְּאַמָּה וַיּוֹצֵאֵן לְנַחַל קֶדְרוֹן, וְנִמְכְּרִין לְגַנְנִין וְלְזָבַל וּמוֹעֲלִין בָּהֶן.

ו. עוֹלָה וְתַמּוּרַת עוֹלָה זֹבְחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר, וְאַשְׁמוֹת, וְתוֹדָה, וְאֵיל נְזִיר וּשְׁלָמִים, וְהַשְּׁלָמִים הַבָּאִין מִחֲמַת פֶּסֶת, וְאֶחָד עֶשֶׂר שְׁבַמְעֶשֶׂר פֶּסֶת שְׁעָבַר זְמַנּוֹ, כִּיצַד סָדַר מִתֵּן דָּמִים שְׁלֵהֶן? בָּא לֹא לְקֶרֶן מְזֻרְחִית צְפוּנִית - נוֹתֵן מְזֻרְחָה צְפוּנָה. מְעַרְבִית דְּרוּמִית - נוֹתֵן מְעַרְבָה דְּרוּמָה. רַבִּי נְחֵמְיָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים: בָּא לֹא לְקֶרֶן מְזֻרְחִית צְפוּנִית - נוֹתֵן מְזֻרְחָה צְפוּנָה. צְפוּנִית מְעַרְבִית - נוֹתֵן מְעַרְבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצְפָּה הִיָּה מְשַׁנֵּה בְּתַמִּיד, בָּא לֹא לְקֶרֶן מְזֻרְחִית צְפוּנִית - נוֹתֵן מְזֻרְחָה צְפוּנָה, צְפוּנִית מְעַרְבִית -

נותן מעֲרָבָה. דְּרוּמִית - נותן דְּרוּמָה. נתן על הקֶרֶן מִכָּאן ומִכָּאן - כְּשֶׁר. מִן הַקֶּרֶן וּלְפָנִים - פְּסוּלָה. שָׁנָה מִתּוֹן קֶרְנוֹת - כְּשֶׁר. חֶסֶר מִן הַמִּתְנוֹת אוֹ שְׁלֵא נִתְּן אֶלָּא אַחַת - כְּשֶׁר. שְׂרִי הָדָם - הִיא שׁוֹפְכוֹ לְמִטָּה. הַבְּכוֹר וְהַמְעֻשָׂר וְהַפֶּסֶח - שׁוֹפְכֵן שְׁפִיכָה אַחַת כִּנְגַד הַיִּסוּד, שְׁפָכֵן שְׁלֵא כִּנְגַד הַיִּסוּד - הָרִי אֵלוֹ פְּסוּלִין.

ז. הֵיכָן הִיא אֲכִילַתֵּן שֶׁל כֵּלָן? חֲטָאת וְאַשָׁם, וְזִבְחֵי שְׁלָמֵי צְבוּר, וְחֲטָאת הָעוֹף, וְאַשָׁם תְּלוּי, וְלוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מִצֹּרַע, וְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְשְׂרִי מִנְחֹת וְהַעֲמֵר - כֵּלָן קִדְשֵׁי קֳדָשִׁים, וְנֶאֱכָלִין לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים, וְנֶאֱכָלִין לְזִכְרֵי כְהוֹנָה כִּכֵּל לַיּוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת, וְאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשׁוּם נוֹתֵר, וְאִין מִחֻשְׁבָּה פְּסוּל בְּהֵן מִשׁוּם פְּגוּל, עַד שְׁיַעֲלֶה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. אַחַד תְּמִימִים וְאַחַד בְּעָלֵי מוּמִים לְמַחֲלָקָת.

ח. הַבְּכוֹר, וְהַמּוֹרָם מִן הַתּוֹדָה, וְאֵיל הַנְּזִיר - נֶאֱכָלִין לְאַנְשֵׁים וּלְנָשִׁים וּלְעֻבְדִים וּלְשִׁפְחוֹת. זֶה הַכֵּלָל, כֹּל שֶׁהוּא אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה - אוֹכֵל בְּאֵלוֹ, וְכֹל שְׂאִינוֹ אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה - אֵינוֹ אוֹכֵל בְּאֵלוֹ. הַשְּׁלָמִים וְהַמְעֻשָׂר וְאַחַד עֶשֶׂר שְׁבַמְעֻשָׂר - נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַד, לַיּוֹם וְלַיְלֹו, וְלַיּוֹם שֶׁל אַחֲרָיו. וְכִינּוֹן שֶׁחֻשְׁבָּה - חִיבִין עֲלֵיהֶּ מִשׁוּם נוֹתֵר, וּמִחֻשְׁבָּה פּוֹסְלַת בְּהֵן מִשׁוּם פְּגוּל, וְאִין שְׂרַפְתָּן אֶלָּא בַיּוֹם, וּבְכֹל מְקוֹם הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלְּיָלָה, וְלֹאֲכִילַת קֳדָשִׁים הַלְּיָלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם.

מִסְכַּת קֶרְבָּנוֹת פְּרָק שְׁבִיעִי

א. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִזְבַּח כֹּלוֹ צָפוֹן שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא א, יא): "וַיִּשְׁחַט אוֹתוֹ עַל יַד הַמִּזְבַּח צְפוֹנָה לְפָנָי ה'". רַבִּי יוֹסִי בֵּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִחֻצֵי הַמִּזְבַּח וּלְצָפוֹן - כְּצָפוֹן מִחֻצֵי הַמִּזְבַּח וְלְדָרוֹם - כְּדָרוֹם. וְכֵן הִיא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי פְּסָפְסִין הֵיוּ בְּבֵית הַחֲלִיפוֹת, פְּתוּחִין לְמַעֲרָב, גְּבוּהִין מִן הָאֲרֶץ שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת שֶׁתְּהֵא עֲזָרָה כְּשֶׁרָה לְאֲכִילַת קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים וְלִשְׁחִיטַת קֳדָשִׁים קָלִים,

אֶפְלוֹ אַחֲרֵי בֵית הַכִּפְרֵת שְׁנֵאמַר (שָׁם ב, ג): "וַיִּשְׁחֲטוּ פֶתַח אֶהֱל מוֹעֵד" וְגו'.

ב. מְנַחֹת הֵיוּ נִקְמְצוֹת בְּכֹל מְקוֹם בְּעֲזָרָה, אֶפְלוֹ בְּרֹאשׁ שֶׁל מִזְבַּח. אַחַת חֲטָאת הָעוֹף וְאַחַת עוֹלַת הָעוֹף בָּאוֹת מִן הַחֲלִין, בַּיּוֹם, וּבֵיַד הַיְמִינִית: כִּיצַד מוֹלֵק בְּחֲטָאת הָעוֹף? נוֹתֵן שְׁנֵי גִפְיָה בֵּין שְׁתֵּי אֲצִבְעוֹתָיו, וְשְׁתֵּי רִגְלֵיהָ בֵּין שְׁתֵּי אֲצִבְעוֹתָיו, וְהִיא מוֹתַח צוּאָרָה עַל רֹחַב שְׁתֵּי אֲצִבְעוֹתָיו וְזֶה עֲבוּדָה קָשָׁה שְׁבַמְקַדְשׁ. הִיא מוֹלֵק בְּצַפְרָן מִמּוֹל עוֹרָפָה, וְאִין מִבְּדִיל, וּמִזָּה מִדְּמָה עַל קִיר הַמִּזְבַּח, וְכִשְׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה אַחַד אוֹ רַב אַחַד - כֵּן מְלִיקָה אַחַד אוֹ רַב אַחַד. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: חֲטָאת הָעוֹף שְׁמֵלָקָה כְּתַקְנָה וְהַבְּדִיל בָּהּ - כְּשֶׁרָה. מְלָקָה בְּכֹל מְקוֹם בְּמִזְבַּח - כְּשֶׁרָה. מִצָּה דְמָה בְּכֹל מְקוֹם בְּמִזְבַּח - כְּשֶׁרָה. הַזֶּה וְלֹא מִצָּה - כְּשֶׁרָה, וּבִלְבַד שִׁיתָן מִדָּם הַנֶּפֶשׁ לְמִטָּה מִחוּט הַסֶּקְרָא. וְאִם הִיתָה כְּשֶׁרָה - נֶאֱכָלַת לְכֹהֲנִים, וְאִם לֹא - זוֹרְקָה עַל גִּבֵּי הַדָּשָׁן. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: חֲלוֹן הִיתָה שֶׁם לְמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, וּרְבוּבָה הִיתָה נִקְרָאת, שְׁשָׁם זוֹרְקִים פְּסוּלֵי חֲטָאת הָעוֹף - שֶׁתַּעֲבֵר צוּרְתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ג. כֹּל הָעוֹלִין לְמִזְבַּח עוֹלִין לְמִזְרַח וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָב, בְּיָמִין וְיוֹרְדִין בְּשְׂמָאל, חוּץ מִנְסוּף הַמַּיִם וְהַיִּין, וְעוֹלַת הָעוֹף, שְׁעוֹלִין בְּמַעֲרָב וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָב בְּיָמִין. כִּשְׁם שְׁמוֹלֵק בְּחֲטָאת הָעוֹף כֵּךְ מוֹלֵק בְּעוֹלַת הָעוֹף, אֶלָּא שְׁבַעֲוֹלַת הָעוֹף הִיא מִבְּדִיל וּמִמִּצָּה מִדְּמָה עַל קִיר הַמִּזְבַּח. מִצָּה מִן הָרֹאשׁ - פְּסוּל. מִן הַגּוֹף - כְּשֶׁר. מִצָּה עַל הַכֶּבֶשׂ וְעַל הַיִּסוּד - פְּסוּל. עֲשָׂאָה מִמְּקוֹם שְׁעוּמַד לְמַעֲלָה אִמָּה - כְּשֶׁרָה. מִמְּקוֹם שְׁעוּמַד לְמִטָּה אִמָּה - כְּשֶׁרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמְרִים: בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבַּח הִיתָה נֶעֱשִׂית. אָבָא יוֹסִי בֶּן דּוֹסְתַאי אוֹמֵר: קֶרְקֶבְנִין הִיא זוֹרְקָן עַל גִּבֵּי הַדָּשָׁן. בָּא לוֹ לְגוֹף, הִיא מְשַׁסְעוֹ בַּיַד, אֲבָל לֹא בַסִּכִּין, בֵּין שְׁשַׁסְע בַּיַד וּבֵין שְׁשַׁסְע בַסִּכִּין, שְׁסַע וְלֹא הַבְּדִיל - כְּאֵלוֹ לֹא שְׁסַע. מֵלַח וְלֹא סִפְג, סִפְג וְלֹא מֵלַח -

כְּשֶׁרָה. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל שְׁנוֹן שֶׁשָּׁנָה בָּהּ לִפְנֵי מִצְוֵי דָמָה – פְּסוּלָה, לְאַחַר מִצְוֵי דָמָה – כְּשֶׁרָה.

ז, ד חטאת העוף שְׁמֵלְקָה לְהוֹזֹת דָּמָה בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת דָּמָה בַּחוּץ, לְאָכּוֹל בְּשֶׁרָה בַּחוּץ, אוּ כּוֹזֵית מִבְּשֶׁרָה בַּחוּץ – פְּסוּל וְאִין בּוּ כֶּרֶת. עוֹלַת הָעוֹף שְׁמֵלְקָה לְהוֹזֹת דָּמָה בַּחוּץ, אוּ מִקְצַת דָּמָה בַּחוּץ, לְאָכּוֹל בְּשֶׁרָה בַּחוּץ, אוּ כּוֹזֵית מִבְּשֶׁרָה בַּחוּץ – פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל הַמּוֹלֵק וְהַמְזִיחַ בַּחֲטָאֵת הָעוֹף, כָּל הַמּוֹלֵק וְהַמְמַצֵּה בְּעוֹלַת הָעוֹף, לְאָכּוֹל דָּבָר שֶׁדָּרָכּוֹ לְאָכּוֹל וְלִהְיֶטֶר דָּבָר שֶׁדָּרָכּוֹ לְהִקְטִיר, חוּץ לְמִקְוָמוֹ – פְּסוּל, וְאִין בּוּ כֶּרֶת. חוּץ לְזִמְנוֹ – פְּגוּל, וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וּבִלְבָד שִׁיקָרֵב מִתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. כִּיִּצַד קָרֵב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ? מֶלֶק בְּשִׁתְּיָקָה וּמִצָּה הַדָּם בְּשִׁתְּיָקָה – זֶה הוּא שֶׁקָּרֵב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. כִּיִּצַד לֹא קָרֵב מִתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ? מֶלֶק חוּץ לְמִקְוָמוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לְזִמְנוֹ, אוּ שְׁמֵלְקָה חוּץ לְזִמְנוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לְמִקְוָמוֹ, אוּ שְׁמֵלְקָה וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לְמִקְוָמוֹ, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן – פְּסוּל וְאִין בּוּ כֶּרֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם – פְּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן – פְּסוּל וְאִין בּוּ כֶּרֶת. כִּיִּצַד קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם? מֶלֶק חוּץ לְזִמְנוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לְמִקְוָמוֹ. כִּיִּצַד קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן? מֶלֶק חוּץ לְמִקְוָמוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לְזִמְנוֹ.

ה. חטאת העוף שְׁמֵלְקָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה – פְּסוּל, וְאִין בּוּ כֶּרֶת. מִפְּנֵי שְׁלֹא קָרֵב הַמִּתִּיר כְּמִצְוֹתוֹ. זֶה הוּא כֶּלְלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַפְּגוּלִין שְׁנוֹהֵגִין בַּחֲטָאֵת בְּהֵמָה – נוֹהֲגִין בַּחֲטָאֵת הָעוֹף. וְכָל הַפְּגוּלִין שְׁנוֹהֲגִין בְּעוֹלַת בְּהֵמָה – נוֹהֲגִין בְּעוֹלַת הָעוֹף. עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָה לְמִטָּה כְּמַעֲשֵׂה חֲטָאֵת לְשׁוֹם חֲטָאֵת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מוֹעֲלִין בָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִין מוֹעֲלִין בָּהּ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

ומה אם חטאת שאין מוֹעֲלִין בָּהּ לְשִׁמָּה, כְּשֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה מוֹעֲלִין בָּהּ, עוֹלָה שְׁמוֹעֲלִין בָּהּ לְשִׁמָּה כְּשֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה אִינוּ דִּין שִׁימְעֵלוּ בָּהּ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בַּחֲטָאֵת שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה לְשׁוֹם עוֹלָה, שֶׁכֵּן שָׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שִׁישׁ בּוּ מַעֲלָה, תֹּאמַר בְּעוֹלָה שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה לְשׁוֹם חֲטָאֵת – שֶׁכֵּן שָׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שָׂאִין בּוּ מַעֲלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲשֶׁם שִׁשְׁחָטוּ בְּצִפּוֹן לְשׁוֹם שְׁלָמִים יוֹכִיחַ, שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמוֹ וּמוֹעֲלִין בּוּ, וְאִף אֶתָּה אַל תִּתְּמָה עַל הָעוֹלָה, שְׂאִף עַל פִּי שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה לְדָבָר שָׂאִין בּוּ מַעֲלָה שִׁימְעֵלוּ בָּהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּאֲשֶׁם שָׂאִין בְּעוֹלָה שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה וְשָׁנָה אֶת מְקוֹמָה? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הֲרִי אֲשֶׁם שִׁשְׁחָטוּ בְּדָרוֹם לְשֶׁם שְׁלָמִים יוֹכִיחַ, שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמוֹ וְשָׁנָה אֶת מְקוֹמוֹ וּמוֹעֲלִין בּוּ, אִף אֶתָּה אַל תִּתְּמָה עַל הָעוֹלָה, שְׂאִף עַל פִּי שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה וְשָׁנָה אֶת מְקוֹמָה – מוֹעֲלִין בָּהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּאֲשֶׁם שֶׁשָּׁנָה שְׁמוֹ וְשָׁנָה אֶת מְקוֹמוֹ – לֹא שָׁנָה אֶת מַעֲשֵׂיו, וְשָׁנָה לְדָבָר שֶׁמִּקְצָתוֹ מַעֲלָה, תֹּאמַר בְּעוֹלָה שֶׁשָּׁנָה אֶת שְׁמָה, וְאֶת מַעֲשֵׂיהָ וְאֶת מְקוֹמָה, וְשָׁנָה לְדָבָר שָׂאִין מִקְצָתוֹ מַעֲלָה. חֲטָאֵת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסֶּפֶק – מִטְּמֵא בְּסֶפֶק וּמִטְּמֵא אֶבֶית הַבְּלִיעָה.

ו. הַנֶּרְבַּע, הַמוֹקָצָה, וְהַנֶּעֱבָד, אֶתְנָן, וּמַחֲרִיר, טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס – מִטְּמֵאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס – אִין מִטְּמֵאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה, שְׁכָל מְקוֹם שְׁנֵאֵמַר "וְכָר" מוֹצִיא טוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מִן הַכֶּלֶל. מֶלֶק הָזֶר וּמֶלֶק הַפְּסוּל – מִטְּמֵאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה. הַפְּגוּל וְהַנוֹתֵר – אִין מִטְּמֵא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה פְּסוּלֵן בְּקִדְשׁ. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שֶׁהָיָה פְּסוּלֵן בְּקִדְשׁ – אִין מִטְּמֵאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה, לֹא הָיָה פְּסוּלֵן בְּקִדְשׁ – אִין מִטְּמֵאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה.

מִסְכַּת קְרֵבּוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. כָּל הַזִּבְחִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ, הֵן וְלֹדוֹתֵיהֶן וְתַמּוּרוֹתֵיהֶן - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן מִמִּין זֶה - וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן מִמִּין זֶה, וְיִפְסְדֵי הַמוֹתָר מִבֵּיתוֹ. נִתְעַרְבוּ בְּרוֹבַע וּבִנְרַבַּע, בְּמִקְצָה וּבִנְעֻבָד, בְּאֵתְנָן וּמְחִיר, וּבְכִלְאִים, וּבְטֶרְפָּה, וּבִיּוֹצָא דַּפֵּן - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין, וְהִשְׁאָר חֲלִין. נִתְעַרְבוּ בְּחֲלִין - תְּמִימִים יְקִדִישׁוּם לְשׁוּם אוֹתוֹ הַזִּבְחָה. נִתְעַרְבוּ בְּזִבְחִים - מֵת אֶחָד מֵהֶן, יָבִיא כְּנֶגְדּוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר, וְיִתְנֶה עָלָיו. נִתְעַרְבוּ הַדָּמִים - הָרִי זֶה לֹקַח בֵּהֶן שֶׁלֹּשׁ בֵּהֶמוֹת, בֵּין מִמָּקוֹם אֶחָד וּבֵין מִשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וּמְחַלֵּל דָּמֵי חֲטָאת עַל חֲטָאת וּדְמֵי עוֹלָה עַל עוֹלָה, וּדְמֵי שְׁלָמִים עַל שְׁלָמִים וְנוֹתְנֵין לְבַעֲלִים. וְלֹא יִתְּנֵם לְבַעֲלִים עַד שִׁיחַלְלֵם עַל כָּלֵן.

ב. עוֹלָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּאֶחָד מִכָּל הַזִּבְחִים - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן זִבְחַת וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן עוֹלָה. אִם כָּבֵר קָרַב זִבְחוֹ - יָבִיא בְדָמֵי זִבְחַת אַחֵר, קָרְבָה עוֹלָתוֹ - יָבִיא בְדָמֵי עוֹלָה אַחֲרָת. חֲטָאת שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּאַחַת מִכָּל הַזִּבְחִים - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן זִבְחַת וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן חֲטָאת. אִם כָּבֵר קָרַב זִבְחוֹ - יָבִיא בְדָמֵי זִבְחַת אַחֵר, כָּבֵר קָרַב אֲשָׁמוֹ - שְׁנִיֵּיהֶן יִפְלוּ לְגִדְבָה; מְעוֹת חֲטָאת וּמְעוֹת אֲשָׁם שֶׁנִּתְעַרְבוּ אֵלּוּ בָּאֵלוֹ - לֹקַח בֵּהֶן שְׁתֵּי בֵּהֶמוֹת, בֵּין מִמָּקוֹם אֶחָד וּבֵין מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וּמְחַלֵּל דָּמֵי חֲטָאת עַל חֲטָאת וּדְמֵי אֲשָׁם עַל אֲשָׁם. כָּבֵר קָרְבָה חֲטָאתוֹ - יוֹלִיד לֵים הַמֶּלַח. כָּבֵר קָרַב אֲשָׁמוֹ - יִפּוֹל לְגִדְבָה. תּוֹדָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּתַמּוּרוֹתָהּ - שְׁנִיֵּיהֶן יִקְרְבוּ, וְיִנִּיף הַלְחָם עִמָּהֶן.

ג. תּוֹדָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּאֶחָד מִכָּל הַזִּבְחִים - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָם זִבְחַת וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן תּוֹדָה. כָּבֵר קָרְבָה זִבְחוֹ - יָבִיא בְדָמֵי זִבְחַת אַחֵר. כָּבֵר קָרְבָה תּוֹדָה - יָבִיא בְדָמֵי תּוֹדָה אַחֲרָת. שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּאֶחָד מִכָּל הַזִּבְחִים - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן זִבְחַת וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן שְׁלָמִים. כָּבֵר קָרְבוּ שְׁלָמִים - יָבִיא בְדָמֵי שְׁלָמִים אַחֲרִים. שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּשְׁלָמִים הַבָּאִין מִחֲמַת הַפֶּסַח - יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיָבִיא בְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן שְׁלָמִים, וְיֵאָכְלוּ לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת, וּבְדָמֵי יָפָה שְׁבֵהָן שְׁלָמִים אַחֲרִים, וְיֵאָכְלוּ לְשֵׁנִי יָמִים וְלַיְלָה אַחֲרָת. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: שְׁלָמִים הַבָּאִין מִחֲמַת הַפֶּסַח הָרִי הֵן כְּפֶסַח לְכָל דָּבָר, אֲלֹא שֶׁהֵן גֹּאֲכְלִין לְיוֹם וְלַיְלָה.

ד. כְּבוֹר שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּפֶסַח - שְׁנִיֵּיהֶן יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ כְּכֹוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא, וְשְׁנֵיהֶם יֵאָכְלוּ כְּפֶסַח וְכַמְנֵין שֶׁל פֶּסַח. מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּפֶסַח - שְׁנֵיהֶם יָרְעוּ עַד שֵׁיִסְתָּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ כְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא, וְזֶה יִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא, וְשְׁנֵיהֶם יֵאָכְלוּ כְּפֶסַח וְכַמְנֵינוּ שֶׁל פֶּסַח. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשׁוּם מָה שֶׁהוּא, וְשְׁנֵיהֶם יֵאָכְלוּ כְּאֶחָד, מִפְּנֵי שְׁמַתָּן דָּמָם שׁוֹה; וְלֹא הוֹדוּ חֲכָמִים לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁמִּבִּיא קִדְשִׁים לְבֵית הַפֶּסוֹל. בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִמְן שֶׁנִּתְעַרְבוּ חֵיִין, אֲבָל בְּזִמְן שֶׁנִּתְעַרְבוּ שְׁחוּטִין - יֵאָכְלוּ כְּחֹמֹר שְׁבֵהָן. נִתְעַרְבוּ בְּפֶסְלֵי הַמְּקַדְשִׁין, אוּ בְּחֲלִין שֶׁנִּשְׁחַטוּ בַּעֲזָרָה - תֵּעָבֵר צוּרְתָן וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה.

ה. תּוֹדָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּאֵיל גִּזִּיר - שְׁנֵיהֶם יִקְרְבוּ וְיִנִּיף הַלְחָם עִמָּהֶן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּאֲבָרֵי הַזִּבְחִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּאֲבָרֵי עוֹלָה - שִׁיקְרָבוּ. מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחֲכָמִים, שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּרוֹבַע וּבִנְרַבַּע, בְּמִקְצָה וּבִנְעֻבָד, בְּאֵתְנָן

ובמחיר, ובכּלֵאִים, ובכּטְרָפָה ויוצא דפּן – שְׁתַּעֲבַר צוֹרְתָן ויֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׁרָפָה; עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שְׁנַתְעַרְבוּ אֲבָרֵי בַעַל מוֹם בְּתַמִּימִים, שְׂרָבִי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: 'קָרְבוּ, וְרוֹאֵה אֲנִי אֲבָרֵי בַעַל מוֹם בְּתַמִּימִים, כְּאֵלוֹ הֵן עֲצִים; וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: תַּעֲבַר צוֹרְתָן ויֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׁרָפָה.

ו. דַּם שְׁנַתְעַרְב בְּמִים – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הֵן יֵיז, נִתְעַרַב בֵּינָן – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הֵם מִים, נִתְעַרַב בְּדַם הַבְּהֵמָה, אוּ בְדַם הַחַיָּה – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הֵן יֵיז, וּבְמִים – אִם בְּטָלוּ מִרְאִיו – פְּסוּל, וְאִם לֹא – כְּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: אִין דָּם מְבַטֵּל דָּם. אִין לָךְ שְׁמֻכְפֹּר – אֵלֶּא דָּם הַנֶּפֶשׁ בְּלִבֵּי, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא יְז, יא): "כִּי הָדָם הוּא כְּנֶפֶשׁ יִכְפֹּר", אִי זֶה הוּא דָּם הַנֶּפֶשׁ? כֵּל זִמְנָן שְׁמַקְלַח, וְדָם הַתְּמַצִּית? כֵּל שְׂאִינּוּ מְקַלַּח. חֲתָךְ אֶת הָרֹאשׁ בְּבַת אַחַת, קָבַל מִן הָרֹאשׁ – פְּסוּל, מִן הַגּוּף – כְּשֵׁר. נִתְעַרַב בְּדַם פְּסוּלִין – יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה אוּ בְדַם הַתְּמַצִּית. אוֹמֵר לוֹ – שְׁלֵא יִתֵּן, וְאִם נִתֵּן – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא בְּמִים, אִם בְּטָלוּ מִרְאִיו – פְּסוּל, וְאִם לֹא – כְּשֵׁר; רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר בְּדַם הַתְּמַצִּית.

ז. נִתְעַרַב כְּרוּבַע וּבְנֶרְבַע, בְּמִקְצָה וּבְנֶעֱבֵד, בְּאַתְנָן, בְּמַחֲרִי, וּבְכֵלֵאִים, וּבְכּטְרָפָה, וְיוֹצֵא דִפּן, בֵּינָן כּוֹס כּוֹס וּבֵינָן כְּבִלּוּל שְׁנַתְעַרְבוּ – יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה. כּוֹס אֶחָד בְּמֵאָה כּוֹסוֹת, רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם קָרַב כּוֹס אֶחָד – יִקְרְבוּ כָּל הַכּוֹסוֹת, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִפִּילוּ קָרְבוּ כֵּלָן, חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן – יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה. אֵמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלַק רַבִּי אֲלִיעֶזֶר עַל דָּם עוֹלָה שְׁנַתְעַרַב בְּדַם זְבָחִים – שִׁיקְרָבוּ; עַל שְׁנַתְעַרַב כְּרוּבַע וּבְנֶרְבַע, בְּמִקְצָה וּבְנֶעֱבֵד, בְּאַתְנָן וּבְמַחֲרִי, בֵּינָן כּוֹס כּוֹסוֹת, וּבֵינָן כְּבִלּוּל⁴ – יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה. עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שְׁנַתְעַרַב דָּם בַּעַל מוֹם בְּתַמִּימִים, שְׂרָבִי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקְרְבוּ, וְרוֹאֵה אֲנִי אֶת דָּם

בַּעַל מוֹם בְּתַמִּימִים כְּאֵלוֹ הֵן מִים. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה.

ח. הַנִּתְנִין לְמִטָּה שְׁנַתְעַרְבוּ בְּנִתְנִין לְמַעְלָה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִנְתְּנוּ לְמַעְלָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יִשְׁפְּכוּ לְאֵמָה. נִתֵּן לְמִטָּה וְלֹא נִמְלָךְ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִתֵּן לְמַעְלָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יִשְׁפָּךְ לְאֵמָה וְהַתְּחַתּוּנִים עָלוּ לוֹ. נִתֵּן לְמַעְלָה וְלֹא נִמְלָךְ, אֵלוֹ וְאֵלוֹ מוֹדִים שִׁיחֹזֵר וְיִתֵּן לְמִטָּה, אֵלוֹ וְאֵלוֹ עָלוּ לוֹ.

ט. חֲטָאת יַחִיד שְׁנַתְעַרְבָה זוּ בְּזוּ, חֲטָאת צַבּוּר שְׁנַתְעַרְבָה זוּ בְּזוּ, וְכֵן בְּתוֹדוֹת, וְכֵן בְּעוֹלוֹת, וְכֵן בְּשִׁלְמִים – נוֹתֵן אַרְבַּע מִתְּנוֹת מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וְאִם נִתֵּן אַרְבַּע מִתְּנוֹת מְכֻלָּן – יֵצֵא. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שְׁנַתְעַרְבוּ חֵיִין, אֲבָל בְּזִמְנָן שְׁנַתְעַרְבוּ שְׁחוּטִין – נוֹתֵן אַרְבַּע מִתְּנוֹת מְכֻלָּן. וְאִם נִתֵּן מִתְּנָה אַחַת מְכֻלָּן – יֵצֵא. רַבִּי אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַמִּתְּנָה, שְׂאֵם תְּחַלֵּק, וְיֵשׁ בָּהּ מִתְּנָה לְכָל אַחַת וְאַחַת.

י. הַנִּתְנִין בְּמִתְּנָה אַחַת שְׁנַתְעַרְבָה בְּנִתְנִין בְּמִתְּנָה אַחַת – יִנְתְּנוּ בְּמִתְּנָה אַחַת. מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתֵּן אַרְבַּע – יִנְתְּנוּ בְּמִתֵּן אַרְבַּע. מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתְּנָה אַחַת – רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִנְתְּנוּ מִתֵּן אַרְבַּע. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִנְתְּנוּ מִתְּנָה אַחַת. אֵמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: הֵרִי הוּא עוֹבֵר עַל "בַּל תִּגְרַע"! אֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֵרִי הוּא עוֹבֵר עַל "בַּל תּוֹסִיף"! אֵמַר רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: לֹא נֵאמַר "בַּל תּוֹסִיף" אֵלֶּא כִּשְׁהוּא בְּעֶצְמוֹ, וּמוֹסִיף אֶתְּהָ עָלָיו כִּשְׁהוּא עִם אֲחֵרִים. אֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא נֵאמַר "בַּל תִּגְרַע" אֵלֶּא כִּשְׁהוּא בְּעֶצְמוֹ, וְגוֹרַע אֶתְּהָ הֵימְנוֹ כִּשְׁהוּא עִם אֲחֵרִים. אֵמַר לוֹ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: עֲדוּן דְּבַר שְׁקוּל, מִי מְכַרְעֵי? אֵמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֲנִי אֲכַרְעֵי! כִּשְׂאֲנִי עוֹשֵׂה בְּיָדִי – נִמְצְאֵתִי עוֹבֵר עַל "לֹא תַעֲשֶׂה", וְהֵרִי

⁴ מקף בסוגרים: 'או שנתערב דם בעל מום בכלול או כוס אחד במאה כוסות'.

הוא בִּידֵי! כְּשֶׁאֵי מִנִּיחָה כְּמוֹת שֶׁהִיא - נִמְצָאתִי עוֹבֵר "לֹא תַעֲשֶׂה" וְאֵינָה בִּידֵי.

יא. הַנְּתַנִּין בְּפָנִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּנִתְנִין בַּחוּץ - יִשְׁפָּךְ לְאִמָּה. נִתֵּן בַּחוּץ וְלֹא נִמְלֵךְ - יַחֲזוּר וְיִתֵּן בְּפָנִים, וְהַחֲיֻזוֹנִים עָלוּ לוֹ. בַּחוּץ בְּפָנִים וְלֹא נִמְלֵךְ - אֱלוֹ וְאֱלוֹ עָלוּ לוֹ. בְּפָנִים בַּחוּץ וְלֹא נִמְלֵךְ - אֱלוֹ וְאֱלוֹ עָלוּ לוֹ, חוּץ מִשְׁנִתְעַרְבוּ בַּחֲטָאִת, מִפְּנֵי שֶׁחֲטָאִת שֶׁנִּכְנַס דְּמָה לְפָנִים פְּסוּלָה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר: אִף הָאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, ז): "כַּחֲטָאִת כְּאֵשׁ".

יב. חֲטָאִת שֶׁקָּבַל דְּמָה בְּשָׁנֵי כּוֹסוֹת - נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן, אוֹ שֶׁנִּשְׁפָּךְ, אוֹ שֶׁיִּצָּא חוּץ לְקִלְעִים, אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לְמִטָּה - הָרִי חִבְרוּ כְּשֶׁר. קַל וְחֹמֶר לַחֲיֻזוֹנִים, שֶׁאִם נִכְנַס אֶחָד מֵהֶם לְפָנִים - לֹא יֵהָא חִבְרוּ פְּסוּל. וְהַדִּין נוֹתֵן: וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁמִּחֲשָׁבָה פּוֹסְלֵת בַּחוּץ, לֹא פָּסַל הַדָּם שֶׁבַּחוּץ אֶת הַדָּם שֶׁבְּפָנִים. מִקּוֹם שֶׁאֵינָן מִחֲשָׁבָה פּוֹסְלֵת בְּפָנִים, אֵינּוּ דִּין שֶׁלֹּא יִפְסַל הַדָּם שֶׁבְּפָנִים אֶת הַדָּם בַּחוּץ? הָרִי הוּא אָמַר (וַיִּקְרָא ו, כג): "אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדְּמָה" - אֶפְלוּ מִקְצַת דְּמָה". נִכְנַס לְפָנִים - כְּשֶׁר. יִצָּא לַחוּץ - פְּסוּל. בְּשֶׁר הִקְדֵּשׁ שֶׁנִּכְנַס לְפָנִים - כְּשֶׁר. וְהַדִּין נוֹתֵן שֶׁיֵּהָא פְּסוּל: וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁלֹּא פָּסַל דָּם שֶׁבַּחוּץ אֶת הַדָּם שֶׁבְּפָנִים, נִפְסַל בְּשֶׁר הַיּוֹצֵא לְשֵׁם. מִקּוֹם שֶׁפָּסַל דָּם שֶׁבְּפָנִים אֶת הַדָּם שֶׁבַּחוּץ אֵינּוּ דִּין שֶׁנִּפְסַל בְּשֶׁר שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם, תִּלְמוּד לּוֹמֵר (שְׁמוֹת כב, ל): "וּבְשֶׁר בְּשֻׁדָּה טְרָפָה לֹא תֹאכְלוּ" וְגו'.

יג. נִכְנַס לְפָנִים - חִבְרוּ פְּגוּל, יִצָּא לַחוּץ - חִבְרוּ כְּשֶׁר. קָבַל הַכֹּהֵן, קָבַל הַכֹּשֶׁר, קָבַל בֵּימִין, קָבַל בְּכָלִי קֹדֶשׁ - חִבְרוּ כְּשֶׁר, שְׂזָה רְאוּי לְקָרֵב בְּפָנִים. קָבַל הַזֶּר, קָבַל הַפְּסוּל, קָבַל בְּשֵׁמָאלוֹ, קָבַל בְּכָלִי חוּל - חִבְרוּ פְּסוּל, שֶׁאֵינָן זֶה רְאוּי לְקָרֵב בְּפָנִים. פְּרֻכְסָה לְקָרֵב בְּפָנִים וְהַחֲזִירָה - כְּשֶׁרָה. חֲטָאִת הָעוֹף שֶׁפְּרֻכְסָה לְפָנִים וְהַחֲזִירָה - כְּשֶׁרָה.

יד. חֲטָאִת שֶׁקָּבַל דְּמָה בְּאַרְבַּעַה כּוֹסוֹת, אִם נִתֵּן מִכֶּלֶן עַל אַרְבַּע קָרְנוֹת - כִּלְזָן נִשְׁפָּכִין

לִיסוּד, וְאִם לֹא נִתֵּן אֶלָּא מֵאֶחָד מֵהֶן מִתֵּן אַרְבַּע - הוּא נִשְׁפָּךְ לִיסוּד, וְהֵן נִשְׁפָּכִין לְאִמָּה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֶפְלוּ לֹא נִתֵּן אֶלָּא מֵאֶחָד מֵהֶן מִתֵּן אַרְבַּע - כִּלְזָן נִשְׁפָּכִין לִיסוּד. זֶה הוּא כִּלְזָן שֶׁל דְּבָר: כֹּל הַנִּשְׁפָּךְ לִיסוּד - דָּמוֹ טְעוֹן כְּבוֹס, וּמִחֲשָׁבָה פּוֹסְלֵת בּוֹ מִשּׁוֹם פְּגוּל, וְהַמְעַלָּה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חֵיֵב. כֹּל הַנִּשְׁפָּךְ לְאִמָּה - אֵין דָּמוֹ טְעוֹן כְּבוֹס, וְאֵין מִחֲשָׁבָה פּוֹסְלֵת בּוֹ מִשּׁוֹם פְּגוּל, וְהַמְעַלָּה אוֹתוֹ בַּחוּץ - פְּטוּר.

<p>9</p> <p>ראשון Sunday</p> <p>Candle Lighting 6:57 הדלקת הנרות</p>	<p>כט</p> <p>29</p>	<p>Rosh Hashana Eve</p> <p>נץ החמה 6:31 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:27 נ"ך: מלכים א א-ב תוספתא: קרבנות ב</p>	<p>ערב ראש השנה</p> <p>עלות השחר 5:19 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:15 בבלי: מנחות ל ירושלמי: ברכות לו</p>
<p>10</p> <p>שני Monday</p> <p>Candle Lighting 8:07 הדלקת הנרות</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>1st Day Rosh Hashana</p> <p>נץ החמה 6:32 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:26 נ"ך: מלכים א ג-ד תוספתא: קרבנות ג</p>	<p>א' דראש השנה תשע"ט</p> <p>עלות השחר 5:20 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:13 בבלי: מנחות לא ירושלמי: ברכות לח</p>
<p>11</p> <p>שלישי Tuesday</p> <p>Yom Tov Ends 9:24 זמן מוצי"ט</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>2nd Day Rosh Hashana</p> <p>נץ החמה 6:33 סו"ז קר"ש - גר"א 9:42 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:24 נ"ך: מלכים א ה-ו תוספתא: קרבנות ד</p>	<p>ב' דראש השנה תשע"ט</p> <p>עלות השחר 5:21 סו"ז קר"ש - מג"א 9:06 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:11 בבלי: מנחות לב ירושלמי: ברכות לט</p>
<p>12</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>Fast of Gedalia</p> <p>נץ החמה 6:34 סו"ז קר"ש - גר"א 9:42 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:22 נ"ך: מלכים א ז-ח תוספתא: קרבנות ה</p>	<p>צום גדלי'</p> <p>עלות השחר 5:22 סו"ז קר"ש - מג"א 9:06 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:10 בבלי: מנחות לג ירושלמי: ברכות מ</p>
<p>13</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>נץ החמה 6:34 סו"ז קר"ש - גר"א 9:42 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:21 נ"ך: מלכים א ט-י תוספתא: קרבנות ו</p>	<p>עלות השחר 5:22 סו"ז קר"ש - מג"א 9:06 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:08 בבלי: מנחות לד ירושלמי: ברכות מא</p>
<p>14</p> <p>שישי Friday</p> <p>Candle Lighting 6:49 הדלקת הנרות</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>נץ החמה 6:35 סו"ז קר"ש - גר"א 9:43 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:19 נ"ך: מלכים א יא-יב תוספתא: קרבנות ז</p>	<p>עלות השחר 5:23 סו"ז קר"ש - מג"א 9:07 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:06 בבלי: מנחות לה ירושלמי: ברכות מב</p>
<p>15</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 8:17 זמן מוצי"ק</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>Shabbos Shuva</p> <p>נץ החמה 6:36 סו"ז קר"ש - גר"א 9:43 סו"ז תפלה - גר"א 10:45 צה"כ לשיטת ר"ת 8:17 נ"ך: מלכים א יג-יד תוספתא: קרבנות ח</p>	<p>וילך, שבת שובה</p> <p>עלות השחר 5:24 סו"ז קר"ש - מג"א 9:07 סו"ז תפלה - מג"א 10:21 שקיעה 7:05 בבלי: מנחות לו ירושלמי: ברכות מג</p>

דַּעַם עַרְשֶׁטֶן טָאג ראש השנה דארף מען זייער אכטונג געפן צו רעדן זוי ווייניגער, און א השוּבְעֵר מְעַנְשׁ דארף נאך מער אכטונג געבן אויף דעם.
(שיחות הר"ן סימן כ"א)